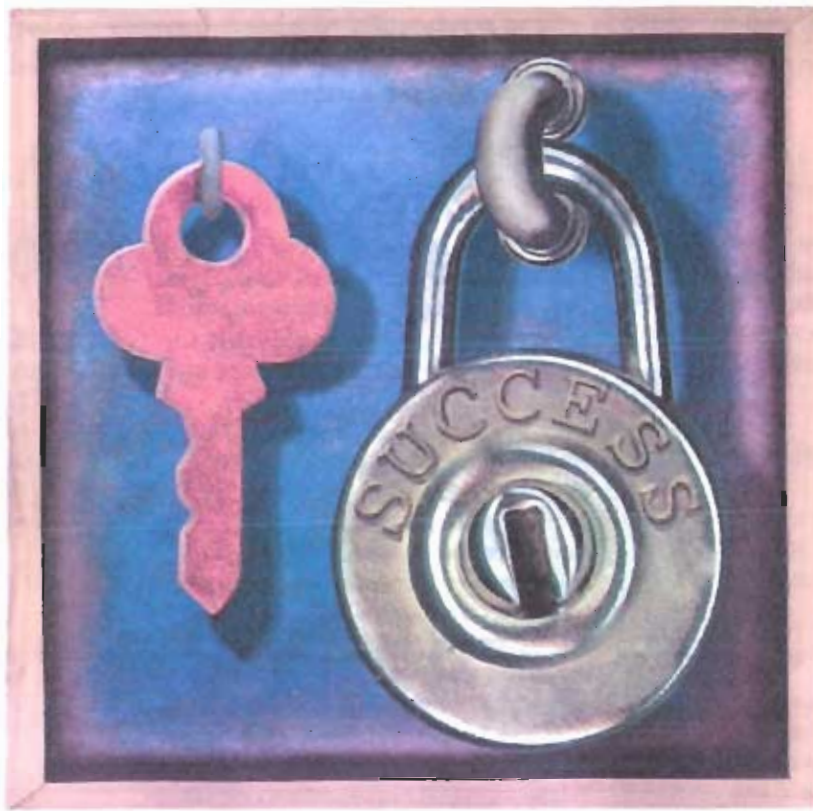

**Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : << ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ –
CREATIVE ACCOUNTING >>

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:**
ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:
ΚΑΡΑΜΟΥΤΣΟΣ ΑΛΕΞΙΟΣ
ΣΤΡΑΤΟΓΛΟΥ ΖΩΗ
ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

Πάτρα 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
----------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Οι οικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται στην Ελλάδα	6
1.2 Οι λογιστικές αρχές που πρέπει να διέπουν τις οικονομικές καταστάσεις	8
1.3 Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων	10
1.4 Βασικές λογιστικές αρχές	12
1.5 Βασικές αρχές που καθιερώνονται από το ν. 2190/1920 για τη δομή των οικονομικών καταστάσεων	18
1.6 Βασικές λογιστικές αρχές σύμφωνα με το Αμερικάνικο γενικό λογιστικό σχέδιο	30
1.7 Εξωτερικός Έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων	49
1.8 Ελεγκτικά Standards	51
1.9 Γενικά (Βασικά) Standards	53
1. Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα	54
2. Ελεγκτικό προσωπικό	57
3. Εχεμύθεια	59
4. Διαφήμιση – Αθέμιτος ανταγωνισμός	60
5. Σχέσεις με συναδέλφους και Ελεγκτικούς φορείς	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Εφαρμογή των κανόνων με αντικειμενικό σκοπό την αλλοίωση της πληροφορίας

2.1 Αλλοίωση προερχόμενη από τους ίδιους τους κανόνες	63
2.1.1 Πωλήσεις – Λογαριασμοί εισπρακτέοι	63
2.1.2 Αγορές έξοδα εκμετάλλευσης και λογαριασμοί πληρωτέοι	64
2.1.3 Αποθέματα – Φυσική απογραφή	68

α) Πίνακας δυνατοτήτων μετακίνησης ημερομηνιών λογιστικών εγγραφών και παρεμβάσεων στο Τ.Α. που χρησιμοποιεί η δημιουργική λογιστική προκειμένου να αλλοιώσει το Α.Χ. και τον ισολογισμό	69
β) Παραδείγματα αλλοιώσεων των τελικών αποθεμάτων στη φυσική απογραφή και μετακινήσεως των λογιστικών Αγορών – Πωλήσεων κατά το διαχωρισμό των χρήσεων – CUT OFF.	70
2.1.4 Χρηματικά διαθέσιμα	74
2.1.5 Χρεόγραφα – Συμμετοχές	75
2.1.6 Ακίνητοποιήσεις Πάγια Περιουσιακά στοιχεία	76
2.1.7 Δάνεια και λοιπές υποχρεώσεις	77
2.2 Αλλοίωση που προκύπτει από ηθελημένες παραποιήσεις των υπεύθυνων της επιχείρησης	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Συγκεκριμένα παραδείγματα δημιουργικής λογιστικής

3.1 Οι εισηγμένες στις	85
3.2 Παρουσίαση των κεφαλαίων των τραπεζών μετά την αύξηση του μετοχικού τους κεφαλαίου.	88
3.3 Η τράπεζα Κύπρου έχασε 50 % σε 6 μήνες	91
3.4 Απάτες στη Wall Street	93
3.5 Το σκάνδαλο “ENRON”	96
3.5.1 Το παράδειγμα τις “ENRON”	105
3.6 Χειρότερο σκάνδαλο από την “ENRON” (Worldcom)	108
3.7 «Ασπίδα» από την Κομισιόν σε φαινόμενα τύπου “ENRON”	112
3.8 Μεταρρυθμίσεις στους Ελεγκτές	115
3.9 Ο νέος Νόμος από την κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος.	119
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	128

Εισαγωγή

Η μετοχική κουλτούρα και η παγκοσμιοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών ενέτεινε το φαινόμενο της παραποίησης των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων, ένα φαινόμενο που μπορούμε να φανταστούμε ότι είναι σχεδόν τόσο παλιό όσο και η ίδια η ιδέα της λογιστικής απεικόνισης της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων.

Το χρηματιστήριο μπήκε στη ζωή του μέσου Έλληνα την τελευταία δεκαετία, πολύ αργότερα από ότι στις άλλες αναπτυγμένες χώρες. Παρόλα αυτά ο Έλληνας επενδυτής δεν ήταν ακόμα έτοιμος να δεχθεί αυτή την εξέλιξη, με αποτέλεσμα να έχουμε τις αρνητικές επιπτώσεις των τελευταίων δύο ετών.

Συγκεκριμένα, έχουμε φτάσει στο σημείο, το μεγαλύτερο ποσοστό των Ελλήνων επενδυτών να είναι είτε εγκλωβισμένοι είτε οικονομικά καταστραμμένοι, κατηγορώντας τις εταιρείες του χρηματιστηρίου και την κυβέρνηση.

Όμως η συμμετοχή στις διαδικασίες της χρηματιστηριακής αγοράς είναι της απόλυτης επιλογής του κάθε επενδυτή, δεδομένου δε της ελευθερίας των συναλλαγών, κανείς δεν δύναται να επικαλεσθεί άγνοια, πλάνη ή άλλη παρόμοια κατάσταση και πληροφορία διαμορφωτική έστω των επιλογών του.

Μοναδικό κίνητρο για την συμμετοχή σε επενδύσεις στο ΧΑΑ αποτελεί η προσδοκία κερδών από μερίσματα ή υπεραξίες, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Παρόλα αυτά, οι εταιρείες δεν είναι άμοιρες των ευθυνών τους αφού εκμεταλλεύτηκαν τις υπάρχουσες συνθήκες της αγοράς με σκοπό την προσέγγιση επενδυτικού κοινού, έτσι ώστε να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι το κυνήγι της «αξίας για τον μέτοχο» που παίζει καθοριστικό ρόλο στην υιοθέτηση απατηλών

λογιστικών πρακτικών, καθώς οι εισηγμένες επιχειρήσεις ανταγωνίζονται για την προσέλκυση των κεφαλαίων των επενδυτών. Κάνοντας μια αναλογία με την πολιτική, ενώ οι κυβερνήσεις στις δημοκρατικές χώρες έχουν να αντιμετωπίσουν το πολιτικό κόστος κάθε τέσσερα χρόνια, οι διοικήσεις των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν την αντίστοιχη πίεση κάθε μέρα, όταν οι επενδυτές «ψηφίζουν» στο χρηματιστήριο. Το αποτέλεσμα είναι ότι συχνά αναγκάζονται είτε να λάβουν αποφάσεις που είναι λιγότερο επωφελείς μακροπρόθεσμα απ' όσο φαίνονται βραχυπρόθεσμα είτε να ωραιοποιούν τους ισολογισμούς τους φτάνοντας έως και το επίπεδο της απάτης. Η πίεση είναι ακόμα μεγαλύτερη στις περιόδους εξαγορών και συγχωνεύσεων, όταν οι διοικήσεις κινδυνεύουν να χάσουν τον έλεγχο της εταιρείας μετά από μια επιθετική πρόταση εξαγοράς, ιδίως αν δεν έχουν φροντίσει να κρατούν την τιμή της μετοχής ψηλά ως μέσον ανατροπής. Ένα, αλλά όχι το μοναδικό, από τα εργαλεία για τη χειραγώγηση της μετοχής είναι και η λεγόμενη «δημιουργική λογιστική».

Η δημιουργική λογιστική ή ενεργητική λογιστική ως ορισμός,¹ όμως και οι δύο λέξεις αναφέρονται σε κάτι θετικό π.χ. "ίκανός για δημιουργία"² και "αποτελεσματικός (δραστικός) που δηλώνει ενέργεια". Το ίδιο ισχύει και στον αγγλικό τίτλο "create" όπου και αυτός δηλώνει μια θετική ενέργεια – πράξη. Άλλες ονομασίες στη θέση της «δημιουργικής» είναι η πλαστικοποιημένη, απάτης, παραποίησης και παραμόρφωσης.

Στο σημείο αυτό οδηγούμαστε σε μια αντίφαση με την οποία προκύπτει το ερώτημα: «Πώς μια λέξη που δηλώνει κάτι θετικό να χρησιμοποιείται για κάτι που έχει αρνητικό σκοπό;».

Όταν αναφερόμαστε στην έννοια της δημιουργικής λογιστικής εννοούμε την κακή διαχείριση δεδομένων (κανόνων – standards) της

¹ Νέο Ελληνικό Λεξικό (EMM ΚΡΙΑΡΑ)

λογιστικής. Γι' αυτό, θεωρητικά, ένα σύστημα γενικών αρχών είναι πολύ καλύτερο από ένα σύστημα αυστηρών κανονισμών, καθώς μπορεί να προσαρμόζεται στις ανάγκες της κάθε επιχείρησης και της κάθε περίπτωσης και να οδηγεί τελικά σε μια πιο σωστή απεικόνιση της πραγματικότητας, όταν γίνεται από επαγγελματίες με ικανότητες και ηθικές αρχές. Ωστόσο, τα φαινόμενα παραβίασης οδηγούν στην δεύτερη καλύτερη και όχι στην πρώτη επιλογή μεταξύ των λογιστικών συστημάτων. Έτσι, το πρόβλημα δεν βρίσκεται στους κανόνες, ή τουλάχιστον όχι αποκλειστικά σε αυτούς, αλλά στην κακή χρήση τους.

Έτσι οδηγούμαστε σε μια πληροφορία αλλοιωμένη και παραπλανητική, δηλαδή στην κάλυψη ατελειών ορισμένων επιχειρήσεων με σκοπό την προσέγγιση περισσότερων επενδυτών.

Αυτή η πράξη μπορεί να είναι εκούσια ή ακούσια. Εμείς δεν θα αναφερθούμε στην περίπτωση της ακούσιας πράξης, όπου οι επιχειρήσεις εν αγνοία τους διαχειρίζονται τους κανόνες της λογιστικής λανθασμένα αλλά στις επιχειρήσεις εκείνες που ηθελημένα χρησιμοποιούν τους κανόνες για να πραγματοποιήσουν τους σκοπούς τους.

Τέλος, στην εργασία αυτή δεν θα ασχοληθούμε με την αναλυτική λογιστική παρόλο που και αυτή επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1.1 ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η λογιστική πρακτική στη χώρα μας έχει καθιερώσει τη σύνταξη ετησίως του ισολογισμού του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως και του λογαριασμού διαθέσεως κερδών. Η σύνταξη των οικονομικών αυτών καταστάσεων έχει καταστεί υποχρεωτική από την εμπορική και φορολογική νομοθεσία.

Το Ε.Γ.Λ.Σ. καθορίζει λεπτομερειακά το περιεχόμενο και τη δομή των παραπάνω οικονομικών καταστάσεων και προσαρμοζόμενο με τις απαιτήσεις της Ε.Ο.Κ. προβλέπει την κατάρτιση και άλλης οικονομικής καταστάσεως του «προσαρτήματος» που ήταν άγνωστη στη χώρα μας.

Έτσι με τη νέα διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 42α του ν. 2190/1920 περί ανωνύμων εταιρειών όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 του π.δ. 409/1986, ορίζεται ότι οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- α) Τον ισολογισμό
- β) Τον λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσης»
- γ) Τον πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων
- δ) Το προσάρτημα

Τα έγγραφα αυτά αποτελούν ενιαίο σύνολο και ελέγχονται.

Εξάλλου το ΕΓΛΣ εκτός από τις παραπάνω καταστάσεις προβλέπει και την κατάρτιση της καταστάσεως του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως η οποία όμως δεν υποβάλλεται σε δημοσιότητα.

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (πάντα σύμφωνα με το άρθρο 42^α του ν. 2190/1920) καταρτίζονται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσεως και πρέπει να εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική

εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσεως, την χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα της εταιρείας.³

Σε περίπτωση που η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου περί οικονομικών καταστάσεων δεν επαρκεί για την παρουσίαση της πραγματικής εικόνας της εταιρείας, πρέπει να παρέχονται όλες οι αναγκαίες συμπληρωματικές πληροφορίες για την επίτευξη του σκοπού. Σε περίπτωση δε που η εφαρμογή μίας διατάξεως έρχεται σε αντίθεση με τις παραπάνω επιβάλλεται παρέκκλιση από τη διάταξη αυτή για να αποδοθεί η πραγματική εικόνα της περιουσίας και των οικονομικών αποτελεσμάτων της εταιρείας.

Κάθε παρέκκλιση πρέπει να αναφέρεται στο προσάρτημα με πλήρη αιτιολόγησή της και με πληροφορίες για τις επιδράσεις που ασκεί πάνω στην περιουσιακή διάρθρωση, τη χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της εταιρείας.

³ Ο ισολογισμός των ανωνύμων εταιρειών και των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης
ΕΜΜΙ ΣΑΚΕΛΛΗ

1.2 ΟΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οι λογιστικές αρχές γενικά :

Η λογιστική συσσωρεύει, αναλύει, προσδιορίζει, ποσοτικά ταξινομεί και συνοψίζει τα λογιστικά γεγονότα των οποίων συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία αποκαλύπτει στους ενδιαφερόμενους με τις οικονομικές καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές.

Οι λογιστικές αρχές, λοιπόν, είναι κανόνες γενικά παραδεδεγμένοι οι οποίοι προσανατολίζουν τους λογιστές, στην κανονική κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Είναι οι δρόμοι που πρέπει να ακολουθηθούν και οι τεχνικές που πρέπει να εφαρμοστούν για να επιτευχθούν οι βασικοί αντικειμενικοί στόχοι της χρηματοοικονομικής λογιστικής που κατά κύριο λόγο είναι η πληροφόρηση κυρίως των επενδυτών και των πιστωτών.

Οι γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές περιλαμβάνουν τις ισχύουσες, σε δεδομένη στιγμή, αρχές οι οποίες καθορίζουν ποιες οικονομικές πηγές πρέπει να καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία ως περιουσιακά στοιχεία και ποιες οφειλές πρέπει να καταχωρούνται ως υποχρεώσεις, ποιες μεταβολές στα περιουσιακά στοιχεία και τι υποχρεώσεις πρέπει να καταχωρούνται, τότε οι μεταβολές αυτές πρέπει να καταχωρούνται, τον τρόπο που τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις και οι μεταβολές τους πρέπει να μετριοούνται, ποιες πληροφορίες πρέπει να αποκαλύπτονται και πως πρέπει να αποκαλύπτονται και τέλος ποιες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να καταρτίζονται και πιο το περιεχόμενο αυτών.

Οι γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές έχουν αναπτυχθεί με βάση την πείρα, την κρίση, τη συνήθεια, τη χρήση και σε μια σημαντική έκταση την πρακτική ανάγκη.

Οι λογιστικές αρχές είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα, δεν είναι φυσικοί νόμοι και συνεπώς δεν είναι αμετάβλητες. Απεναντίας, εξελίσσονται και αναθεωρούνται συνεχώς καθ' ότι επηρεάζονται από τη λογιστική πρακτική, από τις ανάγκες των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, από τους νομικούς κανόνες, από τις γνώμες και ενέργειες των μετόχων, πιστωτών, εργατικών ενώσεων, των διοικήσεων των επιχειρήσεων, καθώς και από την πείρα των λογιστών. Μεταβολές σ' αυτούς τους παράγοντες επηρεάζουν τις λογιστικές αρχές και τις λογιστικές διαδικασίες.

Σε μερικές χώρες οι λογιστικές αρχές έχουν καθιερωθεί από την νομοθεσία και τις λογιστικές επιστημονικές οργανώσεις έχουν δε επηρεαστεί από τις αρχές και το σχέδιο αυτών.

Στη χώρα μας, οι κυριότερες από τις λογιστικές αρχές προβλέπονται στο άρθρο 43 παράγραφος 1-2 του νόμου «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» που τροποποιήθηκε με το προεδρικό διάταγμα 409/1986.

1.3 Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Σύμφωνα με το άρθρο 37 του νόμου 2190/20 οι ελεγκτές οφείλουν καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσεως να παρακολουθούν τη λογιστική και διαχειριστική κατάσταση της εταιρείας.

Έχουν δικαίωμα να λάβουν γνώση οποιουδήποτε βιβλίου (περιλαμβανομένων και αυτών που τηρούνται τα πρακτικά συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου και των γενικών συνελεύσεων) ή λογαριασμού ή εγγράφου.

Στην παράγραφο 2 καθιερώνεται η υποχρέωση των ελεγκτών να παρίστανται στην γενική συνέλευση των μετόχων και να παρέχουν κάθε πληροφορία σχετική με τον έλεγχο που διενήργησαν στα βιβλία και τον ισολογισμό της εταιρείας.

Οι ελεγκτές ευθύνονται για κάθε πταίσμα υποχρεούμενοι σε αποζημίωση της εταιρείας.

Μετά τη λήξη της χρήσης, οι ελεγκτές υποχρεούνται να ελέγχουν τον ισολογισμό και το λογαριασμό αποτελέσματα χρήσης. Συντάσσουν σύμφωνα με αυτό την έκθεσή τους την οποία υποβάλλουν στην γενική συνέλευση των μετόχων. Στην έκθεση αυτή οι ελεγκτές αναγράφουν τα πορίσματα του ελέγχου που διενήργησαν σε όλη τη διάρκεια της χρήσεως και όχι μόνο στον ισολογισμό.

Η έκθεση πρέπει να αναφέρει:

α) Αν τα αρμόδια πρόσωπα της εταιρείας έδωσαν στους ελεγκτές όλες τις πληροφορίες που είχαν ανάγκη για να επιτελέσουν το έργο τους.

β) Αν οι ελεγκτές έλαβαν γνώση του απολογισμού των εργασιών των υποκαταστημάτων της εταιρείας:

γ) Τηρείται καλά ο λογαριασμός κόστος παραγωγής (για τις βιομηχανικές εταιρείες).

δ) Αν άλλαξε η μέθοδος απογραφής σε σχέση με την προηγούμενη χρήση.

ε) Ο ισολογισμός απεικονίζει την οικονομική κατάσταση της εταιρείας κατά την ημερομηνία της λήξεως της ελεγχθείσας χρήσεως ο δε λογαριασμός αποτελέσματα χρήσης τα προκύψαντα κατ' αυτήν αποτελέσματα.

στ) Το προσάρτημα περιλαμβάνει τις πληροφορίες που προβλέπονται από το άρθρο 43 του νόμου 2190/20 και το περιεχόμενο αυτού καθώς και της εκθέσεως διαχειρίσεως του Διοικητικού Συμβουλίου.

1.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Οι βασικές αρχές του Ε.ΓΛΣ

Το Ε.ΓΛΣ καθιερώνει τις εξής βασικές αρχές που διέπουν τη δομή και τη λειτουργία των λογαριασμών: (α) την αρχή της αυτονομίας, (β) την αρχή της κατ' είδος συγκεντρώσεως των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων και (γ) την αρχή της καταρτίσεως του λογαριασμού της γενικής εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές (εσωλογιστικά).

Για καθεμία από τις αρχές αυτές σημειώνουμε τα ακόλουθα:

1. Η αρχή της αυτονομίας

Οι λ/σμοί του Σ.Λ. κατανέμονται σε τρία μέρη καθένα από τα οποία λειτουργεί σε ιδιαίτερο και ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Δηλαδή, οι λ/σμοί καθενός από τα μέρη αυτά συνδέονται και συλλειτουργούν μεταξύ τους, χωρίς να επηρεάζουν λογιστικά τους λογ/σμούς των άλλων δύο μερών. Ειδικότερα οι λ/σμοί διαχωρίζονται στα εξής τρία μέρη:

(α) Τη Γενική Λογιστική (ομάδες 1-8):

Οι λ/σμοί της Γενικής Λογιστικής που καταλαμβάνουν τις ομάδες 1-8 λειτουργούν σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα.

Λέγοντας ότι οι λ/σμοί της Γενικής Λογιστικής (ομάδες 1-8) λειτουργούν σε ανεξάρτητο κύκλωμα εννοούμε ότι οι λ/σμοί αυτοί χρεώνονται και πιστώνονται μόνο μεταξύ τους και απαγορεύεται η χρέωση ή πίστωση αυτών με πίστωση ή χρέωση λ/σμών των ομάδων 9 και 10.

(β) Την Αναλυτική Λογιστική Εκμεταλλεύσεως (ομάδα 9):

Οι λ/σμοί της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως που αναπτύσσονται στην ομάδα 9, συνδέονται και συλλειτουργούν μόνο μεταξύ τους σε κλειστό κύκλωμα λ/σμών ανεξάρτητο από τους λ/σμούς της γενικής λογιστικής και τους λ/σμούς τάξεως. Απαγορεύονται, συνεπώς, η χρέωση ή πίστωση λ/σμού της ομάδας 9 με πίστωση ή χρέωση λ/σμού των άλλων ομάδων (1-8 και 10).

Η Αναλυτική Λογιστική Εκμεταλλεύσεως επεξεργάζεται τα δεδομένα των ομάδων 2, 6, 7 και 8 (μόνο τους λ/σμούς 81-85) της Γενικής Λογιστικής. Τα υπόλοιπα των λ/σμών αυτών όμως πρέπει να παραμείνουν αναλλοίωτα προκειμένου να καταρτισθεί στο τέλος της χρήσεως ο λ/σμός της γενικής εκμεταλλεύσεως εσωλογιστικά (με λογιστικές εγγραφές). Αυτός είναι ο κύριος λόγος της αυτονομίας της αναλυτικής λογιστικής.

Η αυτονομία κρίνεται αναγκαία και για τους εξής ακόμη λόγους.

- Πολλές φορές θεωρείται σκόπιμο η «λογιστική κόστους» να τηρείται μυστική. Η μυστικότητα επιτυγχάνεται με τη χρησιμοποίηση ιδιαίτερων βιβλίων που τηρούνται από ιδιαίτερη υπηρεσία.
- Ο ρυθμός των εγγραφών στους δύο τομείς της λογιστικής δεν συμβαδίζει. Συνήθως παρατηρείται ετεροχρονισμός στα αποθέματα (αγορές, αναλώσεις, πωλήσεις) και στα έξοδα. Υστερεί λ.χ. η καταχώρηση ενός εξόδου στα Γενική Λογιστική (λ.χ. ηλεκτρικού ρεύματος, αμοιβών δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα), ενώ τα έξοδα αυτά πρέπει να κοστολογηθούν, οπότε τα ποσά αυτών καταχωρούνται στην Αναλυτική Λογιστική προϋπολογιστικά.

Αντίστροφα, έξοδο που καταχωρήθηκε στη γενική Λογιστική, μπορεί να μην περιληφθεί, έστω και προσωρινά, στην Αναλυτική Λογιστική.

Η αυτόνομη λειτουργία της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως εξασφαλίζεται με τη χρησιμοποίηση διάμεσων – αντικρυσόμενων λ/σμών, οι οποίοι κατά το Σ.Λ. είναι οι ακόλουθοι:

<i>Αναλυτική Λογιστική</i> <i>(Διάμεσοι – αντικρυσόμενοι λ/σμοί)</i>	<i>Γενική Λογιστική</i> <i>(αντίστοιχοι λ/σμοί)</i>
90.01 Αρχικά αποθέματα λογισμένα	= Ομάδας 2
90.02 Αγορές λογισμένες	= Ομάδας 2
90.06 Οργανικά έξοδα κατ' είδος λογισμένα	= Ομάδας 6
90.07 Οργανικά έσοδα κατ' είδος λογισμένα	= Ομάδας 7
90.08 Αποτελέσματα λογισμένα	=Ομάδας 8 (λ/σμοί 81-85)

Οι παραπάνω λ/σμοί αποτελούν το συνδετικό κρίκο ή τη γέφυρα δια της οποίας μεταφέρονται στην Αναλυτική Λογιστική τα δεδομένα των αρχικών αποθεμάτων, των αγορών, των εξόδων και εσόδων και των αποτελεσμάτων των λ/σμών 81-85 της ομάδας 8, χωρίς κατά τη μεταφορά αυτή να θίγονται ή να κινούνται οι οικείοι λ/σμοί της Γενικής Λογιστικής.

Επισημαίνεται ότι το Ε.ΓΛΣ επιτρέπει να συγχωνεύονται και να λειτουργούν σε ένα ενιαίο σύστημα λογιστικής (δηλ. στα αυτό λογιστικό κύκλωμα) η Γενική και η Αναλυτική Λογιστική με την προϋπόθεση ότι η Αναλυτική Λογιστική θα διατηρεί την αυτονομία της και δε θα αλλοιώνονται οι άλλες δύο βασικές αρχές που καθιερώνει το Ε.ΓΛΣ, δηλ. η αρχή της κατ' είδος συγκεντρώσεως των αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων και η αρχή της καταρτίσεως του λ/σμού γενικής εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές.

(γ) Λογαριασμοί Τάξεως (ομάδα 10):

Οι λ/σμοί Τάξεως που αναπτύσσονται στη δέκατη (10) ομάδα, λειτουργούν σε ανεξάρτητο λογιστικό κύκλωμα. Δηλαδή, οι λ/σμοί τάξεως χρεώνονται και πιστώνονται μόνο μεταξύ τους και απαγορεύεται η

χρέωση ή πίστωση αυτών με αντίστοιχη πίστωση ή χρέωση λ/σμών των ομάδων 1-9.

2. Η αρχή της κατ' είδος συγκεντρώσεως των αποθεμάτων, των εξόδων και των εσόδων.

Σύμφωνα με την αρχή αυτήν οι αγορές, τα έξοδα και έσοδα καταχωρούνται στους λ/σμούς αποθεμάτων (ομάδα 2), εξόδων (ομάδα 6), εσόδων (ομάδα 7) και έκτακτων και ανόργανων αποτελεσμάτων (λ/σμοί 81-85 της ομάδας 8), οι οποίοι ανοίγονται και λειτουργούν με κριτήριο το είδος και όχι τον προορισμό για τον οποίο πραγματοποιούνται οι αγορές των αποθεμάτων, τα έξοδα και έσοδα. Τα ασφάλιστρα λ.χ. που καταβάλλει η οικον. μονάδα για την ασφάλιση του εργοστασίου, των έτοιμων προϊόντων και των επίπλων των γραφείων Διοικήσεως καταχωρούνται όλα στο λ/σμό 62.05 «ασφάλιστρα» (λ/σμός κατ' είδος), ενώ κατά προορισμό πρέπει να βαρύνουν:

- το κόστος παραγωγής (ασφάλιστρα εργοστασίου),
- τα έξοδα διαθέσεως (ασφάλιστρα προϊόντων),
- τα έξοδα διοικήσεως (ασφάλιστρα επίπλων).

Στη Γενική Λογιστική τηρείται ο λ/σμός 62.05 «ασφάλιστρα», ενώ ο κατά προορισμό μερισμός αυτών γίνεται στην Αναλυτική Λογιστική.

Η έννοια της σχολιαζόμενης αρχής είναι ότι οι παραπάνω λ/σμοί ανοίγονται και λειτουργούν κατ' είδος, δηλ. ότι δέχονται χρεώσεις ή πιστώσεις και αντιλογισμούς, αλλά, στη διάρκεια της χρήσεως, δεν επιτρέπονται μεταφορές σε άλλους λ/σμούς των κονδυλίων που έχουν καταχωρηθεί στους λ/σμούς αυτούς, με σκοπό την ομαδοποίηση ή κοστολόγησή τους.

Τα υπόλοιπα των παραπάνω λ/σμών, στο τέλος κάθε χρήσεως, μεταφέρονται στο λ/σμό γενικής εκμεταλλεύσεως ή στο λ/σμό αποτελεσμάτων χρήσεως.

Σημειώνεται ότι η σχολιαζόμενη αρχή δεν παραβιάζεται όταν εφαρμόζεται η ευχέρεια που παρέχει το Σ.Λ. για τη λογιστική παρακολούθηση των υπό συζήτηση λ/σμών όχι μόνο κατ' είδος αλλά και κατά προορισμό. Αυτό γιατί σκοπός της συζητούμενης αρχής είναι η δυνατότητα καταρτίσεως του λ/σμού 80.00 «λογαριασμός γενικής εκμεταλλεύσεως» με τα ακριβή ετήσια μεγέθη των εξόδων και εσόδων, δυνατότητα που δεν παρακωλύεται στην περίπτωση που οι τηρούμενοι κατ' είδος λ/σμοί εξόδων και εσόδων αναλύονται σε χαμηλότερο επίπεδο και κατά προορισμό.

3. Η αρχή της καταρτίσεως του λογαριασμού της γενικής εκμεταλλεύσεως με λογιστικές εγγραφές

Ο λ/σμός της Γενικής Εκμεταλλεύσεως (λ. 80.00) καταρτίζεται στο τέλος της χρήσεως εσωλογιστικά (με λογιστικές εγγραφές) δια της μεταφοράς σ' αυτόν:

Στην χρέωση:

- της αξίας των αποθεμάτων (ενάρξεως + αγορών της χρήσεως) (ομάδα 2)
- των οργανικών εξόδων κατ' είδος (ομάδα 6), εκτός από τα μη ενσωματωμένα στο λειτουργικό κόστος έξοδα (π.χ. φόρος ακίνητης περιουσίας), τα οποία μεταφέρονται από το λ/σμό 63 «φόροι – τέλη» στο λ/σμό 88 «αποτελέσματα προς διάθεση».

Στην πίστωση:

- της αξίας των αποθεμάτων λήξεως (ομάδα 2)
- των οργανικών εσόδων κατ' είδος (ομάδα 7).

Με τη μεταφορά των παραπάνω λ/σμών στον 80.00 «λογαριασμός γενικής εκμετάλλευσης» οι λ/σμοί των ομάδων 6, 7 εξισώνονται, ενώ οι λ/σμοί των αποθεμάτων της ομάδας 2 εμφανίζουν την αξία των

αποθεμάτων λήξεως με την οποία εμφανίζονται στον ισολογισμό της κλειόμενης χρήσεως.⁴

Η κατά τον προαναφερόμενο τρόπο τήρηση του λ/σμού 80.00 «λογαριασμός γενικής εκμεταλλεύσεως» παρέχει το πλεονέκτημα ότι ο λ/σμός αυτός εμφανίζει τη συνολική κίνηση των λ/σμών κυκλοφορίας ή εκμεταλλεύσεως της οικον. μονάδας.

⁴ Ο << Πανδέκτης του λογιστή >> ΕΜΜ Ι ΣΑΚΕΛΛΗ

1.5 Βασικές αρχές που καθιερώνονται από το ν. 2190/1920 για τη δομή των οικονομικών καταστάσεων

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το π.δ. 409/1986, επιβάλλει, με ρητές διατάξεις (άρθρα 42γ και 42δ), τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμού, λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως», «πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων») σύμφωνα με τα υποδείγματα που παρέχει το Ε.ΓΛΣ για τις καταστάσεις αυτές.

Στα υποδείγματα αυτά του Ε.ΓΛΣ αναγράφονται και οι κωδικοί αριθμοί των επιμέρους λ/σμών του Ε.ΓΛΣ., οι οποίοι συγκροτούν κάθε λ/σμό που αναγράφεται στις οικονομικές καταστάσεις. Στο Ε.ΓΛΣ αναλύεται και προσδιορίζεται το περιεχόμενο κάθε λ/σμού και καθορίζονται οι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων και, συνεπώς, το περιεχόμενο κάθε λ/σμού των οικονομικών καταστάσεων προσδιορίζεται με σαφήνεια και ακρίβεια. Ελάχιστον, ως εκ τούτου, έδαφος εφαρμογής απομένει για τις γενικές αρχές που θέτει ο νόμος για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Οι διατάξεις αυτές καθιερώνονται κατ' επιταγήν αντίστοιχων διατάξεων της 4^{ης} Οδηγίας της Ε.Ο.Κ., για την οποία Οδηγία όμως έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, αφού συμπληρώνουν τις επιμέρους διατάξεις αυτής, οι οποίες, όπως είναι ευνόητο, δεν είναι δυνατό να ρυθμίζουν τα λεπτομερειακά θέματα που ρυθμίζονται στη χώρα μας με το Ε.ΓΛΣ. Έτσι, οι περισσότερες από τις αρχές που αναπτύσσονται στα επόμενα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τους συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων μόνο επικουρικά στις περιπτώσεις που τα σχετικά θέματα δε ρυθμίζονται από το Ε.ΓΛΣ.

2. Η αρχή της «πραγματικής εικόνας»

Η αρχή αυτή θεσπίζεται με τη διάταξη του άρθρου 42α § 2, σύμφωνα με την οποία «οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται υποχρεωτικά με βάση τις διατάξεις αυτού του άρθρου, καθώς και των άρθρων 42β, 42γ, 42δ, 42ε, 43 και 43α και εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας».

Με τη διάταξη αυτήν ο νόμος αναγορεύει ως τη βασικότερη αρχή τον κανόνα της «πραγματικής εικόνας» υπό το πνεύμα που αντιλαμβάνεται ο νομοθέτης την εικόνα αυτή. Ειδικότερα η αρχή της πραγματικής εικόνας επιβάλλει τα ακόλουθα:

α) Ο ισολογισμός να περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις, που είχε η εταιρία κατά το χρόνο κλεισίματος του ισολογισμού. Δεν πρέπει, δηλαδή, ο ισολογισμός να περιλαμβάνει λιγότερα ή περισσότερα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις από ό,τι είχε η εταιρία στην πραγματικότητα.

β) Τα κονδύλια του ισολογισμού να προκύπτουν από τις αληθινές ποσότητες και ύστερα από αποτίμηση σύμφωνα με κανόνες που θέτει ο νόμος.

γ) Τα συγκεντρωτικά κονδύλια του ισολογισμού να προέρχονται από συνάθροιση ομοιογενών επιμέρους κονδυλίων.

δ) Τα κονδύλια να φέρουν την κατάλληλη ονομασία, δηλαδή οι τίτλοι των λ/σμών να απεικονίζουν αληθώς το περιεχόμενό τους.

ε) Τα στοιχεία του ενεργητικού να αναγράφονται στον ισολογισμό με βάση το βαθμό ρευστοποιήσεώς τους, ενώ τα στοιχεία του παθητικού ανάλογα με το βαθμό ληκτότητάς τους, έτσι ώστε να προκύπτει από τον ισολογισμό η χρηματοοικονομική θέση της εταιρίας.

στ) Τα κονδύλια του λ/σμού «αποτελέσματα χρήσεως» να προέκυψαν με βάση τις παραδεγμένες λογιστικές αρχές.

Η πραγματική εικόνα την οποία αξιώνει ο νόμος δεν συμπίπτει με την αντικειμενική αλήθεια, γιατί ο ίδιος ο νόμος θεσπίζει βασικές αποκλίσεις από την αρχή αυτή. Έτσι, οι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων που προβλέπει ο νόμος διέπονται από την αρχή της *συντηρητικότητας* και οι αξίες αποτιμήσεως δεν αντικατοπτρίζουν τις αληθινές αξίες των πραγμάτων (τα πάγια στο ιστορικό κόστος κτήσεως, τα αποθέματα στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας τιμής κ.λπ.).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η υπό συζήτηση αρχή καθιερώνει όχι την απόλυτη αλλά την πραγματική εικόνα που προκύπτει με *βάση τις παραδεγμένες λογιστικές αρχές*. Γι' αυτό η αρχή της *πραγματικής εικόνας* υποχωρεί έναντι της αρχής της *συνέσεως* και της αρχής της *συνεχιζόμενης δραστηριότητας* (going concern).

Η σχολιαζόμενη αρχή της «πραγματικής εικόνας» είναι η κατ' εξοχή θεμελιώδης αρχή, αφού με τη διάταξη του άρθρου 42α § 3 ο νόμος ορίζει ότι:

(α) Σε περίπτωση που η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων (άρθρα 42α, 42β, 42γ, 42δ, 42ε, 43 και 43α) δεν επαρκεί για την παρουσίαση της πραγματικής εικόνας, παρέχονται όλες οι αναγκαίες συμπληρωματικές πληροφορίες για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

(β) Εάν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η εφαρμογή μιας από τις προαναφερόμενες διατάξεις του νόμου, που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της «πραγματικής εικόνας», επιβάλλεται παρέκκλιση από αυτήν τη διάταξη για να αποδοθεί η *πραγματική εικόνα*.

(γ) Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα μαζί με την αιτιολόγησή της και με πληροφορίες για τις επιδράσεις της πάω στην περιουσιακή διάρθρωση, τη χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της εταιρίας.

3. Η αρχή της «απόλυτης σαφήνειας»

Η αρχή της «απόλυτης σαφήνειας» επιβάλλεται με την ίδια διάταξη που θεσπίζεται η αρχή της πραγματικής εικόνας, δηλ. με τη διάταξη του άρθρου 42α § 2 που ορίζει ότι «οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις... εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρίας».

Ο νόμος αξιώνει ο ισολογισμός να δείχνει όχι μόνο την πραγματική εικόνα αλλά να είναι και σαφής σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην αφήνει στον μελετητή αυτού, που έχει τις απαραίτητες οικονομικές γνώσεις, αμφιβολίες για το περιεχόμενό του. Αντίθετα, θα πρέπει ο μελετητής, που έχει τη σχετική πείρα και τις απαραίτητες γνώσεις, να μπορεί να αντιληφθεί την πραγματική εικόνα του ενεργητικού, του παθητικού, της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρίας.

Με την υποχρεωτική καθιέρωση των υποδειγμάτων οικονομικών καταστάσεων του Ε.ΓΛΣ, στα οποία με πλήρεις και σαφείς τίτλους περιγράφονται οι λ/σμοί του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως και καθορίζεται το περιεχόμενο κάθε λ/σμού, μικρό μόνο έδαφος εφαρμογής απομένει για την εφαρμογή της σχολιαζόμενης αρχής. Πάντως, κατά τους ερμηνευτές του δικαίου της ανώνυμης εταιρίας, η αρχή αυτή υπαγορεύει τα ακόλουθα:

(α) Οι τίτλοι των λ/σμών να αποδίδουν με πληρότητα και σαφήνεια το είδος και τη νομική και οικονομική κατάσταση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που απεικονίζονται στον ισολογισμό. Οι τίτλοι τα των λ/σμών πρέπει, βέβαια, να είναι σύντομοι, αλλά και επαρκώς

αναλυτικοί ώστε να αποδίδουν την οικονομική κατάσταση και ιδιοτυπία της εταιρίας.

(β) Οι λ/σμοί να κατατάσσονται στον ισολογισμό συστηματικά και μεθοδικά και να ομαδοποιούνται σε ομοειδείς κατηγορίες. Η σειρά, δηλαδή, των λ/σμών να ανταποκρίνεται σε κάποιο σκοπό. Συνήθως τα μεν στοιχεία του ενεργητικού με βάση τον βαθμό ρευστοποιήσεώς τους, τα δε στοιχεία του παθητικού με βάση το βαθμό ληκτότητάς τους, ώστε από την αλληλοσυσχέτιση αυτή να προκύπτει η ρευστοποίηση της εταιρίας, δηλαδή η ικανότητά της να εξοφλεί τις λήγουσες υποχρεώσεις της.

(γ) Κάθε λ/σμός να περιλαμβάνει ομοιογενή στοιχεία. Η ομοιογένεια παραβιάζεται στην πράξη κατάφωρα με την ευρύτατη χρήση των «εκκρεμών», «προσωρινών» ή «διαφόρων» λ/σμών, που στεγάζουν τα πιο απίθανα ετερόκλητα στοιχεία.

(δ) Να μη γίνονται συμψηφισμοί στοιχείων ενεργητικού και παθητικού (π.χ. απαιτήσεων με υποχρεώσεις), ούτε κερδών με ζημιές.

(ε) Να μη γίνονται περιττές υποδιαίρεσεις ή κατακερματισμοί κονδυλίων, που αντιβαίνουν στην έννοια του ισολογισμού, ως συνοπτικής και απλής λογιστικής εικόνας, και στο εύληπτον αυτού.

(στ) Να μη συναθροίζονται ανομοιόμορφα (από πλευράς μεθόδου αποτιμήσεως, ρυθμού αποσβέσεως, εντάσεως κινδύνων κ.λπ.) κονδύλια.

4. Η αρχή της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα υποδείγματα του Ε.ΓΛΣ

Ο νόμος επιβάλλει οι οικονομικές καταστάσεις να καταρτίζονται με βάση τη δομή των υποδειγμάτων οικονομικών καταστάσεων του Ε.ΓΛΣ. Ειδικότερα:

- Δομή ισολογισμού (άρθρο 42γ):

«Ο ισολογισμός καταρτίζεται σε δύο παράπλευρα σκέλη, στο πρώτο από τα οποία περιλαμβάνεται το ενεργητικό και στο δεύτερο το παθητικό, σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.103 του άρθρου 1 του

Π.Δ. 1123/1980 «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΦΕΚ Α' 75/1980), σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στις παραγράφους 4.1.101 και 4.1.102 του άρθρου 1 του ίδιου Προεδρικού Διατάγματος, αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε κατηγορίας και κάθε λογαριασμού του ισολογισμού αυτού».

- *Δομή του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως» (άρθρο 42δ §1):*

«Ο λογαριασμός «αποτελέσματα χρήσεως» καταρτίζεται σε κάθετη διάταξη, σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.201 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980, σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.1.201 του άρθρου 1 του ίδιου Προεδρικού Διατάγματος, αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας του λογαριασμού αυτού».

- *Δομή του πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων (άρθρο 42δ § 2):*

«Ο «πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων» καταρτίζεται σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.302 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980 σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παρ. 4.1.301 του ίδιου Προεδρικού Διατάγματος, αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας, του πίνακα αυτού».

5. Η αρχή της συνέπειας στη δομή των οικονομικών καταστάσεων (άρθρο 42β § 1)

«Η δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως» και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια αυτού του Νόμου μορφή εμφάνισης των οικονομικών αυτών καταστάσεων, απαγορεύεται να μεταβάλλεται από τη μία χρήση στην άλλη».

Η ίδια διάταξη ορίζει ακόμη ότι παρέκκλιση από τη βασική αυτή λογιστική αρχή επιτρέπεται μόνο εφόσον συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η μεταβολή να επιβάλλεται μόνο από εξαιρετικούς λόγους,

(β) η μεταβολή και οι εξαιρετικοί λόγοι που την επέβαλαν να αναφέρονται στο προσάρτημα με επαρκή αιτιολόγηση.

6. Η αρχή της ιδιαίτερης εμφανίσεως και της σειράς των λογαριασμών στις οικονομικές καταστάσεις (άρθρο 42β § 2)

«Οι λογαριασμοί που προβλέπονται στα υποδείγματα στα οποία παραπέμπουν τα άρθρα 42γ και 42δ (δηλαδή στα υποδείγματα του Ε.ΓΛΣ) καταχωρούνται στον ισολογισμό, στο λογαριασμό «αποτελέσματα χρήσεως» και στον «πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων», ξεχωριστά ο καθένας και με τη σειρά του που καθορίζεται στα υποδείγματα αυτά. Λογαριασμός στον οποίο δεν υπάρχει ποσό ούτε της κλειόμενης, ούτε της προηγούμενης χρήσεως παραλείπεται.

«Επιτρέπεται η παραπέρα ανάλυση των λογαριασμών των υποδειγμάτων του Ε.ΓΛΣ με τον όρο ότι δεν θα μεταβάλλεται η σειρά των λογαριασμών αυτών».

Η προσθήκη και άλλων λ/σμών, πέραν των λ/σμών που αναγράφονται στα υποδείγματα του Ε.ΓΛΣ, επιτρέπεται, εφόσον το περιεχόμενό τους δεν περιλαμβάνεται σε κάποιο από τους υποχρεωτικούς λ/σμούς των υποδειγμάτων αυτών.

Στις περιπτώσεις που ένα στοιχείο ενεργητικού ή παθητικού σχετίζεται με περισσότερους από έναν υποχρεωτικούς λ/σμούς, το στοιχείο αυτό καταχωρείται στο λ/σμό στον οποίο προσιδιάζει περισσότερο, αλλά η σχέση του με τους άλλους λ/σμούς αναφέρεται στο προσάρτημα, εφόσον η αναφορά αυτή χρειάζεται για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Τέλος, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 42ε § 5 εδ. 2 του νόμου, «οι συμμετέχοντες και οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, καθώς και οι μετοχές της εταιρίας που κατέχονται από την ίδια (ίδιες μετοχές), σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, καταχωρούνται μόνο στους

λογαριασμούς που έχουν προβλεφτεί για τις περιπτώσεις αυτές στο υπόδειγμα ισολογισμού» του Ε.ΓΛΣ.

7. Η αρχή που επιβάλλει την προσαρμογή στην εμφάνιση του ισολογισμού και του λογαριασμού «αποτελέσματα χρήσεως» σε ειδικές περιπτώσεις (άρθρο 42β § 3)

Ενώ, όπως προαναφέρθηκε, απαγορεύεται η μεταβολή στην εμφάνιση του ισολογισμού και του λ/σμού «αποτελέσματα χρήσεως», ο νόμος επιβάλλει την ανάλογη προσαρμογή της δομής και των τίτλων των λ/σμών στα υποδείγματα ισολογισμού και λ/σμού «αποτελέσματα χρήσεως» του Ε.ΓΛΣ, όταν συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) η προσαρμογή απαιτείται από την ειδική φύση της επιχειρήσεως, με σκοπό οι χρησιμοποιούμενοι τίτλοι λ/σμών να υποδηλώνουν με σαφήνεια τα απεικονιζόμενα στοιχεία,

(β) η προσαρμογή να αφορά μόνο τη δομή και τους τίτλους των λ/σμών που έχουν αραβική αρίθμηση στα υποδείγματα του ισολογισμού και του λ/σμού «αποτελέσματα χρήσεως». Απαγορεύεται συνεπώς η προσαρμογή της δομής και των λ/σμών που έχουν λατινική αρίθμηση, και

(γ) η προσαρμογή να αναφέρεται και αιτιολογείται στο προσάρτημα.

8. Η αρχή της ομοιογένειας (άρθρο 42β § 3 εδ. 2)

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτήν «η καταχώρηση ανομοιογενών στοιχείων στον ίδιο λογαριασμό απαγορεύεται».

9. Η αρχή της συγχωνεύσεως λογαριασμών με αραβική αρίθμηση (42β § 4)

Οι λ/σμοί των υποδειγμάτων του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως του Ε.ΓΛΣ, οι οποίοι έχουν αραβική αρίθμηση μπορούν να συγχωνεύονται όταν συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες περιπτώσεις:

(α) τα ποσά των λ/σμών που συγχωνεύονται να είναι ασήμαντα και η συγχώνευσή τους να μη θίγει τις αρχές της «πραγματικής εικόνας» και της «απόλυτης σαφήνειας».

(β) η συγχώνευση να γίνεται για χάρη μεγαλύτερης σαφήνειας, και

(γ) οι συγχωνευόμενοι λ/σμοί να αναλύονται στο προσάρτημα.

10. Η αρχή της παραθέσεως των κονδυλίων της προηγούμενης χρήσεως (άρθρο 42β § 5)

Τα ποσά των λ/σμών του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού, καθώς και του λ/σμού «αποτελέσματα χρήσεως», απεικονίζονται σε δύο τουλάχιστο στήλες, στις οποίες αντιπαραθέτονται τα αντίστοιχα και ομοειδή κονδύλια της κλειόμενης και της προηγούμενης χρήσεως.

Σε περίπτωση όμως που τα στοιχεία της προηγούμενης χρήσεως δεν είναι ομοειδή και συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα της κλειόμενης χρήσεως, γίνεται κατάλληλη αναμόρφωσή τους. Κάθε τέτοια αναμόρφωση αναφέρεται και επεξηγείται στο προσάρτημα.

11. Η αρχή της ενσωματώσεως των οικονομικών καταστάσεων των υποκαταστημάτων της εταιρίας (άρθρο 42β § 6)

Εταιρία που έχει υποκαταστήματα ενσωματώνει στον ετήσιο ισολογισμό και στο λ/σμό «αποτελέσματα χρήσεως» τα ενεργητικά και τα παθητικά στοιχεία, καθώς και τα έσοδα και τα έξοδα των υποκαταστημάτων της και συγχωνεύει τα σχετικά ποσά στους οικείους λ/σμούς του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης, συμψηφίζοντας κάθε αμοιβαία χρεωαπαίτηση, τόσο των υποκαταστημάτων μεταξύ τους, όσο και μεταξύ υποκαταστημάτων και κεντρικού.

12. Η αρχή του μη συμψηφισμού λογαριασμών ενεργητικού – παθητικού και εσόδων – εξόδων (άρθρο 42β § 7)

Μολονότι η απαγόρευση του συμψηφισμού λ/σμών ενεργητικού και παθητικού απορρέει από την αρχή της «απόλυτης σαφήνειας», η απαγόρευση αυτή καθιερώνεται και με την παραπάνω ρητή διάταξη του νόμου, που ορίζει ότι «απαγορεύεται οποιοσδήποτε συμψηφισμός μεταξύ κονδυλίων των λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού ή των λογαριασμών εσόδων και εξόδων και η εμφάνιση μόνο της μεταξύ τους διαφοράς».

Καταστρατήγηση της αρχής αυτής παρατηρείται στην πράξη κυρίως σε λ/σμούς χρεαπαιτήσεων π.χ. τα πιστωτικά υπόλοιπα των πελατών φέρονται σε μείωση των χρεωστικών υπολοίπων άλλων πελατών ή τα χρεωστικά υπόλοιπα των προμηθευτών φέρονται σε μείωση των πιστωτικών υπολοίπων άλλων προμηθευτών, αντί να εμφανίζονται τα πρώτα στο λ/σμό παθητικού «προκαταβολές πελατών» και τα δεύτερα στο λ/σμό ενεργητικού «προκαταβολές σε προμηθευτές».

Πρέπει να σημειώσουμε ότι όχι μόνο επιτρέπεται, αλλά κατά τη γνώμη μας επιβάλλεται ο συμψηφισμός απαιτήσεων και υποχρεώσεων που έχει η εταιρία κατά του αυτού φυσικού ή νομικού προσώπου υπό την προϋπόθεση όμως ότι επιτρέπεται νόμιμα ο συμψηφισμός των χρεαπαιτήσεων· λ.χ. απαίτηση κατά πελάτη μπορεί να συμψηφιστεί με υποχρέωση που έχει η εταιρία κατά του ίδιου από αγορά που έκανε από αυτόν, η οποία εμφανίζεται στο λ/σμό «προμηθευτές». Επίσης απαιτήσεις της εταιρίας από φόρους που κατέβαλε στο Δημόσιο πρέπει να συμψηφίζονται με υποχρεώσεις της εταιρίας πάλι από φόρους, εφόσον, βάσει της φορολογικής νομοθεσίας, μπορεί να γίνει τέτοιος συμψηφισμός.

Όπως ήδη είπαμε, η λογιστική συσσωρεύει, αναλύει, προσδιορίζει ποσοτικά, ταξινομεί και συνοψίζει τα λογιστικά γεγονότα, των οποίων συνοπτικά πληροφοριακά στοιχεία αποκαλύπτει στους ενδιαφερομένους με τις οικονομικές καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές. Δηλαδή, οι λογιστικές αρχές είναι οι δρόμοι που πρέπει να ακολουθήσουμε και οι τεχνικές που πρέπει να εφαρμόσουμε για να επιτύχουμε τους βασικούς αντικειμενικούς στόχους της λογιστικής σε αρμονία και με τις θεμελιώδεις παραδοχές.

«Γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές» είναι ένας τεχνικός όρος της λογιστικής, που περιλαμβάνει τις συνήθειες, τους κανόνες και τις διαδικασίες, που είναι παραδεγμένες από τη λογιστική πρακτική σε ορισμένο χρόνο.

Οι γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές, λοιπόν, περιλαμβάνουν τις ισχύουσες, σε δεδομένη στιγμή, αρχές, οι οποίες καθορίζουν ποιες οικονομικές πηγές πρέπει να καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία ως περιουσιακά στοιχεία και ποιες οφειλές να καταχωρούνται ως υποχρεώσεις, ποιες μεταβολές στα περιουσιακά στοιχεία και στις υποχρεώσεις πρέπει να καταχωρούνται, τότε οι μεταβολές αυτές πρέπει να καταχωρούνται, τον τρόπο που τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις και οι μεταβολές τους πρέπει να μετριοούνται, ποιες πληροφορίες πρέπει να αποκαλύπτονται και πώς πρέπει να αποκαλύπτονται και τέλος ποιες οικονομικές καταστάσεις πρέπει να καταρτίζονται και ποιο το περιεχόμενο αυτών.

Οι γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές έχουν αναπτυχθεί με βάση την πείρα, την κρίση, τη συνήθεια, τη χρήση και, σε μια σημαντική έκταση, την πρακτική ανάγκη.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη λογιστική ο όρος «αρχή» δε σημαίνει μια θεμελιώδη αλήθεια ή κάποιο αξίωμα, όπως συμβαίνει στις θετικές

επιστήμες, αλλά μάλλον ένα γενικό νόμο ή κανόνα παραδεγμένο ή αναγνωρισμένο σαν έναν οδηγό για δράση· σημαίνει μια μόνιμη μέθοδο ή βάση συμπεριφοράς ή πρακτικής. Οι λογιστικές αρχές είναι ανθρώπινα κατασκευάσματα, δεν είναι φυσικοί νόμοι και, συνεπώς, δεν είναι άκαμπτες. Αντίθετα, εξελίσσονται, αφού επηρεάζονται από τη λογιστική πρακτική, από τις ανάγκες των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, από τους νομικούς κανόνες, από τις γνώμες και ενέργειες των μετόχων, πιστωτών, εργατικών ενώσεων, των διοικήσεων των επιχειρήσεων, καθώς και από την πείρα των λογιστών. Μεταβολές σ' αυτούς τους παράγοντες επηρεάζουν τις λογιστικές αρχές και τις λογιστικές διαδικασίες.

Οι λογιστικές αρχές, λοιπόν, δεν παραμένουν σταθερές στη διαδρομή του χρόνου, αλλά συνεχώς εξελίσσονται. Τα προβλήματα εμφανίζονται αρχικά στην παρουσίαση οικονομικών πληροφοριακών στοιχείων των επιχειρήσεων, ακολουθούν οι λογιστικές πρακτικές διαδικασίες και λύσεις που είναι απαραίτητες για τη συγκέντρωση και παροχή των στοιχείων αυτών, οι οποίες, στη διαδρομή του χρόνου, είτε απορρίπτονται ή τροποποιούνται είτε γίνονται παραδεκτές από το λογιστικό επάγγελμα.

Οι πρακτικές διαδικασίες και λύσεις που χρησιμοποιούνται σε ευρεία κλίμακα από το λογιστικό επάγγελμα ανυψώνονται σε γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές. Έτσι, στη διαδρομή του χρόνου, μερικές λογιστικές αρχές έχασαν την υποστήριξη του λογιστικού επαγγέλματος και εγκαταλείφθηκαν, ενώ άλλες επιβλήθηκαν και εντάχθηκαν στην κατηγορία των γενικά παραδεγμένων λογιστικών αρχών. Αυτή η εξελικτική διαδικασία συνεχίζεται σταθερά στο πέρασμα του χρόνου.

1.6 ΒΑΣΙΚΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

1. Η αρχή του ιστορικού κόστους (Historical Cost Principle)

Η αρχή του ιστορικού κόστους διέπει ολόκληρη τη λογιστική διαδικασία. Σύμφωνα με την αρχή αυτήν, οι λογιστικές εγγραφές απεικονίσεως της αποκτήσεως περιουσιακών στοιχείων, της πραγματοποιήσεως εσόδων και εξόδων, της δημιουργίας υποχρεώσεων και στοιχείων καθαρής θέσεως καταχωρούνται στα βιβλία στο *κόστος κτήσεως*. Η αρχή αυτή ορίζει ακόμη ότι οι αξίες διατηρούνται καθόλη τη διάρκεια της λογιστικής διαδικασίας και εμφανίζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στο κόστος κτήσεως αυτών.

Από άποψη λογιστικής θεωρίας, κόστος είναι η οικονομική θυσία στην οποία υποβάλλεται η επιχείρηση για ωφελήματα που λήφθηκαν ή μέλλουν να ληφθούν. Στη λογιστική πρακτική, κόστος κτήσεως είναι το *συνολικό* αντάλλαγμα για την απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου και τη θέση αυτού στην κατάλληλη κατάσταση που να μπορεί να προσφέρει την κατά προορισμό χρήση του.

Η αρχή του ιστορικού κόστους δέχεται ότι οι χρηματοοικονομικές επιπτώσεις στην οικονομική μονάδα από μια *ολοκληρωμένη (πραγματοποιημένη) αμφοτεροβαρή δοσοληψία* πρέπει να εκφράζονται στην τιμή μετρητοίς που ίσχυε κατά το χρόνο της πραγματοποιήσεως της δοσοληψίας. Η τιμή της συναλλαγής που πραγματοποιείται σε μια αμφοτεροβαρή σύμβαση αποτελεί τη βάση για τις λογιστικές καταχωρήσεις και παρουσιάσεις στις οικονομικές καταστάσεις .

Στις περιπτώσεις που πραγματοποιούνται αμφοτεροβαρείς συμβάσεις των οποίων οι παροχές δεν είναι χρηματικές (π.χ. αποκτάται ένα γήπεδο έναντι μετοχών εκδόσεως της εταιρίας) το κόστος κτήσεως προσδιορίζεται με βάση τη χρηματική αξία της παροχής που δίνεται ή τη

χρηματική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υπηρεσίας που αποκτάται, όποια από τις δύο αυτές αξίες μπορεί να προσδιοριστεί σαφέστερα και με μεγαλύτερη βεβαιότητα και αντικειμενικότητα. Όταν λ.χ. αποκτάται ένα γήπεδο έναντι μετοχών εκδόσεως της εταιρίας, το κόστος του γηπέδου μετράται είτε με την αξία μετρητοίς του γηπέδου είτε με την αξία των μετοχών που δίνονται και επιλέγεται η αξία που παρουσιάζει μεγαλύτερο βαθμό αξιοπιστίας.

Στις περιπτώσεις που οι τιμές της παροχής και της αντιπαροχής είναι εξίσου σαφώς προσδιορίσιμες, προτιμάται η τρέχουσα αξία της παροχής που δίνεται.

Στις περιπτώσεις που η παροχή της επιχειρήσεως για απόκτηση περιουσιακού στοιχείου ή υπηρεσίας δεν ορίζεται τοις μετρητοίς αλλά επί πιστώσει, ως κόστος κτήσεως θεωρείται η παρούσα αξία των ποσών που θα καταβληθούν.

Οι λόγοι που συνηγορούν στην παραδοχή του ιστορικού κόστους ως βάσεως των λογιστικών καταχωρήσεων και παρουσιάσεων είναι κυρίως ότι:

- Το κόστος κτήσεως προσδιορίζεται αντικειμενικά στην αγορά βάσει της προσφοράς και της ζήτησεως, δηλ. προσδιορίζεται από λογικούς αγοραστές και πωλητές σε εκτέλεση αμφοτεροβαρών συμβάσεων. Δεν είναι αποκύημα της φαντασίας των λογιστών.

- Το κόστος κτήσεως απεικονίζει την αξία του αποκτώμενου στοιχείου κατά το χρόνο της αποκτήσεώς του.

- Το κόστος κτήσεως μπορεί εύκολα να επαληθευθεί από τους λογιστές και ελεγκτές.

- Το κόστος κτήσεως είναι εύκολο να προσδιοριστεί, είναι συντηρητικό και σχετίζεται άμεσα με την παροχή της πραγματοποιήσεως των εσόδων.

Επιβάλλεται, εντούτοις, να παρατηρήσουμε ότι τα θεμέλια της βασικής αυτής λογιστικής αρχής του ιστορικού κόστους, κλονίζονται σε περιόδους πληθωρισμού, γιατί όλα τα πληροφοριακά στοιχεία που η λογιστική του ιστορικού κόστους δίνει στη διοίκηση και στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων είναι σοβαρά νοθευμένα και παραπλανητικά, εξαιτίας των επιπτώσεων του πληθωρισμού. Γι' αυτό η σύγχρονη λογιστική πρακτική καταφεύγει σε διάφορες μεθόδους για την κατά το δυνατό αποκατάσταση των νοθευμένων μεγεθών του ιστορικού κόστους.

1. Η αρχή της πραγματοποιήσεως των εσόδων (The Revenue Realization Principle)

Η αρχή του εσόδου καθορίζει: (α) τι είναι έσοδο, (β) πώς πρέπει να μετριέται το έσοδο και (γ) το χρόνο που το έσοδο πραγματοποιείται.

Για τα τρία αυτά σημαντικά θέματα σημειώνουμε τα ακόλουθα:

1.1 Ορισμός του εσόδου

Κατά το Ε.ΓΛΣ. «έσοδο είναι η χρηματική έκφραση της αγοραστικής δυνάμεως που αποκτάται, άμεσα ή έμμεσα, από τη δραστηριότητα της οικονομικής μονάδας και ειδικότερα από την πώληση ή εκμετάλλευση αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων. Στην έννοια του εσόδου περιλαμβάνονται και τυχόν επιχορηγήσεις και άλλα παρόμοιας φύσεως κονδύλια που καταβάλλονται στην οικονομική μονάδα για την υποβοήθηση επιτεύξεως των σκοπών της».

Το A.I.C.P.A.* ορίζει ότι έσοδο είναι μια μικτή αύξηση στα στοιχεία ενεργητικού ή μια μικτή μείωση στις υποχρεώσεις, που αναγνωρίζεται και μετριέται σύμφωνα με τις γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές και η οποία αύξηση ή μείωση μπορεί να μεταβάλει την καθαρή θέση της επιχειρήσεως. Το έσοδο προέρχεται από τρεις βασικές δραστηριότητες της επιχειρήσεως: (α) από πώληση προϊόντων, (β) από

παροχή υπηρεσιών ή από χρησιμοποίηση από άλλους των περιουσιακών της στοιχείων (π.χ. τόκοι, royalties, αμοιβές κ.λ.π.) και (γ) από διάθεση άλλων, εκτός από προϊόντα, περιουσιακών στοιχείων (π.χ. πάγια, συμμετοχές σε επιχειρήσεις). Δεν είναι έσοδο η παραλαβή στοιχείων που αγόρασε η επιχείρηση, η είσπραξη δανείων που χορήγησε η επιχείρηση, τα δάνεια ή οι επενδύσεις των ιδιοκτητών στην επιχείρηση.

Για την περιγραφή των εσόδων χρησιμοποιούνται διάφοροι όροι, όπως π.χ. *Πωλήσεις* (για τις πωλήσεις προϊόντων, εμπορευμάτων), *Προμήθειες* (για τα έσοδα από μεσολαβητικές εργασίες), *Τόκοι* (για τα ποσά που λήφθηκαν από καταθέσεις σε τράπεζες ή από δάνεια) κ.λ.π.

1.2 Μέτρηση του εσόδου

Το έσοδο ισούται με τη καθαρή ταμιακή ανταλλακτική αξία του προϊόντος, υπηρεσίας ή άλλου στοιχείου που μεταβιβάστηκε. Η αξία αυτή προσδιορίζεται αντικειμενικά σε μια αμφοτεροβαρή ανταλλακτική σύμβαση (arm's length transaction), λόγω των αντιτιθέμενων συμφερόντων αγοραστή και πωλητή. Με βάση την αντίληψη αυτήν, όλες οι εκπτώσεις (π.χ. εκπτώσεις πωλήσεων) θεωρούνται σαν προσαρμογές για να φθάσει το τίμημα πωλήσεως στην αντικειμενική ανταλλακτική αξία τους μετρητοίς και πρέπει να αφαιρούνται από τα έσοδα πωλήσεων. Επίσης, σε μια μη ταμιακή δοσοληψία (λ.χ. ανταλλαγή περιουσιακών στοιχείων) η μέτρηση του εσόδου γίνεται με βάση την τρέχουσα αξία του περιουσιακού στοιχείου που δίνεται ή λαμβάνεται, όποια από τις δύο αυτές αξίες μπορεί σαφέστερα να προσδιοριστεί.

Τεράστιο πρόβλημα γεννάται στις δοσοληψίες (αγορές – πωλήσεις) που γίνονται μεταξύ εταιριών που ανήκουν στο αυτό συγκρότημα και ιδιαίτερα μεταξύ των εταιριών των πολυεθνικών συγκροτημάτων, όπου οι τιμές δεν προσδιορίζονται αντικειμενικά (δεν είναι arm's length prices), αλλά είναι, όπως λέγονται, *τιμές μεταβιβάσεως* (transfer prices). Στις

* American Institute of Certified Public Accountants.

δοσοληψίες αυτές δεν είναι δυνατό να προσδιοριστούν αντικειμενικά τα έσοδα, γιατί αυτά νοθεύονται από τις καλούμενες υπερτιμολογήσεις και υποτιμολογήσεις.

1.3 Χρόνος αναγνώρισεως του εσόδου

Στις συναλλαγές της επιχειρήσεως σημειώνονται συνήθως τα εξής τρία στάδια :

1ο στάδιο: σύναψη συμβάσεως (προφορικά ή έγγραφα).

2ο στάδιο: μεταβίβαση της κυριότητας του αγαθού, οπότε γεννάται η απαίτηση του μεταβιβάζοντος.

3ο στάδιο: είσπραξη ή εξόφληση της αξίας του αγαθού.

Γίνεται γενικά δεκτό ότι τα έσοδα πραγματοποιούνται κατά το 2ο στάδιο, οπότε η κυριότητα των στοιχείων που πωλούνται μεταβιβάζεται από τον πωλητή στον αγοραστή και γεννάται η απαίτηση του πωλητή για καταβολή του τιμήματος της πωλήσεως . Όπως είναι γνωστό, η κυριότητα των πωλούμενων κινητών μεταβιβάζεται δια της *παραδόσεως* αυτών στον αγοραστή. Έτσι, στη φόρτωση f.o.b. η παράδοση γίνεται κατά το χρόνο της φορτώσεως, ενώ στη φόρτωση f.o.b. destination κατά το χρόνο της παραδόσεως στον αγοραστή στον τόπο προορισμού, οπότε μεταβιβάζεται σ' αυτόν η κυριότητα των πωληθέντων .

Στα πλαίσια, λοιπόν, της λογιστικής του ιστορικού κόστους τα έσοδα λογίζονται κατά το χρόνο της πραγματοποιήσεώς τους (accrual basis) και όχι κατά το χρόνο της *εισπράξεώς* τους (cash basis). Έτσι, τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών ή υπηρεσιών με πίστωση λογίζονται στη χρήση που έγιναν οι πωλήσεις ή παρασχέθηκαν οι υπηρεσίες και όχι στη χρήση που εισπράχθηκαν οι απαιτήσεις από τους πελάτες.

Συνοψίζοντας καταλήγουμε ότι: (α) τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών πρέπει να αναγνωρίζονται στη χρήση που μεταβιβάζεται η κυριότητα των πωλούμενων στον αγοραστή, δηλ. συνήθως όταν παραδίνονται σ' αυτόν, (β) έσοδα από την παροχή υπηρεσιών πρέπει να

αναγνωρίζονται στη χρήση που προσφέρονται οι υπηρεσίες και (γ) έσοδα από χρήση στοιχείων αναγνωρίζονται στην περίοδο που τα στοιχεία είναι διαθέσιμα στους άλλους για χρήση (π.χ. ενοίκια, royalties, τόκοι).

1.4 Ειδικότερα για τα έσοδα από πωλήσεις

Όπως είπαμε, τα έσοδα από πωλήσεις αγαθών καταχωρούνται στη χρήση μέσα στην οποία πραγματοποιήθηκε η πώληση. Πρόκειται για την καλούμενη *βάση της πωλήσεως* (sales basis). Η βάση αυτή καθορίζει ειδικότερα ότι τα έσοδα από τις πωλήσεις αναγνωρίζονται όταν: (α) υπάρχει μια πραγματοποιημένη συναλλαγή, βάσει της οποίας μεταφέρεται η κυριότητα των αγαθών από τον πωλητή στον αγοραστή, (β) η είσπραξη του αντιτίμου της πωλήσεως είναι λογικά βέβαιη και (γ) τα σχετικά με τη συναλλαγή έξοδα μπορούν να προσδιοριστούν με λογική ακρίβεια, στη χρήση που έγινε η συναλλαγή.

Στις περισσότερες συναλλαγές ισχύει ο παραπάνω κανόνας της πωλήσεως. Εντούτοις, σε ειδικές περιπτώσεις στον κανόνα αυτόν, γίνονται δεκτές οι ακόλουθες τέσσερις εξαιρέσεις:

(α) Η βάση της εισπράξεως των μετρητών (cash basis)

Κατά την αντίληψη αυτήν, ως χρόνος αναγνώρισεως των εσόδων θεωρείται ο χρόνος εισπράξεως των μετρητών. Η βάση αυτή πρέπει να χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις που η βάση της πωλήσεως δεν είναι κατάλληλη για την αναγνώριση των εσόδων, εξαιτίας ότι δεν υπάρχει λογική βεβαιότητα ότι τελικά θα εισπραχτεί το αντίτιμο της πωλήσεως ή επειδή τα σχετικά με την πώληση έξοδα δεν είναι δυνατό να προσδιοριστούν με λογική ακρίβεια. Η βάση αυτή λ.χ. μπορεί να εφαρμόζεται στις πωλήσεις με δόσεις, επειδή, λόγω της μεγάλης χρονικής περιόδου που θα παρέλθει για να εισπραχτούν οι δόσεις, δεν υπάρχει βεβαιότητα για την είσπραξη όλων των δόσεων. Έτσι, εφαρμόζεται η βάση της εισπράξεως, που είναι γνωστή ως μέθοδος των δόσεων (installment method).

(β) Η μέθοδος της ποσοστιαίας συμπληρώσεως του έργου (the percentage of completion method)

Η μέθοδος εφαρμόζεται συνήθως από τις κατασκευαστικές επιχειρήσεις για τις πολυετείς συμβάσεις κατασκευής έργων, λ.χ. πλοίων, τεχνικών έργων κ.λ.π. Το έσοδο που αναγνωρίζεται για κάθε χρήση υπολογίζεται με βάση το ποσοστό του έργου που πραγματοποιήθηκε σ' αυτή, μολονότι το κέρδος βεβαιώνεται κατά την ολοκλήρωση και παράδοση του έργου.

(γ) Η βάση της παραγωγής (the production basis)

Η μέθοδος αυτή είναι όμοια με την προηγούμενη και εφαρμόζεται συχνά στις περιπτώσεις συμβολαίων που το έσοδο προσδιορίζεται με βάση το κόστος παραγωγής, στο οποίο προστίθεται ένα ποσοστό κέρδους (cost – plus – fixed – fee contracts). Το έσοδο αναγνωρίζεται με την πρόοδο της παραγωγής σε κάθε χρήση.

(δ) Η βάση της καλύψεως του κόστους (cost recovery basis)

Κατά τη μέθοδο αυτήν, τα έσοδα πρέπει αρχικά να μεταφερθούν σε μείωση του κόστους κτήσεως του περιουσιακού στοιχείου, όταν το κόστος αυτό είναι λογικά δυσανάλογο. Η μέθοδος μπορεί να εφαρμόζεται σε πολύ κεροδοσκοπικές συναλλαγές, όπου το περιουσιακό στοιχείο αποκτάται με υψηλό κόστος προσδοκώντας ότι αυτό θα αποφέρει στο μέλλον αυξημένα έσοδα, που δεν αποφέρει κατά το χρόνο της αποκτήσεώς του, όπως μπορεί να συμβαίνει λ.χ. σε αγορά μετοχών εκτός χρηματιστηρίου. Κατά τη μέθοδο αυτήν, οι αρχικές εισπράξεις μερισμάτων δεν πρέπει να θεωρούνται ως έσοδο, αλλά ως επιστροφή του αυξημένου κόστους κτήσεως, μέχρις ότου αυτό περιοριστεί στην πραγματική – λογική αξία των μετοχών. Τα μερίσματα που εισπράττονται πέραν αυτού του σημείου θεωρούνται έσοδα.

1.5 Ειδικότερα για τα έσοδα από υπηρεσίες

Η μεγάλη ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αποτελούν άυλα αγαθά, γεννά ορισμένα προβλήματα, για τα οποία δίνονται ειδικές οδηγίες .

Η βασική αρχή είναι ότι το έσοδο αναγνωρίζεται κατά το χρόνο παροχής της υπηρεσίας, γιατί τότε ολοκληρώνεται η συναλλαγή με βάση την αρχή αυτήν, μπορεί να εφαρμόζονται οι ακόλουθες μέθοδοι:

(α) Η μέθοδος της παροχής ειδικής υπηρεσίας

Όταν πρόκειται για παροχή ειδικής υπηρεσίας, τα έσοδα αναγνωρίζονται όταν παρασχεθεί η συγκεκριμένη υπηρεσία. Για παράδειγμα, τα έσοδα από προμήθειες ενός αντιπροσώπου πωλήσεως αναγνωρίζονται όταν η πώληση συντελεστεί.

(β) Η μέθοδος της αναλογικής παροχής

Στις περιπτώσεις που παρέχονται περισσότερες από τη μια υπηρεσίες, τα έσοδα πρέπει να αναγνωρίζονται ανάλογα με την παροχή των επιμέρους υπηρεσιών, εφαρμόζοντας μια συστηματική λογική βάση (όπως λ.χ. τη σχέση του άμεσου κόστους που πραγματοποίησε ο παρέχων την υπηρεσία προς το σύνολο του εκτιμώμενου άμεσου κόστους). Για παράδειγμα τα έσοδα ενός σχολείου δι' αλληλογραφίας που δίνει μαθήματα, κάνει εξετάσεις, ασκήσεις κ.λπ.

(γ) Η μέθοδος της ολοκληρωμένης παροχής

Όταν οι υπηρεσίες προσφέρονται συμπληρώνοντας μια σειρά συνεχών και άμεσα συνδεόμενων επιμέρους έργων, σε τρόπο ώστε η παροχή να μην μπορεί να θεωρηθεί ολοκληρωμένη μέχρις ότου εκτελεστεί και το τελευταίο έργο, τα έσοδα πρέπει να αναγνωρίζονται κατά την ολοκλήρωση της υπηρεσίας. Για παράδειγμα, σε μια μεταφορική επιχείρηση τα έσοδα αναγνωρίζονται όταν τα μεταφερθέντα αγαθά παραδοθούν.

1.6 Χρόνος αναγνώρισεως του εσόδου κατά το Ε.ΓΛΣ.

Το Ε.ΓΛΣ, αναφορικά με το χρόνο αναγνώρισεως των εσόδων, ορίζει ότι «το αντίτιμο της πώλησεως είναι έσοδο από τη στιγμή εκείνη που η πώληση θεωρείται πραγματοποιημένη. Η πώληση θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε αφότου το εμπόρευμα εξάγεται από την αποθήκη και παραδίδεται στον αγοραστή ή ταξιδεύει για λογαριασμό του ή, κατά περίπτωση, αφότου η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη. Το αντίτιμο από πωλήσεις που έχουν συνομολογηθεί χωρίς να θεωρούνται πραγματοποιημένες, σύμφωνα με τα παραπάνω, δε θεωρείται έσοδο. Το αντίτιμο από πωλήσεις που πραγματοποιούνται με τη συμφωνία το εμπόρευμα να παραμείνει στην αποθήκη του πωλητή προς φύλαξη για λογαριασμό του αγοραστή είναι έσοδο».

2. Η αρχή του συσχετισμού εσόδων – εξόδων (The Matching Principle)

Τα έσοδα κάθε λογιστικής περιόδου πρέπει να προσδιορίζονται με βάση την αρχή της πραγματοποιήσεως αυτών που αναπτύχθηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Αλλά, επειδή η πραγματοποίηση των εσόδων συνεπάγεται την πραγματοποίηση εξόδων, επιβάλλεται ο προσδιορισμός αυτών και η αντιπαράθεσή τους με τα αντίστοιχα έσοδα. Βασική λογιστική αρχή, λοιπόν, αποτελεί η αναγνώριση ότι στα ανήκοντα σε κάθε λογιστική περίοδο έσοδα πρέπει να αντιπαραθέτονται τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για την απόκτηση των εσόδων αυτών, προκειμένου με το συσχετισμό αυτών να εξευρίσκεται το αποτέλεσμα της περιόδου. Έτσι, με βάση την αρχή αυτήν, αν ορισμένα έσοδα προέρχονται από μια προηγούμενη χρήση ή αναβάλλονται για μια επόμενη χρήση, τα έξοδα που σχετίζονται με τα έσοδα αυτά θα πρέπει να μεταφέρονται από την προηγούμενη χρήση ή να κληροδοτούνται, κατά περίπτωση, σε επόμενη χρήση.

Το ζευγάρι εσόδων – εξόδων αποτελεί μια σημαντική λογιστική αρχή που πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, αφού από τη σωστή αυτή αντιπαράθεση εξαρτάται η ορθότητα του αποτελέσματος της περιόδου. Η αρχή αυτή προϋποθέτει την παραδοχή ότι τα έξοδα καταχωρούνται και παρουσιάζονται κατά την πραγματοποίησή τους (accrual basis accounting) σε αντίθεση με την παραδοχή της λογιστικής της ταμιακής βάσεως.

Σύμφωνα με τη σχολιαζόμενη αρχή πολλές δαπάνες πρέπει να εμφανίζονται στο ενεργητικό του ισολογισμού για να μεταφέρονται σε επόμενες χρήσεις για να βαρύνουν τα αποτελέσματα των χρήσεων αυτών, επειδή τα στοιχεία στα οποία οι δαπάνες αυτές αναφέρονται συμβάλλουν στην πραγματοποίηση μελλοντικών εσόδων, π.χ. τα αποθέματα, οι προπληρωμένες δαπάνες (ενοίκια, ασφάλιστρα κ.λ.π.), τα αποσβέσιμα ενσώματα στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά, με βάση το ρυθμό αναλώσεώς τους, μετατρέπονται σε έξοδα και καταχωρούνται στο λογαριασμό των αποτελεσμάτων της περιόδου για να αντιπαρατεθούν με τα αντίστοιχα έσοδα.

Η υπό συζήτηση αρχή στηρίζεται στην εκδοχή ότι μεταξύ εσόδων – εξόδων υπάρχει σχέση αιτίου – αποτελέσματος. Έτσι, μια τέτοια άμεση σχέση υπάρχει λ.χ. μεταξύ πωλήσεων και πωληθέντων προϊόντων, αναλώσεων αποθεμάτων και παραχθέντων προϊόντων (όπου υπάρχει μια φυσική ένωση) και γενικά μεταξύ άμεσων εξόδων και εσόδων της περιόδου. Σε πολλές όμως κατηγορίες εξόδων, στα καλούμενα έμμεσα έξοδα, δεν υπάρχει ξεκαθαρισμένη άμεση σχέση εσόδων – εξόδων π.χ. στα έξοδα διοικήσεως, στα γενικά έξοδα πωλήσεων κ.λ.π. Τα έξοδα αυτά συνδέονται μάλλον με τη λογιστική περίοδο (χρήση) και αντιπαραθέτονται με τα έσοδα της περιόδου κατ' ανάλογη εφαρμογή της σχολιαζόμενης αρχής.

3. Η αρχή της αντικειμενικότητας (The Objective Principle)

Η αρχή αυτή ορίζει ότι οι λογιστικές καταχωρήσεις και παρουσιάσεις πρέπει να βασίζονται σε γεγονότα που είναι *αντικειμενικά προσδιορισμένα* και μπορούν *εύκολα να επαληθευτούν*. Ειδικότερα:

(α) Τα γεγονότα είναι αντικειμενικά προσδιορισμένα, όταν βασίζονται σε συναλλαγές της επιχειρήσεως σε εκτέλεση αμφοτεροβαρών συμβάσεων. Γιατί τα αντιτιθέμενα συμφέροντα του πωλητή και αγοραστή οδηγούν στον προσδιορισμό της αντικειμενικής αξίας του πωλούμενου πράγματος ή υπηρεσίας. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις που πολλές λογιστικές πράξεις δε βασίζονται σε πραγματικά γεγονότα αλλά σε εκτιμήσεις. Το έξοδο της ετήσιας αποσβέσεως των πάγιων στοιχείων λ.χ. βασίζεται στην εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής και της αναπόσβεστης αξίας των στοιχείων, όπως επίσης οι διάφορες προβλέψεις που διενεργούνται για ενδεχόμενες ζημιές και υποχρεώσεις βασίζονται σε εκτιμήσεις και όχι σε αντικειμενικά πραγματικά γεγονότα. Στις περιπτώσεις που οι λογιστικές πράξεις βασίζονται σε εκτιμήσεις, η αρχή της αντικειμενικότητας υπαγορεύει όπως οι σχετικοί υπολογισμοί βασίζονται σε *λογικές και συστηματικές* διαδικασίες, μεθόδους και παραδοχές που είναι αποδεκτές από το λογιστικό επάγγελμα, καθώς και στην πείρα και τις ρεαλιστικές προσδοκίες της επιχειρήσεως.

(β) Τα γεγονότα να μπορούν εύκολα να επαληθευτούν. Αυτό υπαγορεύει την ανάγκη κάθε λογιστική πράξη να στηρίζεται, στη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, σε *δικαιολογητικά* που εκδίδονται από άλλες οικονομικές μονάδες. Αν τα λογιστικά γεγονότα δεν απορρέουν από συναλλαγές της επιχειρήσεως με άλλες οικονομικές μονάδες, όπως λ.χ. συμβαίνει με τις αποσβέσεις και προβλέψεις, οι λογιστικές καταχωρήσεις πρέπει να στηρίζονται σε παραστατικά που εκδίδονται από την ίδια την επιχείρηση, τα οποία να είναι δυνατό να επαληθευθούν από τους ελεγκτές και λοιπούς ενδιαφερομένους.

4. Η αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων (The Consistency Principle)

Για να υπάρχει συγκρισιμότητα των λογιστικών μεγεθών και των αποτελεσμάτων της μιας χρήσεως με την άλλη, επιβάλλεται οι λογιστικές αρχές και μέθοδοι να μη μεταβάλλονται στη διαδοχή των χρήσεων. Αν ο συντάσσων τον ισολογισμό έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει π.χ. διαφορετικούς κανόνες αποτιμήσεως ή διαφορετικές μεθόδους αποσβέσεως των πάγιων στοιχείων, να κοστολογεί τα έξοδα κατά το δοκούν, τότε οι οικονομικές καταστάσεις δε θα είχαν συγκριτική αξία. Έτσι, η αρχή της «συνέπειας» σημαίνει ειδικότερα ότι:

(α) οι μέθοδοι διαρθρώσεως των κονδυλίων των οικονομικών καταστάσεων, οι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων και γενικά οι μέθοδοι συντάξεως των καταστάσεων αυτών παραμένουν για κάθε λογαριασμό οι ίδιες από χρήση σε χρήση.

(β) Τα κονδύλια κάθε ισολογισμού προκύπτουν από τα αντίστοιχα κονδύλια της προηγούμενης χρήσεως ή της απογραφής ενάρξεως αυξημένα ή μειωμένα με τις μεταβολές της χρήσεως.

Τονίζουμε ότι το αληθές περιεχόμενο της αρχής αυτής δεν είναι η απαγόρευση των αποκλίσεων από τις λογιστικές αρχές που η εταιρία εφάρμοσε κατά την παρελθούσα χρήση. Αντίθετα, αποκλίσεις και μεταβολές στις ακολουθούμενες λογιστικές αρχές δικαιολογούνται, εφόσον με αυτές βελτιώνεται αποδειγμένα η μέτρηση του αποτελέσματος. Το νόημα της σχολιαζόμενης αρχής στις περιπτώσεις αυτές είναι ότι πρέπει να αποκαλύπτεται η φύση και η αιτία της μεταβολής και το μέγεθος της διαφοράς που προέκυψε εξαιτίας της στο αποτέλεσμα της χρήσεως.

5. Η αρχή της πλήρους αποκαλύψεως (The Full Disclosure Principle)

Την κατάρτιση και γνωστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να διέπει η βασική αρχή της πλήρους αποκαλύψεως. Η αρχή αυτή

είναι μια προέκταση της αρχής της Οικονομικής Γνωστοποίησης (Financial Reporting Principle).

Η αρχή της «οικονομικής γνωστοποίησης» ορίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εκπονούνται κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζουν λογικά πλήρη και κατανοητή παρουσίαση όλων των σημαντικών πληροφοριών που αναφέρονται στις οικονομικές υποθέσεις της επιχειρήσεως. Οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να είναι πλήρεις με την έννοια ότι όλες οι πληροφορίες που παρουσιάζονται είναι απαραίτητες για μια «σωστή» παρουσίαση, έτσι ώστε ένας «λογικά συνετός επενδυτής» να μη μπορεί να παραπλανηθεί.

Δηλαδή, οι πληροφορίες που πρέπει να δίνονται δια των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να επιτρέπουν σ' αυτόν που έχει τις απαραίτητες γνώσεις να καταλήξει σε μια πληροφορημένη απόφαση. Η αρχή είναι ιδιαίτερα σημαντική στις περιπτώσεις ασυνήθων γεγονότων, σημαντικών μεταβολών στα αναμενόμενα να συμβούν και διαπιστώσεων που ήρθαν στο φως μετά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Η υπό συζήτηση αρχή αναφέρεται στη φύση των καταστάσεων, στις πληροφορίες που πρέπει να αποκαλύπτονται, στην ταξινόμηση των πληροφοριακών στοιχείων στις καταστάσεις, στις παρενθετικές πληροφορίες και επεξηγηματικές σημειώσεις, που πρέπει να γίνονται πάνω στις οικονομικές καταστάσεις.

Η αρχή της πλήρους αποκαλύψεως απαιτεί την παρουσίαση, πέρα από τα πληροφοριακά στοιχεία που παρουσιάζονται στο σώμα των οικονομικών καταστάσεων, και πρόσθετων πληροφοριών οι οποίες παρέχονται με σημειώσεις στις καταστάσεις, με προσαρτήματα, με αλληλοσυσχετιζόμενα κονδύλια και παρενθετικές επεξηγήσεις. Εναπόκειται στην κρίση των λογιστών ο τρόπος με τον οποίο κάθε σημαντικό γεγονός πρέπει να παρουσιάζεται, ώστε να είναι σύμφωνος με την αρχή της πλήρους αποκαλύψεως· ειδικότερα:

α) *Σημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις*: Σημαντικά πληροφοριακά στοιχεία δίνονται με τον τρόπο αυτόν, που συχνά είναι ο μόνος δυνατός, για να αναλυθούν λεπτομερειακά ορισμένα γεγονότα και καταστάσεις. Μια σημείωση μπορεί να αναφέρεται σε ένα ποσό μιας από τις βασικές οικονομικές καταστάσεις ή σε διάφορα ποσά των οικονομικών καταστάσεων ή σε συνθήκες που δεν απεικονίζονται άμεσα σε καμιά απ' αυτές. Οι σημειώσεις τυπικά είναι ένας συνδυασμός αφηγήσεων, πρόσθετων ποσών και συμπληρωματικών πινάκων. Στις Η.Π.Α., πολλές από τις **Opinions** του APB και τα **Statements** του FASB απαιτούν την αποκάλυψη πολλών πληροφοριακών στοιχείων με σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων.

β) *Πίνακες αναλύσεως και αιτιολογήσεως (Supporting Schedules)*:

Μπορούν να ενσωματώνονται σε σημειώσεις ή να παρουσιάζονται χωριστά. Οι πίνακες αυτοί είναι τυπικοί στις οικονομικές καταστάσεις των μεγάλων επιχειρήσεων και στις περιπτώσεις που ένα μερικό κονδύλι έχει υποστεί μεταβολές στη διάρκεια της χρήσεως (π.χ. μεταβολές στα αδιανέμητα κέρδη).

γ) *Παρενθετικές σημειώσεις*: Χρησιμοποιούνται ευρέως για την αποκάλυψη πληροφοριών, όπως η μέθοδος αποτιμήσεως των αποθεμάτων (FIFO, LIFO, κ.λ.π.). Αντίθετα κονδύλια, όπως αποσβέσεις παγίων και επισφαλών απαιτήσεων εμφανίζονται σε ιδιαίτερη γραμμή ή σε παρένθεση.

δ) *Διασταυρούμενες συσχετίσεις*: Χρησιμοποιούνται για να παρέχουν σύντομες και χρήσιμες πληροφορίες, όπως τα υποθηκευμένα και ενεχυριασμένα στοιχεία.

6. Η αρχή της εξαιρέσεως (The Exception (or Modifying) Principle)

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω στην § 1, οι λογιστικές αρχές δεν είναι φυσικοί νόμοι αλλά ανθρώπινα κατασκευάσματα που υπόκεινται σε αλλαγές, όταν μεταβάλλεται το περιβάλλον μέσα στο οποίο

χρησιμοποιούνται ή όταν μεταβάλλονται οι ανάγκες εκείνων που χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις. Οι λογιστικές αρχές καλούνται να εξυπηρετήσουν μια ευρεία ποικιλία καταστάσεων και συνθηκών. Είναι, συνεπώς επόμενο, κάτω από ειδικές συνθήκες, να επιτρέπεται κάποια απόκλιση ή εξαίρεση από τις βασικές λογιστικές αρχές. Τέτοιες εξαιρέσεις, που αναγνωρίζονται ευρύτατα, είναι οι ακόλουθες:

6.1 Η αρχή του ουσιώδους των λογιστικών γεγονότων (The Materiality Principle)

Βασικά, όλες οι συναλλαγές και γενικά όλα τα λογιστικά γεγονότα πρέπει να αντιμετωπίζονται με βάση τις γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές. Επιτρέπεται, εντούτοις, παρέκκλιση από τις αρχές αυτές προκειμένου για λογιστικά γεγονότα που αφορούν *ασήμαντα ποσά*, τα οποία δεν επηρεάζουν την περιουσιακή κατάσταση και τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων και γενικά δεν είναι σημαντικά να επηρεάσουν τη λήψη αποφάσεων.

Η παραβίαση των λογιστικών αρχών, κατά τη λογιστική αντιμετώπιση των ασήμαντων ποσών, δικαιολογείται λόγω του αυξημένου λογιστικού κόστους που απαιτείται για την ορθόδοξη αντιμετώπιση αυτών σε σύγκριση με τη βαρύτητα της επιπτώσεως που έχουν τα ποσά αυτά στη διαμόρφωση του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των αποτελεσμάτων της επιχειρήσεως. Όλες σχεδόν οι επιχειρήσεις καταχωρούν λ.χ. τη δαπάνη αγοράς γραφικής ύλης στα έξοδα της χρήσεως κατά το χρόνο της αγοράς, μολονότι, θεωρητικά, η δαπάνη αυτή έπρεπε να κεφαλαιοποιείται, δηλαδή να εγγράφεται σε χρέωση κάποιου λογαριασμού αποθεμάτων, και στη συνέχεια να μετατρέπεται σε έξοδο με το ρυθμό αναλώσεως της γραφικής ύλης. Το λογιστικό επάγγελμα δεν έχει ακόμη χαλκεύσει αυστηρούς κανόνες διακρίσεως των λογιστικών γεγονότων σε *σημαντικά*

και ασήμαντα, ενώ, εξάλλου, υπάρχουν πολλοί βαθμοί σημαντικότητας που εξαρτούνται από τις περιστάσεις.

Οι λογιστές προσδιορίζουν κατά την κρίση τους πότε ένα ποσό είναι ή όχι σημαντικό. Μπορούμε πάντως να πούμε ότι η σημαντικότητα των λογιστικών ποσών είναι σχετική και πρέπει να σταθμίζεται σε σχέση με τα βασικά λογιστικά μεγέθη, όπως τις πωλήσεις, τα καθαρά κέρδη, το σύνολο του ενεργητικού και το σύνολο των υποχρεώσεων και να εκτιμάται κατά πόσο η παρέκκλιση από τις ορθόδοξες λογιστικές αρχές μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις αυτού που χρησιμοποιεί τις οικονομικές καταστάσεις.

Τέλος σημειώνεται ότι η αρχή του ουσιώδους (ή κατ' άλλους της σημαντικότητας) των λογιστικών γεγονότων δεν επιτρέπει την παράλειψη καταχωρήσεως και αποκαλύψεως του επουσιώδους λογιστικού γεγονότος, αλλά απλώς επιτρέπει τη διαφορετική μεταχείριση αυτού κατά παρέκκλιση από τις γενικές αρχές και μεθόδους της λογιστικής.

6.2 Η αρχή της συντηρητικότητας (The Conservation Principle)

Η έννοια της αρχής της συντηρητικότητας ή συνέσεως (prudent principle) είναι ότι, οσάκις υπάρχει δυνατότητα περισσότερων διαζευκτικών λογιστικών αντιμετώπισεων πρέπει να επιλέγεται εκείνη που έχει τη μικρότερη ευνοϊκή επίδραση στην καθαρή περιουσία των μετόχων, δηλαδή εκείνη που εκτιμά ολιγότερο το ενεργητικό ή το εισόδημα.

Η 4η Οδηγία της Ε.Ο.Κ. (άρθρο 31 § 1γ) ορίζει σχετικά με την παραπάνω αρχή, τα εξής: «Η αρχή της συνέσεως πρέπει σ' όλες τις περιπτώσεις να τηρείται και ειδικότερα:

α) Στα αποτελέσματα της χρήσεως πρέπει να εγγράφονται μόνο τα κέρδη που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού. Πρόβλεψη, δηλαδή, εσόδων απαγορεύεται βάσει της αρχής αυτής.

β) Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι προβλεπόμενοι κίνδυνοι και οι ενδεχόμενες ζημιές, που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσεως ή κατά τη διάρκεια προηγούμενης χρήσεως, ακόμη κι αν οι κίνδυνοι αυτοί ή οι ζημιές έγιναν αντιληπτοί στο χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας κλεισίματος του ισολογισμού και της ημερομηνίας καταρτίσεώς του. Δηλαδή, επιβάλλεται η διενέργεια προβλέψεων, με επιβάρυνση των αποτελεσμάτων της χρήσεως, για προβλεπόμενους κινδύνους και ενδεχόμενες ζημιές που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσεως, έστω κι αν οι κίνδυνοι και οι ζημιές αυτές ήταν άγνωστες μέχρι το τέλος της χρήσεως, έγιναν όμως γνωστοί στην επιχείρηση μέχρι την ημερομηνία καταρτίσεως των οικονομικών της καταστάσεων .

γ) Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υποτιμήσεις , άσχετα αν η χρήση κλείνει με ζημιά ή με κέρδος.

Η παραπάνω αρχή, συνεπώς, επιβάλλει την εγγραφή στα αποτελέσματα της χρήσεως των μεν εσόδων κατά το χρόνο της πραγματοποιήσεώς τους, των δε εξόδων και ζημιών κατά το χρόνο της εμφανίσεώς τους ή και απλώς της προβλέψεώς τους άσχετα αν πραγματοποιήθηκαν ή όχι, αρκεί να ανήκουν στη χρήση (αρχή διαφορισμού κερδών και ζημιών). Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τη σχολιαζόμενη αρχή, οι γνωστές ζημιές και όταν ακόμη δεν αποδεικνύονται από ολοκληρωμένες συναλλαγές, αναγνωρίζονται σαν ζημιές της χρήσεως μέσα στην οποία συνέβησαν (π.χ. αποτίμηση αποθεμάτων τέλους χρήσεως στην, χαμηλότερη της κτήσεως, τρέχουσα τιμή). Αντίθετα, τα γνωστά κέρδη, που δεν αποδεικνύονται από ολοκληρωμένες συναλλαγές, δεν αναγνωρίζονται μέχρι να ολοκληρωθούν (πραγματοποιηθούν) οι συναλλαγές (π.χ. δεν επιτρέπεται η αποτίμηση των αποθεμάτων στην τρέχουσα τιμή που είναι μεγαλύτερη από το κόστος κτήσεως) .

Η προσήλωση των λογιστών και ελεγκτών στο δόγμα του συντηρητισμού απορρέει, μερικώς τουλάχιστον, από τη νομική ευθύνη προς τους τρίτους. Τράπεζες, πιστωτές και επενδυτές έχουν υποστεί ζημιές από την υπερεκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων και την εμφάνιση διογκωμένων κερδών στις οικονομικές καταστάσεις και οι ορκωτοί λογιστές στην αλλοδαπή βρέθηκαν πολλές φορές στη δυσάρεστη θέση να καταβάλουν σ' αυτούς σημαντικά ποσά αποζημιώσεων, γεγονός που υποβίβασε το επαγγελματικό γόητρο. Οικονομικές καταστάσεις που υποεκτιμούν την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα της επιχειρήσεως δεν οδηγούν ποτέ σε δικαστική ενέργεια σε βάρος των ελεγκτών που τις πιστοποίησαν.

Τονίζεται πάντως ότι η υπερβολική έμφαση της αρχής της συντηρητικότητας κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων είναι μια στενόκαρδη και κοντόφθαλμη αντίληψη που δεν εξυπηρετεί τη βασική αποστολή των οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες πρέπει να απεικονίζουν ειλικρινώς και όχι να υποεκτιμούν την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα της επιχειρήσεως.

6.2 Η αρχή της ιδιορρυθμίας του κλάδου (The Industry Peculiarities Principle)

Ορισμένοι κλάδοι επιχειρήσεων παρουσιάζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις των άλλων κλάδων της οικονομίας, σε βαθμό που η πλήρης εφαρμογή σ' αυτές των γενικά παραδεγμένων λογιστικών αρχών να μην οδηγεί στην ακριβοδίκαιη παρουσίαση της περιουσίας και των αποτελεσμάτων τους, όπως λ.χ. συμβαίνει στους οργανισμούς κοινής ωφελείας, τις Τράπεζες, τις εξορυκτικές βιομηχανίες, τους σιδηροδρόμους, τις δασικές εκμεταλλεύσεις κ.ά.

Η αρχή της ιδιορρυθμίας του κλάδου επιτρέπει την παρέκκλιση από τις γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές και επιτρέπει τη λογιστική

αντιμετώπιση ορισμένων θεμάτων σύμφωνα με τις πρακτικές που έχουν επικρατήσει στον κλάδο . *

Τονίζεται ότι κατά την εφαρμογή της σχολιαζόμενης αρχής πρέπει να προηγείται η εφαρμογή των αρχών του ουσιώδους, της συντηρητικότητας και να εφαρμόζεται η αρχή της αποκαλύψεως, σύμφωνα με την οποία πρέπει να αποκαλύπτεται (στο προσάρτημα ή με σημείωση στο σώμα του ισολογισμού) η παρέκκλιση και η λογιστική αντιμετώπιση που κατ' εξαίρεση, λόγω της ιδιομορφίας του κλάδου, εφαρμόστηκε.

* Ο ισολογισμός των ανωνυμων εταιρειών και των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης
ΕΜΜ Ι ΣΑΚΕΛΛΗ

1.7 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Μια βασική διάκριση της Ελεγκτικής είναι η εξωτερική – ανεξάρτητη Ελεγκτική, με την οποία και πρόκειται στην παρούσα εργασία να ασχοληθούμε.

Εξωτερικός έλεγχος λοιπόν είναι αυτός που διεξάγεται από ειδικούς επαγγελματίες με ανεπίληπτο ήθος και ακέραιο χαρακτήρα, άρτια επιστημονική κατάρτιση καθώς και ειδική πείρα, χωρίς να έχουν καμιά υποβλητική σχέση ή εξάρτηση με την ελεγχόμενη επιχείρηση.

Διενεργείται επί του λογιστικού, κυρίως, συστήματος μιας μονάδας αλλά και επί των άλλων επιμέρους οργανωτικών συστημάτων τα οποία μπορούν αμέσως να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος, με τη χρήση ελεγκτικών standards αλλά και άλλων μεθόδων τις οποίες θα κρίνει κατά περίπτωση αναγκαίες ο ελεγκτής. Τα διακριτικά χαρακτηριστικά του ανεξάρτητου, εξωτερικού ελέγχου είναι ότι τούτος έχει κύριο σκοπό να στηρίζει την εκ μέρους του ελεγκτή διαμόρφωση γνώμης αναφορικά με την ορθή ή μη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ελεγχόμενης μονάδας στις ελεγχόμενες απ' αυτόν χρηματοοικονομικές καταστάσεις και δεύτερον, ότι ο ανεξάρτητος, εξωτερικός ελεγκτής ουσιαστικά φέρει ευθύνη προς τους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας ενδιαφερόμενους για την χρηματοοικονομική κατάσταση και την αποτελεσματικότητα τούτης.

Η εντολή για τον εξωτερικό έλεγχο είναι πάντοτε γραπτή και προέρχεται, κατά κανόνα, από τη διάκριση της επιχειρήσεως που θα ελεγχθεί ανεξάρτητα αν τον έλεγχο αυτόν επιβάλλει η νομοθεσία της

χώρας, το καταστατικό της οικονομικής μονάδας ή απόφαση των επιχειρηματικών φορέων.

Βέβαια, η εντολή για έλεγχο μπορεί να προέλθει και από δικαστήριο, αλλά τότε αναφερόμαστε σε ειδικό έλεγχο ή πραγματογνωμοσύνη.

Ο τύπος και το περιεχόμενο της επιστολής αποδοχής της εντολής ελέγχου μπορεί να είναι διαφορετικό, κατά περίπτωση, αλλά, σε γενικές γραμμές, θα πρέπει να αναφέρεται στα εξής:

- Στο αντικείμενο του ελέγχου και των πληροφοριών.
- Στην ευθύνη της διεύθυνσεως για τις οικονομικές πληροφορίες.
- Στην έκταση του ελέγχου με αναφορά στη νομοθεσία – κανονισμούς, καταστατικά, κ.τ.λ.
- Στον τύπο της εκθέσεως.
- Στον αναπόφευκτο κίνδυνο της δειγματοληψίας.
- Στην δυνατότητα λήψεως οποιουδήποτε απαραίτητου για τον έλεγχο των βιβλίων δικαιολογητικού ή πληροφορίας.

Ενδέχεται να συμπεριλαμβάνονται και άλλου όροι ή διευκρινίσεις, ιδίως όταν υπάρχουν υποκαταστήματα που πρέπει να ελεγχθούν.

Τέλος, πρέπει με έμφαση να τονισθεί ότι η αποδοχή ή η αποποίηση της εντολής του ελέγχου βρίσκεται στη διακριτική ευχέρεια του ελεγκτή μέσα στο πλαίσιο, πάντοτε, των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας. Κρίνεται ορθό να μην επεκταθούμε σε ιδιαίτερα νομικά θέματα που αφορούν το διορισμό, την αποδοχή του διορισμού, την παραίτηση των ελεγκτών ή την ανάκληση αυτών αν και ορισμένες απαραίτητες αναφορές θα γίνουν στη συνέχεια του κειμένου.

1.8 ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ STANDARDS

Όπως έχει, ήδη, εμφαντικώς, αναφερθεί, κύριος σκοπός του ελέγχου μιας επιχείρησης είναι η διαπίστωση, από την πλευρά του ελεγκτή, περί της ορθής ή μη παρουσίας της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων δράσεως μιας οικονομικής μονάδας στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές.

Και επιπρόσθετα η διαμόρφωση και γνωστοποίηση από τον ελεγκτή μιας πλήρους αιτιολογημένης γνώμης σχετικά με την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία των περί 'ου του λόγου, οικονομικών καταστάσεων της συγκεκριμένης επιχείρησης.

Όμως, ο ελεγκτής οφείλει να θεμελιώσει τη γνώμη του αυτή σε αποδεικτικά στοιχεία τα οποία επιμελώς συγκεντρώνει εφαρμόζοντας ορισμένες ελεγκτικές διαδικασίες. Άλλωστε, πιστοποιώ δεν σημαίνει εκφράζω μια υποκειμενική γνώμη αλλά μια γνώμη αντικειμενική που θα στηριχθεί σε στοιχεία που την αποδεικνύουν επαρκώς και σύμφωνα με κανόνες κοινά αποδεκτούς. Κατά συνέπεια αυτές οι ελεγκτικές διαδικασίες και κανόνες που αναφέρθηκαν παραπάνω πρέπει να επιλέγονται και να εκτελούνται σύμφωνα με γενικώς παραδεκτές αρχές (auditing standards).

Οι ελεγκτικές αυτές αρχές διακρίνονται σε:

- Γενικές (βασικές) αρχές ή General Standards.
- Αρχές εκτελέσεως της εργασίας ή Standards of field work.
- Αρχές που αφορούν τις εκθέσεις ελέγχου ή Standards of reporting.

Ελεγκτικά Standards Σύμφωνα Με Την Ελληνική Νομοθεσία.Standards

Στην υπουργική απόφαση 643/5/1979 γίνεται αναφορά σε τέσσερις κατηγορίες Standards:

I. Βασικά: πρόκειται για τα γενικά Standards της αμερικανικής βιβλιογραφίας, όπου αυτά περί επαγγελματικής δεοντολογίας και συμπεριφοράς αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία.

II. Καλής εκτελέσεως: δηλαδή τα Εργασίας ή fieldwork Standards.

III. Standards εκθέσεων και

IV. Standards επαγγελματικής δεοντολογίας.

Γίνεται αρκετή λεπτομερής παράθεση των 'Βασικών Standards' και των 'Standards εργασίας ή καλής εκτελέσεως', όπου αποτυπώνονται αρκετές από τις διαδικασίες και τις τεχνικές που ακολουθούνται σε έναν έλεγχο, όχι όμως όλες, γιατί στην ουσία τούτες είναι πολλές και ποικίλες και ίσως μόνο στους οδηγούς και στα προγράμματα ελέγχων διαφόρων ελεγκτικών εταιρειών μπορούν να βρεθούν.

Στον νέο νόμο περί οργανώσεως του Σώματος Ορκωτών ελεγκτών, Π.Δ.226/92, το ίδιο θέμα εξαντλείται με σύντομη και συνοπτική αναφορά στις βασικές διαδικασίες του έργου του ελέγχου και δεν χρησιμοποιείται ο όρος Standards (άρθρο 16), μη επιθυμώντας, προφανώς, ο νομοθέτης να υπεισέλθει σε θέματα ουσίας και επιστημονικής ευθύνης του αντικειμένου, περιορίζοντας την επιστημονική ανάπτυξη του αντικειμένου, αλλά και οριοθετώντας στενά τον τρόπο αντιμετώπισης του ελέγχου και την ευθύνη των ελεγκτών ταυτοχρόνως.

1.9 ΓΕΝΙΚΑ (ΒΑΣΙΚΑ) STANDARDS

Σύμφωνα με τα Γενικά Standards:

A) Αντικειμενικός σκοπός του ελέγχου είναι κυρίως η πιστοποίηση της ορθότητας της παρουσίασης της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της ελεγχόμενης μονάδας στις λογιστικές καταστάσεις τούτης, βάσει των γενικώς παραδεκτών λογιστικών αρχών.

B) Η πιστοποίηση αυτή διατυπώνεται σαφώς στην έκθεση του ελεγκτή, η οποία και αποτελεί το προϊόν επαγγελματικής και προσεκτικής εφαρμογής των ελεγκτικών Standards, καθώς και κάθε άλλων εύκολων μέσων και μεθόδων που κρίθηκαν αναγκαία υπό τις κρατούσες συνθήκες.

Γ) Κανένας έλεγχος δεν αναλαμβάνεται χωρίς την σχετική έγγραφη εντολή, αλλά και χωρίς ικανή εξουσιοδότηση, στην οποία αναφέρεται σαφώς το είδος ή ο σκοπός του ζητούμενου ελέγχου.

Δ) Ο έλεγχος και κάθε ανατιθέμενη σχετική με αυτόν εργασία, θα πρέπει να διενεργηθεί από άτομο ή άτομα τα οποία να έχουν κατάλληλη και αρκετή (για τον συγκεκριμένο έλεγχο) τεχνική εκπαίδευση και ικανότητα ως ελεγκτές, όπως τούτη ορίζεται από τον νόμο της πολιτείας και τους κανονισμούς του εξουσιοδοτημένου επιβλέποντος συλλογικού οργάνου. Άλλωστε, ο υπογράφων ελεγκτής φέρει την τελική ευθύνη για τον έλεγχο.

Και εδώ δύναται να αναφερθεί ότι ανεξάρτητα από την διοικητική διάρθρωση κάθε ελεγκτικής εταιρίας, δικαίωμα υπογραφής έχουν μόνο όσοι κατέχουν την άδεια ορκωτού λογιστή, η οποία αποκτάται ύστερα από γραπτές εξετάσεις και εμπειρία καθορισμένης χρονικής διάρκειας στη διεξαγωγή ελέγχου υπό την εποπτεία αδείουχου ελεγκτή.

Ε) Καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου, το ελεγκτικό προσωπικό θα πρέπει να διατηρεί αμεροληψία, αντικειμενικότητα, ανεξαρτησία, αξιοπρέπεια και επαγγελματική ευθύνη έναντι του ελεγχόμενου.

Στ) Ένας ορκωτός ελεγκτής / λογιστής θα πρέπει να εξασκεί σωστά και με ικανότητα το επάγγελμά του και να προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει την επαγγελματική και επιστημονική του κατάρτιση και την ποιότητα των υπηρεσιών του.

Ζ) Ως προς τους ελεγχόμενους πελάτες του, ο ορκωτός λογιστής θα πρέπει να είναι αντικειμενικός, δίκαιος και καλός και να τους εξυπηρετεί στα πλαίσια των δυνατοτήτων του και σύμφωνα με τις ευθύνες του προς την κοινωνία και τον θεσμό του ανεξάρτητου ελεγκτή. Οι βασικές διαστάσεις συμπεριφοράς που αναφέρονται ειδικά στις σχέσεις του ορκωτού με τον πελάτη είναι: ανεξαρτησία, εχεμύθεια, αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων, αμεροληψία, έμπνευση εμπιστοσύνης και επαγγελματικής ικανότητας.

Η) Ως προς τους συναδέλφους του, ο ορκωτός λογιστής / ελεγκτής θα πρέπει να φέρεται και να εργάζεται κατά τρόπο που να προάγει καλές σχέσεις και συνεργασία μεταξύ των μελών του επαγγέλματος. Και, γενικώς, οφείλει να συμπεριφέρεται κατά τρόπο που να προάγει τον θεσμό της Ελεγκτικής και να αναπτύσσει την ικανότητά του να υπηρετήσει την κοινωνία.

1. Ανεξαρτησία Και Αντικειμενικότητα

Α) Ο Ορκωτός Λογιστής οφείλει πάντοτε να ασκεί το ελεγκτικό έργο κατά τρόπο αντικειμενικό και ανεξάρτητο από κάθε είδους επιρροή του ελεγχόμενου. Και προκειμένου να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα και η ανεξαρτησία κάθε ελεγκτικού φορέα και μέλους αυτού πρέπει πιστά να τηρούνται απ' αυτόν οι ακόλουθοι κανόνες:

- Να μην παρέχει στον ελεγχόμενο άλλου είδους υπηρεσίες, εκτός από εκείνες που επιτρέπει ο νόμος και για τις οποίες αρμοδίως έχει

οριστεί. Η παροχή πρόσθετων υπηρεσιών σε ασυνήθιστη έκταση μπορεί να θεωρηθεί ότι επηρεάζει την αντικειμενικότητα του ελεγκτή.

- Να μην αποφασίζει ο ίδιος σε θέματα αρμοδιότητας του ελεγχόμενου. Επίσης πρέπει να αποφεύγει να εκφράζει την κρίση του στις επιχειρηματικές επιλογές ή αποφάσεις αυτού.
- Να τηρεί αμερόληπτη στάση σε αντικρουόμενες απόψεις των ελεγχόμενων ή άλλων ενδιαφερομένων, εκφράζοντας χωρίς περιττούς χαρακτηρισμούς τις αντικειμενικές διαπιστώσεις και υποδείξεις που βασίζονται σε επιμελή εργασία του.
- Να μην έχει οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο οικονομικό συμφέρον καθ' οιονδήποτε τρόπο από την πορεία των εργασιών της υπό έλεγχο οικονομικής μονάδας.
- Δεν είναι ασυμβίβαστη η παροχή υποδείξεων, που προκύπτουν ως απόρροια των παρεχομένων από Ορκωτό Ελεγκτή επαγγελματικών υπηρεσιών και σχετίζονται άμεσα με το ανατεθέν σ' αυτόν έργο.
- Να μην αποδέχεται παρεμβάσεις του ελεγχόμενου ή τρίτων σχετικές με την εκτέλεση των καθηκόντων του.
- Να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικός όταν στην υπό έλεγχο οικονομική μονάδα υπηρετούν καθ' οιονδήποτε τρόπο συγγενικά ή φιλικά προς αυτόν πρόσωπα. Οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να διασφαλίζει την ανεξαρτησία και την αντικειμενικότητά του και όπου αυτό δεν είναι απόλυτα εφικτό, να αποποιείται τον έλεγχο ή να τον διακόπτει.
- Να μην δέχεται από τον ελεγχόμενο περιποιήσεις ή άλλα δώρα, που υπερβαίνουν το μέτρο της απλής φιλοφρονήσεως και φιλοξενίας στον επαγγελματικό χώρο αυτού.
- Να μην δέχεται οποιαδήποτε αμοιβή ή προμήθεια από τον ελεγχόμενο, πέραν της νομίμου, για οποιονδήποτε λόγο, έστω και για πρόσθετες συγκεκριμένες επαγγελματικές υπηρεσίες, αν δεν έχουν

τηρηθεί διαφανείς διαδικασίες για την ανάθεση, την εκτέλεση και την τιμολόγηση της κάθε συγκεκριμένης υπηρεσίας του.

- Να τηρεί αυστηρά τις κείμενες νομοθετικές διατάξεις και αποφάσεις για τα ασυμβίβαστα και τις απαγορεύσεις προς το επάγγελμα, καθώς και για τις διαδικασίες αποδοχής και γνωστοποίησης κάθε ανατιθέμενης σ' αυτόν εργασίας.

Ο Ορκωτός Ελεγκτής τέλος που αδυνατεί να είναι ανεξάρτητος, ώστε να παρέχει μια έντιμη και αμερόληπτη γνώμη, οφείλει να μην αποδεχτεί την εργασία ή να διακόψει την ανατεθείσα σε αυτόν εργασία, αν οι υπάρχουσες ή διαμορφωθείσες συνθήκες κλονίζουν είτε την ανεξαρτησία, την αντικειμενικότητα και την προς αυτόν εμπιστοσύνη των τρίτων, είτε τις σχέσεις του με συναδέλφους μέλη του ελεγκτικού φορέα.

B) Απαγορεύεται σε Ορκωτό Ελεγκτή ή σε ελεγκτικό φορέα η με οποιοδήποτε τρόπο διαπραγμάτευση ή η εκ των υστέρων μείωση της νόμιμης αμοιβής ελέγχου. Παρέκκλιση από την απαγόρευση αυτήν επιτρέπεται μόνο αν συντρέχει ειδικά αιτιολογημένος λόγος.

Επίσης δεν επιτρέπεται η ανάληψη του υποχρεωτικού ελέγχου μιας οικονομικής μονάδας, στην οποία ο Ορκωτός Λογιστής ή μέλος της διοίκησης του ελεγκτικού φορέα του έχει διατελέσει μέσα στην τελευταία πενταετία, πριν από το διορισμό του ως τακτικού ελεγκτή της οικονομικής μονάδας:

- είτε μέλος της διοίκησης,
- είτε διευθυντικό στέλεχος,
- είτε οικονομικός, λογιστικός ή φορολογικός σύμβουλος ή εσωτερικός ελεγκτής, σε σχέση εξαρτημένης εργασίας ή ως ελεύθερος επαγγελματίας με κύριο αντικείμενο την παροχή των πιο πάνω υπηρεσιών στην ελεγχόμενη οικονομική μονάδα.

Σ' αυτό το σημείο, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν τα ασυμβίβαστα και οι απαγορεύσεις του επαγγέλματος του ΟΡΚΩΤΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗ, όπως αυτά ορίζονται στο Π.Δ.226/92.

Πιο συγκεκριμένα το επάγγελμα του Ορκωτού Ελεγκτή είναι ασυμβίβαστο προς:

Α) Την ιδιότητα του εμπόρου.

Β) Την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου, υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ., δικηγόρου, συμβολαιογράφου.

Γ) Οποιαδήποτε έμμισθη υπηρεσία σε ιδιωτική επιχείρηση ή Ν.Π.Ι.Δ. ή οργανισμό ή την ιδιότητα του διοικητικού συμβούλου Α.Ε. ή διαχειριστή ΕΠΕ.

Δ) Την τήρηση λογιστικών βιβλίων.

Ε) Κάθε άλλη περίπτωση όπου υφίσταται ασυμβίβαστο από την κείμενη νομοθεσία.

Στον Ορκωτό ελεγκτή επίσης απαγορεύεται η απόκτηση καθ' οιονδήποτε τρόπο μετοχών της ελεγχόμενης εταιρείας, ο προς αυτήν δανεισμός και αντιστρόφως καθώς και η παροχή εγγύησης προς τρίτους από αυτήν υπέρ του ελέγχοντος και αντιστρόφως.

Τέλος, στον ορκωτό λογιστή δεν επιτρέπεται η άσκηση του επαγγέλματός του, χωρίς την ύπαρξη μόνιμης επαγγελματικής στέγης στην έδρα όπου το ασκεί.

2. Ελεγκτικό Προσωπικό

Κατά τη διαδικασία ελέγχου, ο Ορκωτός Λογιστής έχει τη δυνατότητα και το δικαίωμα να χρησιμοποιεί βοηθούς για την παροχή των επαγγελματικών του υπηρεσιών. Και ως βοηθός του Ορκωτού Λογιστή θεωρείται κάθε μέλος ενός ελεγκτικού φορέα, ανεξάρτητα από τη βαθμίδα στην οποία ανήκει, το οποίο απασχολείται σε συγκεκριμένη εργασία για

λογαριασμό και υπ' ευθύνη του Ορκωτού Ελεγκτή στον οποίο ανατέθηκε η εκτέλεση της εργασίας αυτής.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι ο Ορκωτός Λογιστής απαιτεί και αναμένει από τους βοηθούς του να εκτελέσουν με ιδιαίτερη ικανότητα τις οδηγίες του και να επιδείξουν κατά την διάρκεια του ελέγχου την απαιτούμενη επιμέλεια καθώς επίσης και μεγάλο αίσθημα ευθύνης. Ωστόσο, ως υπεύθυνος της ομάδας έχει την δύσκολη αποστολή να επιλέξει τους, κατά περίπτωση, καταλληλότερους ενώ, παράλληλα, πρέπει να μην εμπιστεύεται μεγάλες ευθύνες στα νεώτερα μέλη.

Εξ' αρχής, οφείλει να συστήνει στους υπ' αυτόν να μην έρχονται σε επαφή – χωρίς την ενημέρωσή του πρώτα – με ανώτερα στελέχη της ελεγχόμενης μονάδας. Και τούτο προκειμένου, καταρχήν, να εξασφαλίσει το αδιάβλητο της ελεγκτικής διαδικασίας αλλά και από την άλλη πλευρά, να εκμηδενίσει τις πιθανότητες νεαρά μέλη της ελεγκτικής ομάδας, που πιθανώς πήραν πολύ στα σοβαρά τον ρόλο του ελεγκτή, να συμπεριφερθούν με φαυλότητα και ασέβεια προς ένα ανώτερο ή κατώτερο στέλεχος της ελεγχόμενης μονάδας.

Επιπρόσθετα, ο υπεύθυνος Ορκωτός Λογιστής έχει την υποχρέωση να μεριμνήσει ώστε οι βοηθοί του να φέρονται και να κυκλοφορούν με διακριτικότητα στους χώρους της επιχείρησης.

Άλλωστε, δεν πρέπει να ξεχνούν ότι η εργασία τους εκεί, όσο και προσωρινή αν είναι, μπορεί να γίνει δύσκολη αν με την στάση τους προδιαθέσουν αρνητικά και χάσουν την συνεργασία μελών του προσωπικού της ελεγχόμενης μονάδας.

Επίσης, πιθανή απροσεξία των βοηθών και τυχόν αντιπάθειες που θα δημιουργήσουν κατά την συμμετοχή τους σε ένα έλεγχο στα μέλη του προσωπικού της επιχείρησης, σίγουρα θα γνωστοποιηθεί ή θα υποπέσει στην αντίληψη του υπεύθυνου της ομάδας και θα τον επηρεάσει με αρνητικό τρόπο.

Γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι ο υπεύθυνος Ορκωτός Λογιστής οφείλει να επιβλέπει, προσωπικά, τα μέλη της ελεγκτικής του ομάδας, να σχηματίζει ίδια άποψη ως προς τις ικανότητες και την αποτελεσματικότητά τους και να είναι πλήρως ενήμερος σχετικά τόσο με τον τρόπο διεξαγωγής της εργασίας τους όσο και με το βαθμό συμμόρφωσής τους ως προς τις οδηγίες, που ρητώς έχει δώσει.

Άλλωστε, στην περίπτωση συνεργίας των βοηθών του Ορκωτού Λογιστή με τρίτους προκειμένου επιμελώς να συγκαλύψουν συγκεκριμένα σφάλματα και παραλήψεις της υπό έλεγχο οικονομικής μονάδας, η ευθύνη για την εκτελεσθείσα εργασία βαρύνει αποκλειστικώς τον ορκωτό Λογιστή, ο οποίος και τελικώς θα εκφράσει την επαγγελματική του γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων.

3.Εχεμύθεια

Ο Ορκωτός Ελεγκτής οφείλει να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο και να μην αποκαλύπτει γεγονότα ή πληροφορίες που περιήλθαν σε γνώση του κατά την εκτέλεση του έργου του, εκτός αν υπέχει τέτοια υποχρέωση από τον νόμο, τα επαγγελματικά πρότυπα και τις σχετικές οδηγίες που έχουν εκδοθεί και μάλιστα, υποχρέωση αυτή του Ορκωτού Λογιστή εξακολουθεί να ισχύει και μετά την λήξη της παροχής των επαγγελματικών του υπηρεσιών προς οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω, απαγορεύεται στον Ορκωτό Ελεγκτή να κάνει χρήση καθ' οιονδήποτε τρόπο, για δικό του όφελος ή όφελος τρίτων, των γεγονότων και των πληροφοριών που περιήλθαν σε γνώση του κατά την εκτέλεση του έργου του εκτός αν η αποκάλυψη των πληροφοριών είναι αναγκαία για την υπεράσπισή του ενώπιον δικαστικής

αρχής ή την υποστήριξη των θέσεων του στα αρμόδια όργανα του ελεγκτικού φορέα, όπου ανήκει και εκπροσωπεί.

Τέλος, ο Ορκωτός Ελεγκτής οφείλει να υπενθυμίζει στους βοηθούς του την υποχρέωση τηρήσεως του επαγγελματικού απορρήτου και να εξασφαλίζει κατά το δυνατόν ότι οι βοηθοί του θα τηρήσουν αυτό.

4. Διαφήμιση – Αθέμιτος Ανταγωνισμός

Ο Ορκωτός Ελεγκτής ή ο ελεγκτικός φορέας δεν πρέπει να διαφημίζει ή να προβάλλει τις επαγγελματικές του υπηρεσίες, καθώς και το όνομά του ή την επωνυμία του, κατά τρόπο που υποβαθμίζει το ελεγκτικό επάγγελμα, όπως αυτό έχει θεσμοθετηθεί και ασκηθεί στην Ελλάδα, ή θέτει σε αμφιβολία την επαγγελματική επάρκεια άλλων Ορκωτών Ελεγκτών ή ελεγκτικών φορέων.

Απαγορεύεται, επίσης, στον Ορκωτό Ελεγκτή η υποβολή προσφοράς παροχής ελεγκτικών υπηρεσιών χωρίς έγγραφη πρόσκληση του ενδιαφερομένου και χωρίς την τήρηση των λοιπών προϋποθέσεων και διαδικασιών όπως αυτές ορίζονται από τις διατάξεις του νόμου.

Η υποβολή τέτοιας προσφοράς καθώς και η με οποιονδήποτε τρόπο μείωση ή δέσμευση της νόμιμης αμοιβής ελέγχου, αποτελεί πράξη ιδιαίτερα αναξιοπρεπή και αθέμιτη.

5. Σχέσεις με Συναδέλφους Και Ελεγκτικούς Φορείς

A) Ο Ορκωτός Ελεγκτής οφείλει να συμπεριφέρεται με ευγένεια, ειλικρίνεια και εκτίμηση έναντι όλων των συναδέλφων του είτε αυτοί είναι παρόντες είτε είναι απόντες και να προασπίζει τα νόμιμα

δικαιώματά τους που απορρέουν από την άσκηση των καθηκόντων τους.

Η διαφήμιση, οι απειλές, οι προσβολές ή οι εκβιασμοί καθώς επίσης και ο αθέμιτος ανταγωνισμός έναντι συναδέλφων και ελεγκτικών φορέων αποτελούν σίγουρα αντισυμβατική συμπεριφορά. Άλλωστε, όπως ορίζει το άρθρο 10 του ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ, το Εποπτικό Συμβούλιο του ΣΟΕ έχει τη δυνατότητα να κρίνει ότι ένα μέλος του έχει απολέσει το απαιτούμενο ήθος και την αναμφισβήτητη αρετή και να το διαγράψει από το οικείο Μητρώο, εφόσον βέβαια από τα υπάρχοντα στοιχεία αποδεικνύεται ότι το μέλος αυτό έχει υποπέσει καθ' υποτροπή σε σκόπιμες παραβάσεις του συγκεκριμένου κανονισμού και των ελεγκτικών προτύπων που εφαρμόζονται κατά την εκτέλεση της ελεγκτικής διαδικασίας.

Β) Ο Ορκωτός ελεγκτής στον οποίο ανατίθεται ένας κατά νόμο υποχρεωτικός έλεγχος στον οποίο προηγουμένως ασκούσε άλλος Ορκωτός Ελεγκτής, έχει την υποχρέωση να ερωτήσει εγγράφως τον προηγούμενο ελεγκτή και μάλιστα πριν από την επανάληψη ελέγχου, σε ποιους λόγους οφείλεται κατά την γνώμη του η απομάκρυνσή του από το συγκεκριμένο έλεγχο.

Παράλληλα, κάθε Ορκωτός ελεγκτής, πριν από την έναρξη οποιασδήποτε ανατεθείσας σ' αυτόν ελεγκτικής εργασίας, οφείλει να διαπιστώσει αν η προς τον έλεγχο οικονομική μονάδα έχει εξοφλήσει πλήρως τη νόμιμη αμοιβή ελέγχου προηγούμενων χρήσεων.

Σε περίπτωση που ο Ορκωτός Ελεγκτής διαπιστώνει, είτε από την εξέταση των βιβλίων και στοιχείων της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας είτε από την απευθείας προς αυτόν έγγραφη ειδοποίηση του ελεγκτικού φορέα ότι η νόμιμη αμοιβή ελέγχου προηγούμενης χρήσης ή χρήσεων της

οικονομικής αυτής μονάδας δεν έχει εξοφληθεί πλήρως υποχρεούται να ζητήσει εγγράφως από το Εποπτικό Συμβούλιο την έγκριση διακοπής του ελέγχου, λόγω αποδεδειγμένης άρνησης ή αδυναμίας του ελεγχόμενου να συμμορφωθεί με τις ισχύουσες διατάξεις που επιβάλλουν τον έλεγχό της. Το αίτημα αυτό κοινοποιείται και στη διοίκηση της ελεγχόμενης μονάδας και περιλαμβάνει απαραίτητως την κατά τα άνω διαπιστωθείσα οφειλή της.

Τέλος, αν ο απερχόμενος Ορκωτός Ελεγκτής έχει λόγους να πιστεύει ότι η απομάκρυνσή του από μια κατά νόμο ελεγχόμενη μονάδα οφείλεται σε διαφωνία ως προς παρατήρηση ή άλλη αιτία σχετιζόμενη με τον έλεγχο ή με διατύπωση του σχετικού Πιστοποιητικού ή Έκθεσης του ελέγχου του, οφείλει μέσα σε πέντε ημέρες αφότου έλαβε γνώση της απομάκρυνσής του να αναφέρει εγγράφως τους λόγους αυτούς στον διορισμένο νέο ελεγκτή, με κοινοποίηση προς το Εποπτικό Συμβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Εφαρμογή των κανόνων με αντικειμενικό σκοπό την αλλοίωση της πληροφορίας.

2.1 Αλλοίωση προερχόμενη από τους ίδιους τους κανόνες

2.1.1 Πωλήσεις – Λογαριασμοί εισπρακτέοι

Η ενότητα αυτή αφορά τις ενέργειες της μονάδας που αποβλέπουν στην απόκτηση εσόδων και αποτελούν το κύριο αντικείμενο της επιχείρησης.

Οι κυριότεροι πιθανοί κίνδυνοι που ενέχει η λειτουργία σε σχέση με τις εκάστοτε ιδιαιτερότητες της επιχείρησης έχουν σχέση κατ' αρχήν με τις λογιστικές αρχές:

- α) της αλήθειας και ειλικρίνειας των λογαριασμών,
- β) της αυτοτέλειας των χρήσεων – διαχωρισμός χρήσεων (cut-off).

Έτσι υπάρχουν αναφορικά οι παρακάτω κίνδυνοι:

- Πραγματοποιημένες πωλήσεις να μη γίνουν αντικείμενο ημερολογιακής εγγραφής.
- Οι λογιστικές εγγραφές που απεικονίζουν πωλήσεις να μην ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, με συνέπεια να υπάρχουν στον ισολογισμό απαιτήσεις που δεν είναι υπαρκτές.
- Οι λογιστικές εγγραφές πώλησης να μην αφορούν την χρήση.
- Ύπαρξη στον ισολογισμό απαιτήσεων που δεν πρόκειται να εισπραχθούν, κακή αποτίμηση των απαιτήσεων και των πιθανών απωλειών.

- Ύπαρξη πιστωτικών σημειωμάτων και αντίστοιχων εγγραφών που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή δεν αφορούν τη χρήση.

Ο ελεγκτής εξετάζοντας το κύκλωμα των λογαριασμών, όπως εμφανίζονται στον ισολογισμό, πρέπει να σιγουρευτεί για τα εξής:

- α) ότι όλα τα δηλωμένα έσοδα έχουν καταχωρηθεί λογιστικά,
- β) ότι όλα τα καταχωρημένα έσοδα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα,
- γ) ότι όλα τα υπόλοιπα των αντίστοιχων λογαριασμών στον ισολογισμό έχουν αποτιμηθεί σωστά,
- δ) ότι ο διαχωρισμός των χρήσεων έγινε σωστά,
- ε) ότι τα υπόλοιπα των σχετικών γενικών λογαριασμών στον ισολογισμό ανταποκρίνονται με το άθροισμα των υπολοίπων των αναλυτικών λογαριασμών και
- στ) ότι το υπόλοιπο του λογαριασμού «πελάτες» περιέχει μόνο τους ασφαλείς πελάτες.

2.1.2 Αγορές, Έξοδα εκμετάλλευσης και Λογαριασμοί πληρωτέοι

Οι αγορές και τα έξοδα εκμετάλλευσης αντιπροσωπεύουν όλα τα αγαθά και τις υπηρεσίες που αναλώνει η επιχείρηση για την πραγμάτωση του σκοπού δραστηριότητάς της. Πρόκειται, δηλαδή, για τους λογαριασμούς του Ε.Γ.Λ.Σ των ομάδων 2. "ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ" και 6.

"ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤΑ ΕΙΔΟΣ".

Με την επιφύλαξη ύπαρξης ειδικών κινδύνων σε δεδομένη μορφή επιχείρησης, το κύκλωμα "Αγορές, Έξοδα εκμετάλλευσης – Λογαριασμοί πληρωτέοι" ενέχει κινδύνους που έχουν σχέση με τις λογιστικές αρχές:

- α) της αλήθειας και ειλικρίνειας των λογαριασμών και
- β) της αυτοτέλειας των χρήσεων (διαχωρισμός χρήσεων).

Ειδικότερα, ο ελεγκτής πρέπει να αναρωτηθεί για τα εξής:

- Ότι ορισμένες πραγματοποιημένες αγορές δεν έχουν γίνει αντικείμενο λογιστικής εμφάνισης.
- Ότι λογιστικές εγγραφές που εμφανίζουν αγορές ή επιστροφές και εκπτώσεις αγορών δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.
- Ότι έξοδα αγορών και εκμετάλλευσης δεν βαρύνουν τη χρήση που αφορούν ορθά, αλλά εμφανίζονται είτε αυξημένα είτε μειωμένα.
- Ότι οι υποχρεώσεις στον ισολογισμό δεν είναι ορθά αποτιμημένες.

Απέναντι σ' αυτούς τους πιθανούς κινδύνους ο ελεγκτής πρέπει εξετάζοντας τις διαδικασίες του συγκεκριμένου κυκλώματος να έχει σαν στόχο την διασφάλιση των παρακάτω:

- α) Να διασφαλίσει ότι όλα τα έξοδα αγοράς και εκμετάλλευσης έχουν καταγραφεί λογιστικά.
- β) Να διασφαλίσει ότι όλα τα καταχωρημένα έξοδα αγορών και εκμετάλλευσης αφορούν όντως την επιχείρηση.
- γ) Να σιγουρευτεί ότι ο διαχωρισμός δουλεμένων και μη δουλεμένων εξόδων (διαχωρισμός χρήσεων) έγινε σωστά.
- δ) Να διασφαλίσει ότι τα υπόλοιπα των λογαριασμών στον ισολογισμό έχουν ορθά αποτιμηθεί.
- ε) Να σιγουρευτεί για την αξιοπιστία των ποσών των υποχρεώσεων που βρίσκονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά τους πληρωτέους λογαριασμούς, οι κίνδυνοι που μπορεί να υπάρξουν είναι:

- Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται δεν ανταποκρίνονται:
 - Στις συμφωνηθείσες βασικές αμοιβές.
 - Στον πραγματικό χρόνο εργασίας.
 - Στα πρόσωπα που πράγματι εργάζονται στην επιχείρηση.

- Δουλεμένες αμοιβές προσωπικού δεν καταχωρούνται στη χρήση που αφορούν αλλά στην επόμενη.
- Όλες οι εργοδοτικές εισφορές να μην έχουν καταχωρηθεί.

**ΠΙΝΑΚΑΣ
ΑΓΟΡΩΝ**

ΕΞΟΔΟ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	ΛΟΓ/ΣΜΟΣ ΕΚΜ/ΣΗΣ	ΛΟΓ/ΣΜΟΣ ΒΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
Βέβαιο και ως προς το ποσό του και ως προς την πραγματοποίηση του	ΔΟΥΛΕΜΕΝΟ	Αγορές (ομάδα 2) Έξοδα (ομάδα 6)	Πιστωτές ή άλλος λογ/σμος ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ
Βέβαιο και ως προς την πραγματοποίηση του και αβέβαιο ως προς το ποσό	ΔΟΥΛΕΜΕΝΟ	Αγορές (ομάδα 2) Έξοδα (ομάδα 6)	Αγορές υπό τακτοποίηση. Έξοδα πληρωτέα λογ/σμός ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΣ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ (56)
Αβέβαιο ως προς την πραγματοποίηση του και το ποσό του	ΔΟΥΛΕΜΕΝΟ	Λογ. Πρόβλεψης 68	Λογαριασμός πρόβλεψης (44) ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
Αβέβαιο ως προς την πραγματοποίηση του και βέβαιο ως προς το ποσό του γιατί πληρώθηκε	ΜΗ ΔΟΥΛΕΜΕΝΟ		Λογαριασμός μεταβατικός ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (36) και Λογαριασμός Διαθεσίμων ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

2.1.3 Αποθέματα – Φυσική Απογραφή

Η λειτουργία των αποθεμάτων αφορά όλες τις οικονομικές ενέργειες της επιχείρησης, όλων των περιουσιακών στοιχείων που λογιστικά αποδίδονται με τον όρο "ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ" και παρακολουθούνται από τους λογαριασμούς της ομάδας 2 του Ε.Γ.Λ.Σ.

Μερικά αγαθά μπορεί να έχουν διαφορετικά χαρακτήρα, ανάλογα με τη μορφή και το σκοπό της επιχείρησης που το κατέχει. Έτσι τα ίδια αγαθά σε άλλη επιχείρηση μπορεί να είναι πάγια και σε άλλη αποθέματα.

Για παράδειγμα, οι τίτλοι συμμετοχών σε άλλες επιχειρήσεις είναι άυλο περιουσιακό στοιχείο για μια εταιρεία εμπορίας αυτοκινήτων, ενώ είναι απόθεμα για μια χρηματιστηριακή εταιρεία.

Συμπερασματικά για να χαρακτηριστεί ένα αγαθό "Απόθεμα" πρέπει να προορίζεται να εισέλθει ή να έχει ήδη εισέλθει στον κύκλο παραγωγής ή εμπορευματοποίησης της επιχείρησης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η λειτουργία των αποθεμάτων έχει ένα μεγάλο αριθμό κινδύνων.

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΩΝ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΟ Τ.Α. ΠΟΥ
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ
ΝΑ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙ ΤΟ Α.Χ. ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ**

ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΕΩΝ (CUT OFF)					
		ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ		ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	
		ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ
ΑΓΟΡΕΣ	ΠΑΡΑΛΑΒΗ	1	2	3	4
	ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΚΑΝΟΝΙΚΑ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
	ΠΑΡΑΛΑΒΗ	5	6	7	8
	ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΑ
ΠΩΛΗΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΔΩΣΗ	9	10	11	12
	ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΑ	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ
	ΠΑΡΑΔΩΣΗ	13	14	15	16
	ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΑ	ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟΤΕΛΟΣ

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΛΛΟΙΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ
ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΣ ΤΩΝ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΑΓΟΡΩΝ – ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ
ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ – CUT OFF. (ΠΙΝΑΚΑΣ Α)**

1) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 100.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι έχουμε δουλεμένο έξοδο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα δεν μεταβάλλεται και η κίνηση είναι κανονική.

2) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 90.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή αλλά η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή βελτιώνεται το αποτέλεσμα γιατί εμφανίζονται λιγότερες αγορές.

3) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 100.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή επιβαρύνεται το αποτέλεσμα γιατί δεν περιλαμβάνεται το τελικό απόθεμα.

4) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 80.000 δρχ. Η παραλαβή έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν συμπεριλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στη περίπτωση αυτή επηρεάζεται μόνο ο ισολογισμός (- ΤΑ, - Αγορές).

5) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 60.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στη περίπτωση αυτή επηρεάζεται μόνο ο ισολογισμός.

6) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 110.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα βελτιώνεται γιατί εμφανίζεται αυξανόμενο το τελικό απόθεμα.

7) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 80.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα είναι επιβαρύνεται γιατί εμφανίζονται μεγαλύτερες αγορές.

8) Έστω ότι παραλαμβάνουμε εμπορεύματα 70.000 δρχ. Η παραλαβή των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έξοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η

λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα δεν μεταβάλλεται και η κίνηση είναι κανονική.

9) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 100.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή βελτιώνεται το αποτέλεσμα.

10) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 10.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή επηρεάζεται μόνο ο ισολογισμός.

11) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 20.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα δεν μεταβάλλεται και η κίνηση είναι κανονική.

12) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 10.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε πριν την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή επιβαρύνεται το αποτέλεσμα γιατί μειώνονται οι πωλήσεις.

13) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 25.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή βελτιώνεται το αποτέλεσμα γιατί αυξάνονται οι πωλήσεις.

14) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 15.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα δεν μεταβάλλεται και η κίνηση είναι κανονική.

15) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 150.000 δρχ. Η παράδοση των εμπορευμάτων έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε πριν την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή επηρεάζεται μόνο ο ισολογισμός.

16) Έστω ότι παραδίδουμε εμπορεύματα 110.000 δρχ. Η παράδοση έγινε μετά την απογραφή που σημαίνει ότι το έσοδο είναι μη δουλεμένο. Τα εμπορεύματα δεν περιλαμβάνονται στην απογραφή και η λογιστική εγγραφή έγινε μετά την απογραφή. Στην περίπτωση αυτή επιβαρύνεται το αποτέλεσμα γιατί αυξάνεται το κόστος πωληθέντων.

2.1.4 Χρηματικά Διαθέσιμα

Η λειτουργία αυτή αφορά όλες τις οικονομικές πράξεις της οικονομικής μονάδας, τις σχετικές με το ταμείο.

Πριν από την εξέταση των κινδύνων που ενέχει η λειτουργία των Διαθέσιμων, οφείλουμε να αναφερθούμε σε ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτής της λειτουργίας, που πρέπει να λάβει υπόψη του ο ελεγκτής εξετάζοντάς την.

- Συνήθως οι αξίες που εμφανίζονται στα διαθέσιμα δεν αντιπροσωπεύουν παρά ένα μικρό ποσοστό του συνόλου του Ενεργητικού.
- Η πλήρης ρευστότητα των Διαθέσιμων ενέχει από μόνη της έναν κίνδυνο εξαπάτησης και κακής διαχείρισης των αξιών αυτών, κίνδυνος που επιδεινώνεται από το μεγάλο όγκο συναλλαγών αυτής της λειτουργίας.
- Το "Ταμείο" είναι ο λογαριασμός που μεσολαβεί σχεδόν σε όλες τις οικονομικές πράξεις της επιχείρησης.
- Η αποτίμηση των υπολοίπων των λογαριασμών των διαθέσιμων δεν δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα, ούτε στην επιχείρηση, ούτε στον ελεγκτή.

Με την επιφύλαξη των ειδικών κινδύνων που μπορεί να υπάρξουν σε ορισμένες μορφές επιχειρήσεων, σε γενικές γραμμές οι κίνδυνοι που έχουν να κάνουν με την αλήθεια και την ειλικρίνεια των λογαριασμών είναι:

- Κάποιες εισπράξεις να μην γίνουν αντικείμενο λογιστικής καταχώρησης.
- Καταχωρημένες πληρωμές να μην είναι δικαιολογημένες και να μην ανταποκρίνονται σε πραγματικά γεγονότα.
- Ορισμένες κινήσεις του λογαριασμού του Ταμείου να μην ανήκουν στη χρήση στην οποία εμφανίζονται.

□ Τα υπόλοιπα των λογαριασμών στα βιβλία της επιχείρησης να μη συμφωνούν με τα υπόλοιπα που εμφανίζει η Τράπεζα ή με τα μετρητά που πράγματι βρίσκονται στο ταμείο.

Ο ελεγκτής, αντιμέτωπος με αυτούς τους πιθανούς κινδύνους, πρέπει να έχει ορισμένους αντικειμενικούς σκοπούς, οι οποίοι ειδικότερα μπορεί να είναι:

α) Να σιγουρευτεί ότι όλες οι πληρωμές και όλες οι εισπράξεις έχουν γίνει αντικείμενο λογιστικής εγγραφής.

β) Να σιγουρευτεί ότι οι καταχωρημένες λογιστικά εισπράξεις και πληρωμές ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

γ) Να επαληθεύσει την πραγματική ύπαρξη των ποσών που εμφανίζονται στα υπόλοιπα των λογαριασμών "Ταμείο", "Καταθέσεις σε τράπεζες".

δ) Να σιγουρευτεί για την αληθοφάνεια των υπολοίπων λογαριασμών.

2.1.5 Χρεόγραφα – Συμμετοχές

Το κύκλωμα αυτού του κεφαλαίου περιλαμβάνει τις παρακάτω ενέργειες που αφορούν τις κινητές αξίες – τίτλους που κατέχει η επιχείρηση.

□ Την απόκτηση Συμμετοχών και Χρεογράφων.

□ Την εισροή εσόδων που προκύπτουν από τις αξίες που κατέχει η επιχείρηση όπως μερίσματα, τοκομερίδια, κ.λ.π.

□ Την μεταβίβαση των τίτλων και του υπολογισμού του κέρδους ή της ζημιάς που προκύπτει από την μεταβίβαση.

Σε αυτό το κύκλωμα συμπεριλαμβάνονται επίσης οι συμμετοχές της επιχείρησης σε θυγατρικές εταιρείες.

Γενικά, ο ελεγκτής με στόχο την διασφάλιση της ειλικρίνειας και σαφήνειας των λογαριασμών, πρέπει να φοβάται για την ύπαρξη των εξής κινδύνων:

- Μη ορθή διάκριση μεταξύ “Χρεογράφων” και “Συμμετοχών”.
- Μη ύπαρξη ή μη κυριότητα των τίτλων που εμφανίζονται στον ισολογισμό.
- Μη ορθή αποτίμηση των τίτλων κατά το τέλος της χρήσης (παράλειψη υπολογισμού των αναγκαίων προβλέψεων για τυχόν υποτιμήσεις των τίτλων).
- Μη ορθή τήρηση της αρχής διαχωρισμού – αυτοτέλειας των χρήσεων σε ότι αφορά τα έσοδα από τις κινητές αξίες.
- Ύπαρξη πράξεων σχετικών με τους τίτλους που δεν είναι εγκεκριμένες από αρμόδιο (μεταβίβαση, ενεχυρίαση).

2.1.6 Ακινήτοποιήσεις, Πάγια Περιουσιακά Στοιχεία

Το κύκλωμα αυτό περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές πράξεις της επιχείρησης που αφορούν τα πάγια περιουσιακά υλικά και άυλα.

Με την επιφύλαξη ειδικότερων κινδύνων που μπορεί να υπάρξουν ανάλογα με τη μορφή της επιχείρησης, η λειτουργία “Ακινήτοποιήσεις – Πάγια Περιουσιακά Στοιχεία” μπορεί να οδηγήσει τον ελεγκτή να πιθανολογεί τους εξής κινδύνους, που έχουν επιπτώσεις στην κανονικότητα και την ειλικρίνεια των λογαριασμών:

- Ότι κάποια πάγια που εμφανίζονται στον ισολογισμό δεν υπάρχουν ή δεν είναι κυριότητας της επιχείρησης.
- Ότι ορισμένα έξοδα έχουν καταγραφεί στα πάγια και δεν έχουν επιβαρύνει τα αποτελέσματα.
- Ότι οι υποτιμήσεις – απαξιώσεις των παγίων δεν έχουν υπολογιστεί με ορθό τρόπο (πρόβλημα αποτίμησης των παγίων).

Απέναντι σ' αυτούς τους πιθανούς κινδύνους, ο ελεγκτής έχει να διασφαλίσει τα εξής:

- α) Να σιγουρευτεί ότι όλες οι κινήσεις που αφορούν τα πάγια έχουν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς.
- β) Να σιγουρευτεί ότι οι καταχωρημένες λογιστικά κινήσεις ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.
- γ) Να σιγουρευτεί ότι οι λογαριασμοί των παγίων έχουν αποτιμηθεί ορθά.
- δ) Να σιγουρευτεί για την αληθοφάνεια των αποσβέσεων της χρήσεως και, κατά συνέπεια, των υπολοίπων των λογαριασμών.
- ε) Να σιγουρευτεί για την αξιοπιστία των ποσών των παγίων που εμφανίζονται στον ισολογισμό (κυριότητα των παγίων).

2.1.7 Δάνεια και Λοιπές Υποχρεώσεις

Το κύκλωμα αυτό περιλαμβάνει ουσιαστικά τις οικονομικές πράξεις της επιχείρησης που γίνονται για την χρηματοδότησή της, ειδικότερα:

- Τα ενυπόθηκα και ομολογιακά δάνεια.
- Τα άλλα μακροπρόθεσμα ή βραχυπρόθεσμα δάνεια.
- Όλα τα λοιπά μέσα χρηματοδότησης κάθε είδους.
- Την πληρωμή των χρηματοοικονομικών εξόδων που προκύπτουν από τα εν λόγω δάνεια.
- Τις πράξεις πληρωμής – εξόφλησης των παραπάνω δανείων.

Με την επιφύλαξη ειδικότερων κινδύνων ανάλογα με τη μορφή της επιχείρησης, σε γενικές γραμμές οι κυριότεροι πιθανοί κίνδυνοι που έχουν σχέση με τη λειτουργία είναι:

- Παράλειψη καταχώρησης κάποιου δανείου.
- Προσδιορισμός του αποτελέσματος χωρίς να έχουν συμπεριληφθεί οι δουλεμένοι τόκοι ορθά (διαχωρισμός χρήσεων).

- Λανθασμένη αποτίμηση των δανείων.
- Μη ορθή εμφάνιση των δανείων στον ισολογισμό (μη σωστός διαχωρισμός σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια).

2.2 ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΗΘΕΛΗΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1) Αν μια επιχείρηση θέλει να αυξήσει τα κέρδη της ένας τρόπος είναι να αυξήσει το Τελικό Απόθεμα κατά την φυσική απογραφή τέλους χρήσης. Αυτό γίνεται με τους εξής τρόπους

A) Η επιχείρηση μπορεί να αυξήσει την τιμή κόστους δηλαδή εμπορεύματα που έχει στην αποθήκη της στις 31/12/02 και η αρχική τους αξία είναι 10ΔΡΧ στην αποτίμηση που θα κάνει θα τα παρουσιάσει με 12ΔΡΧ αυξημένα δηλαδή κατά 2 ΔΡΧ

B) Η επιχείρηση μπορεί να αυξήσει τις ποσότητες των εμπορευμάτων της δηλαδή μπορεί στην διάρκεια της απογραφής της να εμφανίσει τις ποσότητες των εμπορευμάτων της αυξημένες σε σχέση με τις πραγματικές

Γ) Η επιχείρηση κατά την αποτίμηση των εμπορευμάτων μπορεί να αλλοιώσει τις τιμές κτήσεως έτσι ώστε να αποτιμά σε χαμηλότερη τιμή αλλά σε υψηλότερη σε σχέση με την τιμή που έγινε η αγορά .

Π.Χ. Έστω η επιχείρηση 'Α' έχει στις αποθήκες τις εμπορεύματα αξίας 100.000 δρχ. Στις 31/12 το 20% των εμπορευμάτων της ήταν άχρηστο . Η επιχείρηση θα έπρεπε να μειώσει την απογραφή της κατά 20% . Αντίθετα αυτή διατηρεί στην αποθήκη της τα εμπορεύματα με αποτέλεσμα να αυξάνει την απογραφή της και τα κέρδη της .

Δ) Η επιχείρηση να συμπεριλαμβάνει στην απογραφή της εμπορεύματα μη κυριότητας της Π.Χ. εμπορεύματα τρίτων που είναι στην αποθήκη ή να μη συμπεριλαμβάνει στην απογραφή εμπορεύματα κυριότητας της (όπως τα εμπορεύματα Transitο) .

2) Παραδείγματα Μεταβατικών λογαριασμών όσον αφορά τον καταμερισμό των δαπανών στις χρήσεις

π.χ. α) Η ελεγχόμενη επιχείρηση έχει έξοδα διαφήμισης ύψους 8.000 ευρώ που αφορούν την ελεγχόμενη χρήση και έχουν πληρωθεί. Τα έξοδα αυτά τα εμφανίζει σε Μεταβατικό λογαριασμό με συνέπεια να μην έχει επιβαρύνει το αποτέλεσμα της χρήσης αλλά να τα εμφανίζει στον ισολογισμό σαν έξοδα επόμενης χρήσης . Παράδειγμα οι παρακάτω εγγραφές

36.00 Έξοδα επόμενων χρήσεων	8.000
38.00 Ταμείο	8000

Ενώ το έξοδο είναι δουλεμένο θα έπρεπε να χρεώσει το οργανικό έξοδο και να πιστώσει το ταμείο.

64.02 έξοδα διαφήμισης	8.000
38.00 ταμείο	8.000

κακώς η επιχείρηση τα χρέωσε με μεταβατικό λογαριασμό 36.00. Το αποτέλεσμα είναι να αποκρύπτει το έξοδο και να έχει βελτιωμένο αποτέλεσμα.

π.χ. β) Αν έχουμε 100 εκ. δαπάνες ο νόμος λει να μπουν στην χρήση και τα 100εκ. αλλά εμείς βάζουμε 60 στην χρήση, 20εκ. στην επόμενη και άλλα 20εκ. στην μεθεπόμενη.

64.00 Έξοδα μεταφορών	60.000.000	
54.00 Φ.Π.Α.	10.800.000	
38.00 Ταμείο		70.800.000

3) Η επιχείρηση για να φανεί η πραγματική της εικόνα στο τέλος της χρήσης πρέπει να κάνει αποτίμηση των υποχρεώσεων της σε ξένο νόμισμα .
Ενδεικτικά αναφέρουμε το εξής παράδειγμα :

Στις 5/10 η τιμή του δολαρίου είναι 400 δρχ και αγοράζουμε εμπορεύματα από Αμερική αξίας 100.000 δρχ (100.000*400) Στο τέλος της χρήσης (31/12) η αξία του \$ είναι 500 δρχ. (100.000X500). Εμείς θα έπρεπε να αποτιμήσουμε με 500 δρχ. αλλά αποτιμήσαμε με 400 δρχ.

Στην περίπτωση αυτή το αποτέλεσμα εμφανίζεται βελτιωμένο κατά 1.000.000 δρχ δηλαδή $500 - 400 = 100 \Leftrightarrow 100 * 1000.000 = 1.000.000$

4) Η επιχείρηση έχει πελάτες που της χρωστάνε 100.000 δρχ για 2 – 3 χρόνια. Κανονικά η επιχείρηση θα πρέπει να τους χαρακτηρίσει ως επισφαλείς πελάτες και στη συνέχεια θα έπρεπε να κάνει την εγγραφή της πρόβλεψης .

30	ΠΕΛΑΤΕΣ	100.000	
30.97	ΕΠΙΣΦΑΛΕΙΣ ΠΕΛΑΤΕΣ		
30.97.00	Αργυρίου		
	30 ΠΕΛΑΤΕΣ		100.000
	30.00 ΠΕΛΑΤΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ		
	Αργυρίου χαρακτηρισμός επισφαλή.		
83.11	Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις	80.000	
	44.11 Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις		80.000
	εγγραφή πρόβλεψης (100.000 – 20.000)		

Για να κρύψει η επιχείρηση αυτά τα χρήματα θα πρέπει :

A) Να μη χαρακτηρίσει επισφαλείς τους πελάτες

B) Να μη κάνει το ανάλογο ύψος πρόβλεψης. Έτσι αφού η επιχείρηση δεν θα κάνει πρόβλεψη δεν θα επιβαρύνει το Αποτέλεσμα Χρήσης και η απαίτηση από τους πελάτες παραμένουν στον Ισολογισμό σαν απαίτηση που δεν είναι ασφαλής – πραγματική .

5) Συμμετοχές εταιρειών σε άλλες επιχειρήσεις συνεχίζουν να τις εμφανίζουν με το ποσό που αγοράστηκαν στην αρχή ενώ κανονικά πρέπει να τις εμφανίζουν στην σημερινή τιμή.

Π.Χ. Μια επιχείρηση αγόρασε μετοχές αξίας 3.000 δρχ , στο τέλος της χρήσης η μετοχή έπεσε στις 2.000 δρχ. Η επιχείρηση θα έπρεπε να τις εμφανίσει με 2.000 δρχ στον Ισολογισμό της και να έχει ζημία. Αυτή όμως συνεχίζει να τις εμφανίζει με 3.000 δρχ με αποτέλεσμα να μην επηρεάζεται ο Ισολογισμός της από τις συμμετοχές.

6) Αν ένα έξοδο το βάζεις στα έξοδα ή στα πάγια;

π.χ. Μια επιχείρηση όπου έχει έξοδα συντηρήσεως αυτοκινήτου 1.000.000 αντί να χρεώσει λογαριασμό εξόδων χρεώνει λογαριασμό παγίων.

12.00 Μηχανήματα	1.000.000	
54.00 Φ.Π.Α.	180.000	
38.00 Ταμείο		1.180.000

Στη συνέχεια πρέπει να κάνει την εγγραφή της απόσβεσης

66.02 Αποσβέσεις μηχανημάτων (20%)	20.000	
12.99 Αποσβεσμένα μηχανήματα		20.000

Οπότε οι αποσβέσεις είναι μικρότερες από το έξοδο γιατί είναι ποσοστό αξίας άρα βελτιώνεται το αποτέλεσμα

Η επιχείρηση κανονικά θα έπρεπε να κάνει την εξής εγγραφή

64. διάφορα έξοδα	1.000.000	
64.98 διάφορα έξοδα		
64.98.99. έξοδα συντήρησης αυτοκινήτου		
54. Φ.Π.Α.		
54.00.29.18 Φ.Π.Α δαπανών	180.000	
38.00 ΤΑΜΕΙΟ		1.180.000

Αφού η επιχείρηση δεν εμφανίζει την εξής εγγραφή τα έξοδα της είναι μειωμένα με συνέπεια τα Αποτελέσματα Χρήσης να είναι βελτιωμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

3.1 Οι εισηγμένες στις Τράπεζες

Σοβαρό προβληματισμό στην Τράπεζα της Ελλάδος προκαλούν τα στοιχεία που αποστέλλουν οι εμπορικές τράπεζες και τα οποία καταγράφουν το ύψος των μετοχοδανείων, δηλαδή των δανείων που δόθηκαν στους μεγαλομετόχους των εισηγμένων επιχειρήσεων με ενέχυρο τις μετοχές τους. Ήδη στις επίσημες ανακοινώσεις του χρηματιστηρίου εμφανίζονται τα ποσοστά μετοχών που κατέχουν οι τράπεζες, τα οποία συνεχώς αυξάνονται με αποτέλεσμα σε ορισμένες εισηγμένες επιχειρήσεις οι δανειστριες τράπεζες να έχουν ίδια συμμετοχή με τους μεγαλομετόχους.

Ο μεγάλος όγκος αυτών των δανείων χορηγήθηκε από τις τράπεζες κατά το β' εξάμηνο του 2000, όταν η συνολική κεφαλαιοποίηση του χρηματιστηρίου ξεπερνούσε τα 45τρισ. δρχ.

Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία που έχει συλλέξει η ΤτΕ, το ύψος αυτών των μετοχοδανείων προς τους μεγαλομετόχους των εισηγμένων ανέρχεται σε 500δισ. δραχμές. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες σήμερα έχουν αποκτήσει εμμέσως το 2-3% της συνολικής κεφαλαιοποίησης (αφαιρούμενης της κεφαλαιοποίησης του ίδιου του τραπεζικού τομέα), το οποίο συνεχώς απαξιώνεται και ταυτόχρονα βαραίνει τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών. Τα επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος αποδεικνύουν ότι στην κατηγορία «λουπά δάνεια» προς τον ιδιωτικό τομέα (δηλαδή χορηγήσεις που δεν είναι στεγάσιμα ή

καταναλωτικά δάνεια) υπάρχει μια πραγματική έκρηξη ιδιαίτερα κατά το β' εξάμηνο του 2000.

Τα στοιχεία της ΤτΕ δεν περιλαμβάνουν τα δάνεια που χορηγήθηκαν προς Έλληνες επιχειρηματίες με ενέχυρο τις μετοχές τους αλλά από τράπεζες του εξωτερικού ή από θυγατρικές ελληνικών τραπεζών με έδρα το εξωτερικό.

Ένα μεγάλο μέρος των δανείων αυτών χορηγήθηκε τον Αύγουστο του 2000 και η ένεση ρευστότητας οδήγησε την κεφαλαιοποίηση του χρηματιστηρίου από τα 45τρισ. δρχ. στα 52τρισ. δρχ. για να αρχίσει από τον Σεπτέμβριο ο κατήφορος, που μας οδήγησε στην κατάρρευση του δείκτη.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα το έχουν οι επιχειρηματίες που έβαλαν τις μετοχές τους ενέχυρο για να συμμετάσχουν στις φιλόδοξες αυξήσεις κεφαλαίου, που οι ίδιοι αποφάσισαν για τις εταιρείες τους ελπίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό θα επανακτήσουν τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μετοχών από τις οποίες είχαν φροντίσει να απαλλαγούν σε σαφώς υψηλότερες τιμές, την εποχή της έντονης ζήτησης το 1999. Εκείνη την εποχή, η πτώση του γενικού δείκτη κάτω από τις 4000 μονάδες φαινόταν στατιστικά απίθανη. Όμως συνέβη, και σήμερα οι ίδιοι «οι κερδισμένοι του 1999» είναι οι «εγκλωβισμένοι του 2000 – 2002».

Απορρόφηση θυγατρικών

Η απορρόφηση των θυγατρικών είναι ο φθηνότερος τρόπος για τους μεγαλομετόχους να ξαναποκτήσουν μετοχές των μητρικών εταιρειών. Κατά την τρελή διετία '98 – '99, είχαμε τη διαδικασία του spin off (δηλαδή της εισαγωγής στο ΧΑΑ θυγατρικών για την καταγραφή υπεραξιών). Οι θυγατρικές ενίσχυαν τα μεγέθη του

ενοποιημένου ισολογισμού της μητρικής, ενώ ταυτόχρονα *δημιουργούσαν υψηλές αποτιμήσεις. Σε πολλές περιπτώσεις οι θυγατρικές αποκτούσαν μετοχές των μητρικών ή το αντίστροφο. Τώρα με την συγχώνευση, οι μετοχές αυτές επιστρέφουν στους αρχικούς ιδιοκτήτες με χαμηλότερο κόστος και αφού έχει μεσολαβήσει η διαδικασία δημιουργίας πλούτου για ορισμένους. Η διαδικασία αυτή του spin off προσφέρει μετρητά στις μητρικές εταιρείες και ταυτόχρονα τις καθιστά λιγότερο «βαριές», περισσότερο ευέλικτες σε κεφαλαιοποίηση.

* ΕΠΙΕΝΔΥΤΗΣ (14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2001)

3.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ένα από τα μεγάλα προβλήματα και ερωτηματικά είναι που πήγαν τα δισ. δρχ που άντλησαν οι επιχειρήσεις από τις αυξήσεις κεφαλαίων και εάν οι διαθέσεις των κεφαλαίων έγιναν σύμφωνα με τα ενημερωτικά δελτία που έχουν κατατεθεί.

Σε 898,482δισ. ανέρχονται τα κεφάλαια που άντλησαν από τις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου τη διετία 1999 – 2000 οι εμπορικές τράπεζες, το ποσό αυτό διατέθηκε για την ανάπτυξη εργασιών και την επέκταση της παρουσία τους τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στο εξωτερικό, στον τεχνολογικό εξοπλισμό καθώς και την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

Η Εθνική Τράπεζα άντλησε το 1999 μέσω αύξησης του μετοχικού της κεφαλαίου, κεφάλαια ύψους 170,694δισ. δρχ. Στις 31-12-2000 είχαν επενδυθεί 56,095δισ. δρχ. για την ανάπτυξη των εργασιών και τη διατήρηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Ποσό 12,136δισ. δρχ. επενδύθηκε στην επέκταση της τράπεζας στο εξωτερικό, 31,750δισ. δρχ. αφορούσαν επενδύσεις σε τεχνολογία και πάγιο εξοπλισμό, 50,186δισ. δρχ. διατέθηκαν για συμμετοχές σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και τέλος, 82,199δισ. δρχ. επενδύθηκαν στην αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (κυρίως στα Βαλκάνια).

Η Εμπορική Τράπεζα άντλησε μέσω αύξησης κεφαλαίου, κεφάλαια ύψους 129,189δισ. δρχ. Η τράπεζα είχε επενδύσει 10,443 δισ. δρχ. για την ολοκλήρωση του προγράμματος τεχνολογικού εξοπλισμού της, 15 δισ. δρχ. για την αναδιάρθρωση των εταιρειών του ομίλου, 79,2 δισ. δρχ. για την ανάπτυξη των εργασιών της και τη δημιουργία νέων

επενδυτικών προϊόντων και 8,706 δις δρχ. για την ενίσχυση του δικτύου της εντός και εκτός Ελλάδος.

Η Τράπεζα Πειραιώς μέσω τριών αυξήσεων κεφαλαίου που πραγματοποίησε το 1999 άντλησε κεφάλαια της τάξεως των 314,989 δις δρχ. Σε επίπεδο ομίλου αντλήθηκαν κεφάλαια ύψους 485,789 δις δρχ. και από αυξήσεις κεφαλαίου των Τραπεζών Χίου 51,3 δις δρχ. και Μακεδονίας – Θράκης 119,5 δις δρχ. στις οποίες συμμετείχε κατά το ποσοστό που της αναλογούσε και η Τράπεζα Πειραιώς.

Η Εγνατία Τράπεζα άντλησε από το ΧΑΑ μέσω της αύξησης κεφαλαίου που πραγματοποίησε το 1999 30 δις. δρχ. Τα κεφάλαια αυτά κατευθύνθηκαν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό τους για την περαιτέρω διεύρυνση των εργασιών και των χορηγήσεων της τράπεζας. Ποσό 5 δις. δρχ. αφορούσε την επέκταση του δικτύου των καταστημάτων της τράπεζας. Ποσό 2 δις. δρχ. αφορούσε την ανάπτυξη του electronic banking.

Η Γενική Τράπεζα άντλησε νέα κεφάλαια 33,5 δις. δρχ. για την υλοποίηση επενδυτικού προγράμματος μέχρι το 2002. Ειδικότερα, την ολοκλήρωση του προγράμματος τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, την ενίσχυση του δικτύου της στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με επιλεκτική επέκταση και βελτίωση του ήδη υφιστάμενου δικτύου, την ίδρυση νέων θυγατρικών καθώς και την αναδιάρθρωση εταιρειών του ομίλου, με την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών και την ενίσχυση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και, τέλος, στην ανάπτυξη των εργασιών της τράπεζας κυρίως στο σκέλος του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων.

Ποσό ύψους 29,712 δις. δρχ. άντλησε το 1999 η Τράπεζα Αττικής· από αυτά επένδυσε 4,649 δις. δρχ. για την εξαγορά του 51% της χρηματιστηριακής εταιρείας Κερδάος Ερμής, 181 δις. δρχ. για την ίδρυση νέων καταστημάτων, 9,682 δις. δρχ. για την ενίσχυση της

κεφαλαιακής της επάρκειας, 400 εκατ. δρχ. για τη σύσταση αμοιβαίου κεφαλαίου και 356 εκατ. δρχ. για την αναβάθμιση των πληροφοριακών της συστημάτων.*

Η Aspis Bank άντλησε με κύριο στόχο την ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης, κεφάλαια 15,2 δισ. δρχ. τον Ιούλιο του 1999 διοχέτευσε για την ισχυροποίηση της κεφαλαιακής της θέσης, 1,5 δισ. δρχ. για τη δημιουργία 10 νέων καταστημάτων, 736 εκατ. δρχ. για την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής, 190 εκατ. δρχ. για την συμμετοχή της στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Ασπίς ΑΧΕ και 66 εκατ. δρχ. για την συμμετοχή της στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Ασπίς Επενδυτικής Α.Ε.Ε.Χ.

Ενώ το τοπίο στις τράπεζες όσον αφορά τη διάθεση των κεφαλαίων που αντλήθηκαν από τις αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων είναι καθαρό· αντίθετα στις περισσότερες εταιρείες είναι θολό. Για παράδειγμα, η "ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Α.Ε." η οποία διέθεσε κεφάλαια από την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου σε παράκτιες επιχειρήσεις (ενοικιάσεις τάνκερ) χωρίς αυτό να αναφέρεται στο ενημερωτικό δελτίο της.

Παρ' ότι σε μεταγενέστερη γενική συνέλευση προσπάθησε να νομιμοποιήσει την ενέργειά της αυτή, δεν απέφυγε το θέμα να καταλήξει για έρευνα στην δικαιοσύνη. Την όλη υπόθεση έχει αναλάβει για εξέταση εφέτης ανακριτής.

* ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (19 ΜΑΙΟΥ 2001)

3.3 Η Τράπεζα Κύπρου έχασε 50% σε 6 μήνες

Η πορεία της μετοχής στο ΧΑΑ υπήρξε αντιστρόφως των φιλόδοξων και θριαμβευτικών ανακοινώσεων της τράπεζας. Από την 8^η Νοεμβρίου 2000 που ξεκίνησε η διαπραγμάτευση της μετοχής στο ΧΑΑ με την τιμή 9,1ευρώ μέχρι τον Μάιο του 2001 όπου η πτώση της μετοχής ξεπέρασε το 49%. Την ίδια ακριβώς περίοδο, ο γενικός δείκτης διολίσθησε μόνο κατά 15,5% και ο τραπεζικός δείκτης κατά 14%. Ακόμη στα παρόντα επίπεδα τιμών, ο δείκτης P/E (τιμή προς κέρδος) της μετοχής είναι από τους υψηλότερους στον τραπεζικό κλάδο, αφού ξεπερνά το 26.5. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μέσο P/E του τραπεζικού κλάδου εκείνη τη στιγμή στο χρηματιστήριο ελάχιστα ξεπερνούσε το 15. Η πορεία της μετοχής της Τράπεζας Κύπρου δικαίωνε όσους εξέφραζαν αμφιβολίες και ενστάσεις για την είσοδό της στο ελληνικό χρηματιστήριο και μάλιστα αντλώντας το ιλιγγιώδες ποσό των 126δισ. δρχ. σε μια ιδιαίτερα ευαίσθητη, για τη ρευστότητα του συστήματος, περίοδο.

Στο περιστύλιο της οδού Σοφοκλέους κυκλοφορούσαν από τότε πολλές φήμες για την ποιότητα και την προέλευση των κεφαλαίων που οδήγησαν στην υπερκάλυψη της δημόσιας εγγραφής, αλλά και για το ιδιότυπο arbitrage στο οποίο επιδόθηκαν αρκετοί «ξένοι» επενδυτές, οι οποίοι εκμεταλλεύθηκαν τη διαφορά τιμής, της ίδιας μετοχής, στα χρηματιστήρια της Αθήνας και της Λευκωσίας.

Το διάγραμμα της πορείας της μετοχής αποδεικνύει ότι αρκετοί από τους «ξένους θεσμικούς» που συμμετείχαν στη δημόσια εγγραφή τον Οκτώβριο του 2000, εγκατέλειψαν την μετοχή σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, «ξεφορτώνοντάς» την στους Έλληνες επενδυτές που

αντιμετώπισαν με συμπάθεια τις προσπάθειες της Κυπριακής Τράπεζας
• να επεκταθεί «παντού όπου υπάρχει ελληνισμός στον κόσμο».

Στην Ελλάδα, η Τράπεζα Κύπρου επικέντρωσε τις προσπάθειές της στην εξυπηρέτηση μεγάλων επιχειρήσεων και στη συνεργασία με «υψηλών εισοδημάτων» ιδιώτες, οι οποίοι είχαν στενούς δεσμούς με την Κύπρο, κυρίως εξαιτίας του ιδιαίτερου φορολογικού καθεστώτος που απολαμβάνουν οι ξένοι στην Κύπρο μέσω των off shore εταιρειών. Αυτό εξηγεί και τη θεαματική αύξηση των καταθέσεων (που δεν ακολουθείται από ανάλογη αύξηση των χορηγήσεων) στην Ελλάδα.

• ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (19 ΜΑΙΟΥ 2001)

3.4 Απάτες στην Wall Street

Τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας διαμέσου του χρηματιστηρίου έγινε η μεγαλύτερη ανακατανομή κεφαλαίων. Ποτέ τόσοι πολλοί δεν έδωσαν τόσα πολλά σε τόσους λίγους. Φυσικά, επειδή στη χώρα μας οι θεσμοί υπολειτουργούν, κανείς δεν τιμωρήθηκε γι' αυτό.

Ούτε οι πολιτικοί, οι οποίοι παρότρυναν τους μικροκαταθέτες να στραφούν στο χρηματιστήριο, πήραν το πολιτικό κόστος που τους αναλογούσε, αλλά ούτε οι χρηματιστηριακές εταιρείες και οι φορείς τους χρηματιστηρίου την ποινική ευθύνη. Αντίθετα στην Αμερική τα δικηγορικά γραφεία κάνουν χρυσές δουλειές και προσλαμβάνουν έκτακτο προσωπικό προκειμένου να ανταποκριθούν στο φόρτο εργασίας, ο οποίος οφείλεται στην πληθώρα των αγωγών που κατατίθενται από μικροεπενδυτές για χρηματιστηριακές απάτες που πραγματοποιήθηκαν στην Wall Street κατά την διάρκεια της περασμένης δεκαετίας. Οι κατηγορίες ποικίλουν, από παράνομη εσωτερική πληροφόρηση έως «μαγειρέματα» ισολογισμών επιχειρήσεων και χειραγώγηση τίτλων.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση δικηγορικού γραφείου που παρείχε νομικές συμβουλές σε μια συγχώνευση και κατηγορείται ότι αγόρασε μετοχές του πελάτη του. Όταν μετά από ημέρες η συγχώνευση ανακοινώθηκε και η μετοχή εκτοξεύθηκε στα ύψη, το δικηγορικό γραφείο ήταν κατά μερικά εκατομμύρια πιο πλούσιο.

Διευθυντής μικρής ακόμη επενδυτικής εταιρείας έμαθε για μια επικείμενη συγχώνευση από δικηγορικό γραφείο που εμπλεκόταν σ' αυτήν. Όπως διαπιστώθηκε από έρευνα, στα βιβλία του στο συγκεκριμένο διάστημα ο εν λόγω κύριος πραγματοποιούσε κέρδη περίπου 500.000 δολαρίων μέσα σε δύο μόνον ημέρες.

Η μεγαλύτερη όμως κομπίνα στην οποία εμπλέκονται μερικά από τα πλέον τρανταχτά ονόματα της διεύθυνσης επενδυτικής τράπεζας – CSFB, Morgan Stanbeg, Beaz Stearus, Gobolam Sachs και Lehman Bzothers – αφορά τις δημόσιες προσφορές. Τόσο η Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC) όσο και ο Αμερικανικός Σύνδεσμος Χρηματιστών (NASD) διεξάγουν εδώ και καιρό εκτεταμένες έρευνες προκειμένου να διαπιστωθούν ευθύνες και να αποδοθούν κατηγορίες για χειραγώγηση της αγοράς δημοσίων προσφορών. Τα ποσά που καταληστεύτηκαν από αδαείς μικροεπενδυτές, οι οποίοι πείστηκαν από τους «έγκυρους» αναλυτές των επενδυτικών τραπεζών να τοποθετηθούν σε τεχνολογικές κυρίως μετοχές που εισήχθησαν την περίοδο 1995-2000, ήταν τεράστια.

Εγκαταλείποντας την υποτιθέμενη αντικειμενικότητα τους, οι αναλυτές της Wall Street φρόντισαν να «προωθήσουν» μετοχές που οι επενδυτικές τους τράπεζες είχαν αναλάβει να εισαγάγουν στην αγορά. Από την πλευρά τους, οι ανάδοχοι – επενδυτικές τράπεζες κοστολογούσαν αυτές τις μετοχές με πολύ χαμηλότερες από τις ενδεδειγμένες τιμές (15% - 25%). Έτσι το ενδιαφέρον του επενδυτικού κοινού ήταν σχεδόν εξασφαλισμένο. Η πλειονότητα των μετοχών που εισήχθησαν με αυτή την μέθοδο αφορά “ιντερνετικές” εταιρείες. Αρκετές από αυτές εξασφάλισαν άνοδο έως 400% μέσα σε λίγες ώρες από την έναρξη της διαπραγμάτευσής τους. Σήμερα, πολλές από αυτές τις εταιρείες δεν υπάρχουν πια.

Οι αμερικανικές αρχές υποπτεύονται, ακόμη, ότι οι ανάδοχοι αποσπούσαν υποσχέσεις από επενδυτικές εταιρείες προκειμένου αυτές να αγοράσουν μερίδια των νέων μετοχών σε υψηλότερες τιμές από την τιμή προσφοράς, συμβάλλοντας έτσι στη διόγκωσή τους. Σε αντάλλαγμα τους προσέφεραν μεγαλύτερες τοποθετήσεις στις δημόσιες προσφορές.

Παρομοίως, οι επενδυτικές τράπεζες-ανάδοχοι φέρονται ότι προσέφεραν αυτές στις μετοχές σε εξέχοντες πελάτες – οι οποίοι μπορούσαν να τις πωλήσουν με την έναρξη της διαπραγματεύσεώς τους και να αποκομίσουν τεράστια κέρδη – σε αντάλλαγμα πληρωμών προς αυτές από άλλες δραστηριότητες. Αυτή γινόταν συνήθως με τη μορφή πληρωμής υπερβολικών προμηθειών προς τις τράπεζες αυτές.

Τα κέρδη που καρπώθηκαν οι πελάτες των επενδυτικών τραπεζών εκτιμώνται ότι υπερβαίνουν τα 65δισ δολάρια.

* ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2001)

3.5 ΤΟ ΣΚΑΝΔΑΛΟ “ENRON”

Το σκάνδαλο έχει όλα τα συστατικά ενός κλασικού σκανδάλου της Ουάσιγκτον: πρόκειται για τη μεγαλύτερη κατάρρευση εταιρείας στην ιστορία, ένας από τους διευθυντές της διατηρεί τόσο καλές σχέσεις με τον Τζορτζ Μπους, ώστε ο πρόεδρος τον αποκαλεί «Κένι Μπού» και η Enron που έχει την έδρα της στο Χιούστον του Τέξας, έχει χρηματοδοτήσει μαζικά τις προεκλογικές προεδρικές εκστρατείες των Μπους, πατέρα και γιου. Η Γερουσία ξεκίνησε πλήρη έρευνα με κλητεύσεις κορυφαίων στελεχών της Enron, περιλαμβανομένου του Κένεθ Λέι (πρόκειται για τον «Κένι Μπού»), εκπροσώπων της εταιρείας λογιστών της Arthur Andersen, που απέτυχε παταγωδώς να εντοπίσει την επικείμενη καταστροφή και ενδεχομένως σημαντικών μελών της κυβέρνησης Μπους.

Η υπόθεση Enron είναι αναμφισβήτητα ένα μεγάλο οικονομικό σκάνδαλο που περιλαμβάνει συγκάλυψη χρεών και εταιρείες – μαϊμούδες, ανεπαρκείς λογιστικούς ελέγχους και ελάχιστη επίβλεψη από τις αρμόδιες κανονιστικές αρχές – πέρα από το γεγονός ότι έχασαν τα χρήματά τους χιλιάδες υπάλληλοί της, οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να διατηρούν τις συνταξιοδοτικές τους κρατήσεις σε μετοχές της Enron που τώρα δεν έχουν καμιά αξία, την ώρα που τα διευθυντικά στελέχη της εταιρείας εξαργύρωναν τις δικές τους έναντι 1 δισ. δολαρίων κατά τα έτη 2000 και 2001.

Το σκάνδαλο κατ’ αρχάς αγνοήθηκε από τα Μέσα Ενημέρωσης γιατί την εποχή που εκδηλώθηκε συνέπεσε με τις επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν και δεν τολμούσαν να αναφέρουν τέτοια θέματα καθώς η δημοτικότητα του προέδρου πλησίαζε το 90%. Το θέμα της Enron

ανέκυψε το Νοέμβριο του 2001, αλλά ο Μπους ρωτήθηκε σχετικά για πρώτη φορά μόλις στις 28 Δεκεμβρίου.

Η κατάσταση φυσικά μετά άλλαξε και καθώς το φετινό είναι έτος εκλογών, στις οποίες οι Δημοκρατικοί χρειάζονται μόλις έξι έδρες για να ανακτήσουν τον έλεγχο της Βουλής, η Επγον μπορεί να αποδειχθεί καθοριστικός παράγοντας. Ήδη τουλάχιστον τρεις επιτροπές του Κογκρέσου περιτριγυρίζουν την υπόθεση, αλλά τη βασική έρευνα θα διεξαγάγει η Επιτροπή Κυβερνητικών Υποθέσεων της Γερουσίας με επικεφαλής τον Δημοκρατικό, Τζο Λίμπερμαν, τον υποψήφιο για την αντιπροεδρία στο ψηφοδέλτιο του Αλ Γκορ.

Η Επγον ήταν πηγή χρημάτων για πολιτικούς κάθε απόχρωσης. Από το 1990 έδωσε προεκλογικές συνεισφορές ύψους 5.8εκατ. δολαρίων, από τα οποία τα 3/4 σε Ρεπουμπλικάνους. Αλλά τη μεγαλύτερη ζημιά μπορεί να προκαλέσει ο παρασκηνιακός ρόλος της, στη διαμόρφωση της ενεργειακής πολιτικής του Μπους, τουλάχιστον τέσσερις σύμβουλοι και στελέχη της Επγον έχουν δουλέψει για την κυβέρνηση και ο Λέι ήταν ο ανεπίσημος σύμβουλός της υπό τον αντιπρόεδρο Ντικ Τσέινι, επιτροπής που κατέστρωσε την ενεργειακή πολιτική των Η.Π.Α.

Αλλά πέρα από τις πολιτικές διαστάσεις του θέματος τίθενται και ηθικά ερωτήματα από την υπόθεση Επγον. Τα μείζονα ηθικά ερωτήματα που διατυπώνονται με αφορμή τη ραγδαία κατάρρευση του ενεργειακού κολοσσού της Επγον και ανοίγουν μια μεγάλη δημόσια συζήτηση τόσο στην ίδια την αγορά όσο και στις πανεπιστημιακές αίθουσες για το τι σημαίνει ορθή και σώφρων εταιρική διακυβέρνηση, σχετίζονται με τους εμφανείς και αφανείς πρωταγωνιστές του σκανδάλου.

Ειδικότερα, τα ερωτήματα αφορούν τις ευθύνες και το ρόλο:

- των διευθυντικών στελεχών της Επγον

- της Arthur Andersen, της εταιρείας ορκωτών λογιστών που είχε αναλάβει την Enron
- των Αμερικανών πολιτικών, που ευνοήθηκαν και με τη σειρά τους ευνόησαν τις δυο ανωτέρω εταιρείες
- των επενδυτικών τραπεζών, των εταιρειών αξιολόγησης και των αναλυτών, οι οποίοι με τη στάση τους συνέβαλαν στην εξαπάτηση του επενδυτικού κοινού.

Επιπλέον, ερωτήματα ανακύπτουν σχετικά με την επάρκεια και την αξιοπιστία των λογιστικών προτύπων, που χρησιμοποιήθηκαν για να αποτυπώσουν τη δραστηριότητα της Enron, ενώ παράλληλα προς διερεύνηση τίθεται και η αντιμετώπιση από την εταιρεία των ευσυνειδητών και αδιάφθορων εργαζομένων, οι οποίοι τόλμησαν να κρούσουν τον κώδωνα του κινδύνου, όπως η αντιπρόεδρος και υπεύθυνη για την εταιρική ανάπτυξη της Enron, Σέρον Γουάτκινς.

Αναφορικά με τα διοικητικά στελέχη της εταιρείας οι σοβαρές ευθύνες, που τους βαραινουν, έχουν να κάνουν με τους ίδιους τους υπαλλήλους τους και τους λοιπούς μετόχους. Το περασμένο φθινόπωρο οι τριγμοί στο οικοδόμημα αρχίζουν να εντείνονται. Ωστόσο, ο (τότε) πρόεδρος της Enron Κένεθ Λέι διαβεβαιώνει τους πάντες ότι η εταιρεία χαίρει άκρας υγείας. Ο κ. Λέι όμως είχε φροντίσει να πωλήσει τις μετοχές του το πρώτο εξάμηνο του 2001 και να καρπωθεί 20.7εκατ. δολάρια.

Ευθύνες για την πλήρη εγκατάλειψη των υπαλλήλων και των επενδυτών εν γένει φέρουν, όμως, και η Arthur Andersen, οι επενδυτικές τράπεζες, οι εταιρείες αξιολόγησης της Enron και οι αναλυτές που παρακολουθούσαν την πορεία τους, αν και διατείνονται πως και αυτοί παραπλανήθηκαν από τα φαλκιδευμένα στοιχεία. Καθόλου τυχαία, λοιπόν, οι πρώην υπάλληλοι του κολοσσού και πλείστοι άλλοι επενδυτές

έχουν κινηθεί δικαστικά όχι μόνον εναντίον αυτού και της Arthur Andersen, αλλά και μεγάλων επενδυτικών τραπεζών όπως οι Citigroup, CSFB, JP Morgan Chase και Merrill Lynch. Σύμφωνα με τις κατηγορίες όλοι οι συμμετέχοντες «παίκτες» εν πλήρη επίγνωση στήριζαν μια μετοχή, της οποίας η υψηλή τιμή προερχόταν από πλαστογραφία λογιστικών στοιχείων και ύποπτες συνεργασίες – επενδυτικά σχήματα, στα οποία με τη σειρά τους επένδυαν οι ανωτέρω τράπεζες.

Το «μεγαλείο» του αμοραλισμού κατέστη φανερό και όταν τα στελέχη της Arthur Andersen εξακολουθούσαν να καταστρέφουν τα επίμαχα λογιστικά έγγραφα, 18 ημέρες αφ' ότου η έρευνα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για την υπόθεση Enron είχε ξεκινήσει.

Ο επικεφαλής της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Χάρβεϊ Πιτ επιδιώκει ρητά τη διάκριση των δύο υπηρεσιών και να αποτρέψει τη σύγκρουση συμφερόντων στο μέλλον. Κι όμως, ήταν ο ίδιος, ο οποίος προ ολίγων ετών είχε υπερασπιστεί αυτά τα συμφέροντα ως δικηγόρος ελεγκτικής εταιρείας. Ήταν ο ίδιος, ο οποίος το 1995 είχε υποστηρίξει ευνοϊκή ρύθμιση, η οποία προστάτευε τις εταιρείες ορκωτών λογιστών από τις αγωγές αδικηθέντων ή εξαπατηθέντων μετόχων: Θα μπορέσει λοιπόν να διαδραματίσει σήμερα πειστικά το ρόλο του εξυγιαντή και του τιμωρού;

Το ανωτέρω ερώτημα τίθεται και για τους Αμερικανούς πολιτικούς αμφοτέρων των κομμάτων. Επί συνόλου 248, που συμμετείχαν στις Επιτροπές του Κογκρέσου για την έρευνα της υπόθεσης Enron – Arthur Andersen, οι 212 είχαν λάβει δωρεές από τις δύο εταιρείες στις προεκλογικές τους εκστρατείες, τα ανταλλάγματα αφορούσαν την ενεργειακή πολιτική και την αντιμετώπιση των ελεγκτικών εταιρειών. Όσοι σήμερα καλούνται να επέμβουν δυναμικά και επιδιορθωτικά, είχαν αδρανήσει όταν ενημερώνονταν για την δεινή κατάσταση της Enron.

Για τον Ρόμπερτ Κάτνερ της Boston Globe, «το πραγματικό σκάνδαλο της Enron έγκειται στο ότι και οι Δημοκρατικοί και οι Ρεπουμπλικάνοι επέτρεψαν στο σύστημα της αγοράς να καταβροχθίσει τον εαυτό του. Εάν οι επενδυτές δεν εμπιστεύονται τους ορκωτούς λογιστές και τους τραπεζίτες, τότε ο ίδιος ο καπιταλισμός κινδυνεύει. Κι αν οι πολιτικοί διαφθείρονται από τις προεκλογικές δωρεές, τότε δεν υπάρχει κανείς να παρακολουθεί και να εποπτεύει τους επόπτες...».

Στις αρχές Μαΐου υπήρχαν δύο εξελίξεις στην υπόθεση Enron, η μια αφορούσε την αναγγελία λογισμικού προγράμματος, το οποίο θα επιτρέπει την έγκαιρη διαπίστωση λογιστικών ατασθαλιών και η δεύτερη την δικαστική διερεύνηση του θέματος, ειδικότερα:

Στην ανάπτυξη προγραμμάτων λογισμικού, που θα επιτρέπουν την έγκαιρη διαπίστωση κρουσμάτων λογιστικών ατασθαλιών σε αμερικάνικες επιχειρήσεις, προχωρεί τώρα η αμερικάνικη Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEK), μετά την αποτυχία της να εντοπίσει νωρίς το σχετικό πρόβλημα της Enron. Όπως ανακοίνωσε ανώτατο στέλεχος της SEK, το υπό ανάπτυξη πρόγραμμα θα είναι έτοιμο σε ένα χρόνο και επικεντρώνεται στον έλεγχο των εταιρικών ισολογισμών και συγκεκριμένα στους «κωδικούς» που αναφέρονται στο χρέος τους, στη ρευστότητά τους και στη χρήση συνεργασιών που δεν αναφέρονται στους ισολογισμούς. Ήταν η σύναψη τέτοιου είδους «συνεργασιών», των οποίων τα οικονομικά στοιχεία δεν δηλώνονται αναλυτικά στους ισολογισμούς που επέτρεψε το τερατούργημα της Enron. Το πρόγραμμα θα βοηθήσει επίσης τη δημιουργία αρχείου, με τις εταιρείες στις οποίες εντοπίζονται παραβάσεις, δηλαδή μιας «μαύρης λίστας», στην οποία θα αναφέρεται συχνά η SEK. Ειδικότερα η SEK θα επιδιώκει να εντοπίζει εταιρείες με συγκριτικώς ανησυχητικά υψηλότερα χρέη από το μέσο όρο

του κλάδου της, καθώς και εκείνες των οποίων η ρευστότητα είναι περιορισμένη συγκριτικώς με την κερδοφορία τους.

Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών αναμένεται να βοηθήσει το δυναμικό της SEK στη διενέργεια ελέγχων σε μεγαλύτερο αριθμό εταιρειών κάθε χρόνο. Οι ελλείψεις προσωπικού είχαν ως αποτέλεσμα τη διεξαγωγή ελέγχων μόνο επί του 16% των 14.000 αμερικάνικων εταιρειών, που υποχρεούνται να καταθέτουν κάθε χρόνο τους ισολογισμούς τους στην Επιτροπή.

Όπως παρατήρησε ο εκ των επικεφαλής της Επιτροπής Ισαάκ Χαντ, «τα τελευταία χρόνια έχουμε εντοπίσει τόσο πολλές λογιστικές ατασθαλίες, ώστε κρίνεται πλέον σκόπιμη η δημιουργία ενός ξεχωριστού αρχείου με τις εταιρείες που θεωρούμε λιγότερο αξιόπιστες».

Ο πρόεδρος της Επιτροπής Χάρβεϊ Πιτ, συμπεριλαμβάνει τον έγκαιρο εντοπισμό λογιστικών ατασθαλιών στις πρώτες προτεραιότητές του, επισημαίνοντας ότι στην περίπτωση της Enron, η εταιρεία ορκωτών λογιστών, που είχε την ευθύνη των λογιστικών ελέγχων της, η Arthur Andersen LLP, απέτυχε στο έργο της.

Η Αμερικανική Επιτροπή Χρηματαγοράς αποφασίζει για το ποιες εταιρείες θα ελεγχθούν κάθε χρόνο, προσπαθώντας οι έλεγχοι να μην απέχουν περισσότερο από μία εξαετία. Ωστόσο το σημερινό δυναμικό της, τόσο σε ό,τι αφορά τους υπαλλήλους όσο και τον τεχνολογικό εξοπλισμό της, δεν της επιτρέπει μία ιδιαίτερη επιλογή, με αποτέλεσμα οι έλεγχοι να αποφασίζονται στην τύχη.

Μετά τη σκανδαλώδη κατάρρευση της Enron, ο κ. Πιτ έχει ζητήσει τη δημιουργία μιας Ομάδας Ελεγκτών, που θα παρακολουθεί τις δραστηριότητες των ορκωτών λογιστών και θα αξιολογεί την ποιότητα της εργασίας τους. Η Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς έχει σχεδόν τριπλασιάσει από τις αρχές του χρόνου φέτος – σε σύγκριση με το

αντίστοιχο περσινό διάστημα – τον αριθμό ερευνών που διεξάγει σε ισάριθμες αμερικανικές επιχειρήσεις, προσπαθώντας να εντοπίσει λογιστικές ατασθαλίες. Στις αρχές Απριλίου η Επιτροπή επέβαλε στην Xerox Corp. Πρόστιμο 10εκατ. δολαρίων, κρίνοντάς την ένοχη για «οικονομική απάτη».

Η ανάπτυξη του νέου αυτού εργαλείου της Επιτροπής θα χρηματοδοτηθεί από την κατά 20εκατ. δολάρια αύξηση του προϋπολογισμού της SEC, η οποία εγκρίθηκε πρόσφατα από τον Λευκό Οίκο. Το κεφάλαιο αυτό θα επιτρέψει και την πρόσληψη 100 νέων υπαλλήλων, το ένα τρίτο των οποίων θα ενταχθεί στις υπηρεσίες διεκπεραίωσης ελέγχου της SEC.

Τον Δεκέμβριο ο κ. Πιτ ζήτησε από τις Υπηρεσίες της SEC να αρχίσουν να διενεργούν ελέγχους στους ισολογισμούς όλων των εταιρειών που συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο Fortune 500 – δηλαδή των 500 μεγαλύτερων αμερικανικών εταιρειών – αναζητώντας συγκεκριμένες λογιστικές παρατυπίες, συμπεριλαμβανομένων παραβάσεων των κανονισμών που ισχύουν στο επίπεδο της ομοσπονδιακής νομοθεσίας. Αν εγκριθούν δε νέα κονδύλια για την Επιτροπή, τότε οι εν λόγω 500 εταιρείες θα ελέγχονται από τη SEC σε ετήσια βάση.

Όσον αφορά τη δικαστική πλευρά του θέματος, ατελέσφορες απέβησαν οι διαπραγματεύσεις για το διακανονισμό αγωγών κατά στελεχών της χρεοκοπημένης Enron και της εταιρείας ορκωτών λογιστών Arthur Andersen. Ο Έρικ Γκριν, διαμεσολαβητής διορισμένος από αμερικανικό δικαστήριο, ανακοίνωσε ότι έπειτα από μαραθώνιες συζητήσεις, η όλη διαδικασία έληξε χωρίς αποτέλεσμα. Αυτό σημαίνει ότι η προσφορά της Andersen για εξωδικαστικό διακανονισμό,

τουλάχιστον 300εκατ. δολαρίων, παραμένει εκκρεμής και παραπέμπει τους διαδίκους στις αίθουσες των δικαστηρίων.

Σε ηλεκτρονική επικοινωνία του με τους αρμόδιους δικαστές, ο κ. Γκριν επισημαίνει ότι αν και αμφότερες οι πλευρές κατέβαλαν σύντονες προσπάθειες για να διευθετηθεί το πρόβλημα, τελικώς οι αγεφύρωτες διαφορές κατέστησαν αδύνατη την επίλυσή του. Ο Έρικ Γκριν, ο οποίος έχει τεθεί επικεφαλής της εταιρείας διαμεσολαβήσεων Resolution, με έδρα τη Βοστώνη, ενημέρωσε τον αρμόδιο δικαστή για τις πτωχεύσεις Άρθουρ Γκονζάλες, ο οποίος έχει αναλάβει τη χρεοκοπία Enron στη Νέα Υόρκη και τη δικαστή Μελίντα Χάρμον στο Χιούστον, όπου και η έδρα της εταιρείας.

Εκτιμάται ότι το ναυάγιο των διαπραγματεύσεων έρχεται στη χειρότερη στιγμή για την Andersen, η οποία βρίσκεται κατηγορούμενη και στην Αριζόνα, και σε αυτήν την περίπτωση έχει κατατεθεί αγωγή εναντίον της, που σχετίζεται με λογιστικές απάτες. Επιπλέον, μέσα στις προσεχείς μέρες θα εκδικαστεί στο Χιούστον, η υπόθεση που κίνησε εναντίον της το Υπουργείο Δικαιοσύνης των Η.Π.Α., για παρακώλυση της δικαιοσύνης στην έρευνα σχετικά με τις παρανομίες της Enron. Η δικαστική απόφαση στην Αριζόνα ενδεχομένως να απομυζήσει οικονομικά την Andersen, ενώ εάν κριθεί ένοχη στο Χιούστον θα καταστραφεί. Η τελευταία υπόθεση αφορά τις κατηγορίες προς την εταιρεία ότι κατέστρεψε ζωτικής σημασίας έγγραφα, εφόσον γνώριζε ότι διεξάγεται έρευνα από τις αρχές της κεφαλαιαγοράς. Επιπλέον, η ελεγκτική εταιρεία βρίσκεται αντιμέτωπη με την προοπτική της παρατεταμένης εκδίκασης της αγωγής εναντίον της από τους εξαγριωμένους μετόχους της Enron, οι οποίοι κατηγορούν την Enron και την Andersen ότι αμέλησαν πλήρως την ενημέρωσή τους για την πορεία της Enron, συγκάλυψαν τις ζημιές και τις απώλειές της και δεν

κινητοποιήθηκαν εγκαίρως για να τους προστατέψουν. Η κατάρρευση της Επγοπ ζημίωσε κατά δισεκατομμύρια δολάρια τους μετόχους.

**3.5.1 Το παράδειγμα της Enron
(Σύμφωνα με το ΕΓΛΣ)**

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

	44. Προβλέψεις για συντάξεις.
--	-------------------------------

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

83. Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	
60. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	

Ο 44 δεν προέρχεται μόνο από τα ΑΧ αλλά και από παρακρατήσεις μισθών. Ο λογαριασμός ΑΧ χρεώνεται με τον 83 και τον 60.

Η εγγραφή μισθοδοσίας που πραγματοποιήθηκε ήταν η εξής:

60 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού		7.000
60.00 Αμοιβές προσωπικού	6300	
60.03 Εργοδοτικές εισφορές	200	
60.09 Κρατήσεις για συνταξιοδότηση	<u>500</u>	
53. Πιστωτές διάφοροι		6300
53.00 Αποδοχές πληρωτέες	<u>6300</u>	
55. Ασφαλιστικοί Οργανισμοί		200
55.00 ΙΚΑ	<u>200</u>	
44. Προβλέψεις		500

83. Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	500
44. Προβλέψεις	500

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

40. Κεφάλαιο
44. Προβλέψεις για συντάξεις.

Στη συνέχεια κεφαλαιοποίησαν το ποσό που είχε προβλεφθεί για συντάξεις (44) κάνοντας αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Έτσι οι εργαζόμενοι αντί για συντάξεις παίρνανε τις μετοχές και πλήρωναν και τη διαφορά που ήταν πάνω από το άρτιο.

Το ποσοστό όπου συμμετείχαν οι εργαζόμενοι για τις συντάξεις δηλαδή τι θα έδιναν από τους μισθούς τους το καθόριζαν οι ίδιοι.

Το πρόβλημα δημιουργήθηκε όταν αργότερα τα υψηλόβαθμα στελέχη άρχιζαν να πουλάνε τις μετοχές χρησιμοποιώντας εσωτερική πληροφορία όπου ερχόταν από "ψιλά". Αντίθετα οι εργαζόμενοι κρατούσαν τις μετοχές αφού πίστευαν ότι εξασφάλιζαν το μέλλον τους . Και μέσα σε όλα αυτά ο έλεγχος που γινόταν στην εταιρία από την Arthur Andersen ήταν θετικός.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν να καταρρεύσει ένας από τους μεγαλύτερους κολοσσούς της Αμερικής και τους εργαζόμενους χωρίς δουλειά , συντάξεις και τις μετοχές που είχαν στα χέρια τους χωρίς καμία αξία (κάτω από το άρτιο).

Βέβαια υπεύθυνοι της κατάστασης δεν είναι μόνο η ENRON αλλά και η Arthur Andersen , οι επενδυτικές τράπεζες , οι εταιρίες αξιολόγησης ακόμα και η ίδια η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών δηλαδή όλο το οικονομικό σύστημα της χώρας.

3.6 Χειρότερο σκάνδαλο και από την Enron (WORLDCOM)

Το χειρότερο που θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί η «κοινωνία των μετόχων» έγινε πραγματικότητα το τελευταίο 24ωρο στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μέσα σε διάστημα λίγων μηνών ξέσπασε, αργά το βράδυ της Τρίτης, ένα δεύτερο λογιστικό σκάνδαλο, που έρχεται να κλονίσει τον θεμέλιο λίθο του αμερικανικού, και όχι μόνον, καπιταλιστικού συστήματος, ήτοι την έννοια της «εμπιστοσύνης». Όπως έχουν πιστέψει οι ανά τον κόσμο επενδυτές, με πρωτοπόρους τους Αμερικανούς, το καπιταλιστικό σύστημα είναι «built on trust», στηρίζεται δηλαδή στην εμπιστοσύνη, που προϋποθέτει τη διαφάνεια, τη διαφύλαξη του κύρους των επιχειρήσεων και των στελεχών και την ακεραιότητα των ελεγκτικών μηχανισμών. Απ' ό,τι αποδεικνύεται όμως, μετά και την ομολογία της δεύτερης μεγαλύτερης εταιρείας υπεραστικών και διεθνών τηλεφωνικών συνδέσεων των ΗΠΑ, της WorldCom, ότι υπερέβαλε τις εισροές της κεφαλαίων κατά περισσότερα των 3,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων τα πέντε τελευταία τρίμηνα – παραποιώντας τους ισολογισμούς της – ο μηχανισμός των λεγομένων «checks and balances», δηλαδή των αλληλοελέγχων και της διατήρησης των ισορροπιών ανάμεσα στη νομοθεσία, την εκτελεστική και τη δικαστική εξουσία, που αποτελεί τον θεμέλιο λίθο του πολιτικού συστήματος των ΗΠΑ, δεν έχει εφαρμοσθεί με επιτυχία στο οικονομικό τους σύστημα. Ας αναφερθούμε όμως στην ειδησεογραφία και στην ανάλυση των γεγονότων.

Το χρονικό του σκανδάλου

Ένα από τα μεγαλύτερα λογιστικά σκάνδαλα στην επιχειρηματική ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών ξέσπασε αργά το βράδυ της Τρίτης, όταν η WorldCom παραδέχθηκε ότι εσωτερικό έλεγχος στην επιχείρηση αποκάλυψε την παραποίηση των αποτελεσμάτων της χρήσεως τα πέντε

τελευταία τρίμηνα, με την κατά άνω των 3,8 δισεκατομμυρίων δολαρίων υπερβολή της κερδοφορίας της. Με το ξέσπασμα του σκανδάλου τίθεται υπό αμφισβήτηση η επιβίωση τόσο της WorldCom όσο και της MCI, του κολοσσού των υπεραστικών συνδέσεων στις ΗΠΑ, που εξαγόρασε η πρώτη το 1998. η WorldCom, στις λογιστικές καταστάσεις της οποίας ήδη διενεργούνται έρευνες από τις αμερικανικές αρχές, προσπαθούσε το τελευταίο διάστημα να αναδιαρθρώσει το ύψους 30 δισεκατομμυρίων δολαρίων χρέος της. Η δανειοληπτική ικανότητά της είχε υποβαθμιστεί στην κατώτερη δυνατόν κατηγορία μόλις τον περασμένο μήνα, ενώ πριν ακόμη από την αποκάλυψη του σκανδάλου, η χρηματιστηριακή αξία της εταιρείας είχε συρρικνωθεί από τις αρχές του έτους φέτος κατά 94%. Ειδικότερα, η αξία της εταιρείας είναι σήμερα κατώτερη του ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων, ενώ τον Ιούνιο του 1999 είχε εκτοξευθεί στα 115,3 δισ. δολάρια, με την τιμή της μετοχής της να ανέρχεται τότε στα 62 δολάρια έναντι μόλις 26 σεντς χθες.

Αναλυτές εκτιμούν ως εξαιρετικά πιθανή πλέον την κατάθεση αίτησης πτώχευσης εκ μέρους της WorldCom, η οποία θα ακολουθήσει έτσι τα χνάρια της Enron και της Global Crossing, των δύο άλλων αμερικανικών κολοσσών με την ατυχή κατάληξη τους τελευταίους μήνες. Σε μια προσπάθεια να αντεπεξέλθει στα οικονομικά της προβλήματα, η WorldCom ανακοίνωσε αργά το βράδυ της Τρίτης ότι θα μειώσει το προσωπικό κατά 17.000, ήτοι κατά το ένα πέμπτο. Η εταιρεία, η οποία ανέφερε αρχικώς κέρδη της τάξεως του 1,4 δισ. δολ. για το 2001 και των 130 εκατομμυρίων το πρώτο τρίμηνο του 2002, παραδέχεται τώρα ότι τις περιόδους αυτές ήταν ζημιολόγος, χωρίς να διευκρινίζει προς το παρόν στοιχεία και αριθμούς.

Μαζί με την αποκάλυψη του λογιστικού σκανδάλου, η διοίκηση της WorldCom ανακοίνωσε και την απόλυση του γενικού οικονομικού

διευθυντή της εταιρείας, Σκοτ Ντ. Σάλιβαν, ο οποίος χάρασσε και εφήρμοζε την τελευταία 7ετία περίπου, τη χρηματο-επενδυτική πολιτική της επιχείρησης, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις που, μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων, την ανέδειξαν σε διεθνή κολοσσό από «δευτεροκλασάτη» επιχείρηση έως τα μέσα της δεκαετίας του '90. η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την παραποίηση των ισολογισμών αφορά την ένταξη ορισμένων δαπανών, όπως για τη συντήρηση των δικτύων, σε άλλες κατηγορίες, με το «βάπτισμά» τους σε «επενδύσεις», με αποτέλεσμα την απόκρυψη μέρους του λειτουργικού κόστους της εταιρείας. Ο Σκοτ Σάλιβαν ήταν επίσης ο στενότερος συνεργάτης του επί σειρά ετών διευθύνοντος συμβούλου της εταιρείας, Μπέρναρντ Τζέι Εμπερς, ο οποίος παραιτήθηκε αιφνιδίως μόλις τον Απρίλιο. Ο κ. Εμπερς οφείλει στην εταιρεία περισσότερα από 366 εκατομμύρια δολάρια, ποσόν το οποίο είχε λάβει με την μορφή προσωπικών δανείων και εγγυήσεων για τη λήψη δανεισμού από εναλλακτικές πηγές. Ιδιαίτερη εντύπωση δημιουργεί, το γεγονός ότι μέχρι τον προηγούμενο μήνα η εταιρεία ορκωτών λογιστών και συμβούλων της WorldCom δεν ήταν άλλη από την Arthur Andersen, την ίδια δηλαδή εταιρεία που ... κάλυπτε και τις αντίστοιχες ανάγκες της Enron. Η Arthur Andersen εξέδωσε ανακοίνωση προχθές το βράδυ, αναφέροντας ότι ο οικονομικός διευθυντής της WorldCom δεν είχε ενημερώσει τα στελέχη της σχετικά με τις «λογιστικές πρακτικές» που ακολουθούσε. Από τον περασμένο μήνα, χρέη ορκωτών λογιστών εκτελεί για τη WorldCom η εταιρεία KPMG και όπως ανακοίνωσε, η εταιρεία τηλεπικοινωνιών ζητάει τώρα από την τελευταία να διενεργήσει συνολικούς ελέγχους των ισολογισμών του 2001 και 2002.

Πάντως, σε ανακοίνωση της αμερικανικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα, γίνεται λόγος για

«λογιστικές ατασθαλίες πρωτοφανούς μεγέθους ...» σε ό,τι αφορά τη *WorldCom. Οι αποκαλύψεις δημιούργησαν σοκ ακόμη και σε επενδυτές, οι οποίοι επωφελούνται από την πτώση των μετοχών (short sellers), ορισμένοι από τους οποίους κάνουν πλέον λόγο για «κυνικές καταστάσεις».

* ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (27 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002)

3.7 «Ασπίδα» από την Κομισιόν σε φαινόμενα τύπου Ένρον

Την ανάγκη για περαιτέρω επιτάχυνση των διαδικασιών δημιουργίας του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, τόνισαν χθες, σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησαν στις Βρυξέλλες, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ρομάνο Πρόντι και ο αρμόδιος για την Εσωτερική Αγορά επίτροπος, Φριτς Μπόλκεσταϊν, με αφορμή την έκδοση της έκτης έκθεσης προόδου για την υλοποίηση του σχεδίου δράσης χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Υπάρχει ήδη «ουσιαστική πρόοδος», σημείωσαν, όμως είναι κρίσιμο να υπάρξει πραγματική πολιτική βούληση από την πλευρά των κυβερνήσεων, καθώς απομένουν «σημαντικές προκλήσεις» για την υλοποίηση του στόχου, ο οποίος έχει άλλωστε εμπλουτισθεί από σειρά μέτρων για την αποφυγή φαινομένων τύπου Ένρον, επί ευρωπαϊκού εδάφους.

Έτσι, για να απαντηθούν οι προκλήσεις αυτές, η Επιτροπή παρουσίασε χθες μια σειρά νέων πρωτοβουλιών της, με πρώτη την εφαρμογή των ενιαίων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ), τόσο από τις εισηγμένες εταιρείες των κρατών – μελών όσο και από τις μη εισηγμένες.

Πρόκειται για προσθήκη στον κανονισμό περί εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από όλες τις εισηγμένες εταιρείες, ο οποίος αναμένεται να λάβει την οριστική έγκριση των κυβερνήσεων στο αμέσως προσεχές διάστημα. Με την προσθήκη ακόμα και μη εισηγμένες εταιρείες, ιδίως δε ειδικά εταιρικά σχήματα όπως εκείνα στα οποία φέρεται να κατέφυγε η Επγον για να κρύψει τις ζημιές της, θα υπόκεινται υποχρεωτικά είτε στα ίδια τα Διεθνή Πρότυπα ή κατ' ελάχιστον σε

πρότυπα «αντίστοιχης ποιότητας», ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια και η προστασία του επενδυτή.

Παράλληλα, θα πρέπει να σημειωθεί, ο Μπόλκεσταϊν έχει εγκαινιάσει διαβουλεύσεις με την Ουάσιγκτον, με στόχο να αναγνωρισθούν τα ΔΛΠ στις αμερικανικές κεφαλαιαγορές, ώστε να διευκολυνθεί η εισαγωγή σε αυτές ευρωπαϊκών εταιρειών.

Παράλληλα, η Επιτροπή προτείνει τη δραματική απλοποίηση του συστήματος εκκαθάρισης των διασυνοριακών χρηματιστηριακών συναλλαγών, με στόχο να μειωθεί το κόστος των συναλλαγών αυτών για τον επενδυτή. Το κόστος αυτό προέρχεται τόσο από τη φορολογία όσο και από τα πάσης φύσεως κανονιστικά εμπόδια που κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά και τα οποία συνολικά ανέρχονται σε 15.

Όπως δήλωσε μάλιστα χθες ο Μπόλκεσταϊν, αν και τα μεγέθη δεν είναι απολύτως συγκρίσιμα και σίγουρα διαφέρουν από χώρα σε χώρα, συνολικά το κόστος της εκκαθάρισης διασυνοριακών συναλλαγών παραμένει στην Ευρώπη, πέντε έως και οκτώ φορές υψηλότερο από ό,τι στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Για το θέμα αυτό, εγκαινιάσθηκε χθες διαδικασία διαβούλευσης με τους «κοινωνικούς εταίρους», η οποία θα ολοκληρωθεί τον ερχόμενο Αύγουστο. Όπως τονίζεται, στόχος είναι να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι εφικτή η δημιουργία ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου ή απλώς αρκεί η τμηματική άρση των εμποδίων αυτών.

Τρίτη πρωτοβουλία είναι η υποχρεωτική, μέχρι το 2005, μετάβαση των ενημερωτικών φυλλαδίων και άλλων ανακοινώσεων των εταιρειών στην εποχή του Ιντερνετ.

Συγκεκριμένα, από την 1^η Ιανουαρίου 2005, οι εθνικές νομοθεσίες θα πρέπει να έχουν προσαρμοσθεί ούτως ώστε κάθε εταιρεία που το

επιθυμεί, να δύναται να δημοσιεύσει τα έγγραφα αυτά στο Ιντερνετ, σε οιαδήποτε επίσημη γλώσσα της Ένωσης ή τρίτης χώρας.*

Όλες δε οι ανακοινώσεις των εταιρειών, όποια μορφή και αν έχουν, ακόμα και το site τους στο Ιντερνετ, θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα πλήρη στοιχεία της επιχειρήσεως (όπως αριθμός μητρώου, επίσημη έδρα).

Συνολικά, ανέφερε χθες ο κ. Μπόλκεσταϊν, η πλήρης λειτουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου χρηματοπιστωτικών συναλλαγών το 2005, εκτιμάται ότι μπορεί να αποφέρει αύξηση του ευρωπαϊκού ΑΕΠ κατά 0,5% έως 1%.

Τέλος, όπως ανακοίνωσαν χθες οι Πρόντι και Μπόλκεσταϊν, εντός των ημερών η Επιτροπή θα καταθέσει νέα πρόταση οδηγίας για τις ασφάλειες αυτοκινήτων. Κύριο μέλημα της νέας οδηγίας θα είναι να διευκολύνει την αλλαγή ασφαλιστικής εταιρείας από τους ασφαλισμένους εντείνοντας έτσι τον ανταγωνισμό σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Παράλληλα προβλέπεται τη σύναψη ασφάλισης σε άλλο κράτος – μέλος και, τέλος η παροχή καλύτερης κάλυψης σε πεζούς και ποδηλάτες σε περίπτωση τροχαίου ατυχήματός τους.

* ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002)

3.8 Μεταρρυθμίσεις στους Ελεγκτές

Μετά το σκάνδαλο της Enron και της εταιρείας ορκωτών λογιστών, Arthur Andersen, η δικαιοσύνη έχει πάρει τον δρόμο της καθώς έχουν συσταθεί τέσσερις κυβερνητικές υπηρεσίες και έξι επιτροπές του Κογκρέσου για την υπόθεση. Παρ' όλα αυτά, εκτός από την απάτη που έγινε, πρέπει να δούμε και ένα άλλο θέμα το οποίο προκύπτει και είναι ο θεσμός των ορκωτών λογιστών στις Η.Π.Α, αλλά και σε όλο τον κόσμο. Για αυτό το λόγο παραθέτουμε ένα άρθρο του Arthur Levitt στους New York Times. Ο Levitt διετέλεσε πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α την περίοδο 1993 – 2001.

«Είναι αναγκαίο να ρίξουμε μια εξεταστική ματιά σε όλο το σύστημα των συντελεστών – δηλαδή, των ορκωτών λογιστών, των διοικητικών συμβουλίων, των αναλυτών, των νομικών συμβούλων και των αρχών που καθιερώνουν τα ισχύοντα πρότυπα λογιστικής – που θέτουν σε εφαρμογή και ρυθμίζουν τις αγορές αυτής της χώρας. Η εμπιστοσύνη των επενδυτών εξαρτάται από τη σωστή ύπαρξη αυτών των «προστατών αγγέλων». Δυστυχώς, η κατάρρευση της Enron αποδεικνύει ότι είναι επιτακτική η ανάγκη της μεταρρύθμισης του συστήματος.

Από προσωπική εμπειρία, γνωρίζω απόλυτα πόσο δύσκολο είναι αυτό το έργο. Όταν εκτελούσα καθήκοντα προέδρου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς εφαρμόσαμε ένα άρθρο μεταρρυθμιστικών μέτρων με στόχο τη βελτίωση των λογιστικών ελέγχων και την ελαχιστοποίηση της σύγκρουσης συμφερόντων. Εν τούτοις, έχουμε αποτύχει στο να επιβάλουμε στις λογιστικές εταιρείες τον διαχωρισμό του λογιστικού ελέγχου από την παροχή υπηρεσιών συμβούλου. Το Κογκρέσο και οι ομοσπονδιακές ρυθμιστικές Αρχές οφείλουν να εκμεταλλευτούν το

σκάνδαλο αυτό, προκειμένου να απαιτήσουν την εφαρμογή ορισμένων αλλαγών που έπρεπε να είχαν γίνει εδώ και καιρό.

Το σύστημά μας αποτιμήσεων – το οποίο, υποτίθεται, ότι πρέπει να πληροφορεί τους επενδυτές για την υγεία των εταιρειών – έχει εξελιχθεί, από πολλές απόψεις, σε ένα παιχνίδι αριθμών. Οι εταιρείες δεν έχουν το περιθώριο να απογοητεύσουν τις εκτιμήσεις των κερδών της Γουόλ Στριτ, κάτι που τις ωθεί να ωραιοποιούν τα κέρδη τους, ξεπερνώντας ακόμα και τα όρια της απάτης. Το φαινόμενο της δημιουργικής λογιστικής συχνά παραβλέπεται από ορκωτούς λογιστές, οι οποίοι ενδιαφέρονται περισσότερο για τη διατήρηση των ελκυστικών συμβολαίων παροχής υπηρεσιών συμβούλου και ορκωτού λογιστή.

Όταν ήμουν πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς είχα προασπίσει την υιοθέτηση αυστηρών κριτηρίων στις λογιστικές εταιρείες που διατελούσαν το έργο του ορκωτού λογιστή και παρείχαν υπηρεσίες συμβούλου στον ίδιο πελάτη. Ίσως, θα πρέπει να επαναθεωρήσουμε τα όρια αυτά. Ταυτόχρονα, είναι αναγκαία η δημιουργία μιας ρυθμιστικής Αρχής – τα μέλη της οποίας θα ορίζονται, κατά πάσα πιθανότητα, από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς – για την επίβλεψη των λογιστών, ιδιαίτερα όσον αφορά τις πέντε μεγάλες εταιρείες ορκωτών λογιστών που διεκπεραιώνουν την αποτίμηση ενός αξιόλογου αριθμού εισηγμένων εταιρειών. Αυτός είναι η καλύτερος τρόπος για να εξασφαλίσουμε την απόλυτη αμεροληψία και ανεξαρτησία των ορκωτών λογιστών. Μια τέτοιας φύσεως Αρχή δεν θα πρέπει να στηρίζεται σε κεφάλαια του κλάδου. Θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα προσδιορισμού των κριτηρίων λογιστικής, όπως και να έχει την ισχύ για να απαιτεί στοιχεία εταιρειών και καταθέσεις των στελεχών τους. τα συμπεράσματά της θα πρέπει να δημοσιεύονται.

Εν συνεχεία, απαραίτητη είναι η ενίσχυση των διοικητικών συμβουλίων. Τα διοικητικά συμβούλια – ιδιαίτερα, τα υψηλόβαθμα στελέχη που συμμετέχουν στις επιτροπές ορκωτών λογιστών – συχνά αποφεύγουν να παίρνουν σκληρές αποφάσεις. Πολλά υψηλόβαθμα διοικητικά στελέχη δεν θεωρούν ότι πρέπει να είναι συνεπή ως προς το επενδυτικό και το ευρύτερο κοινό. Για να αποκατασταθεί αυτή η κατάσταση, οι χρηματιστηριακές αγορές θα πρέπει να θέτουν ως προϋπόθεση για τη δημόσια εγγραφή μιας εταιρείας να είναι ανεξάρτητα, τουλάχιστον, τα μισά από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας. Για παράδειγμα, θα πρέπει να απαγορευτεί η αμοιβή συμβούλου στα πρόσωπα αυτά, όπως και η χρήση εταιρικών αεροσκαφών δίχως την καταβολή αποζημιώσεως, ή η απολαβή ωφελειών, όπως είναι η στήριξη της εταιρείας στις αγαπητές γι' αυτές φιλανθρωπικές οργανώσεις. Στην περίπτωση της Enron, τουλάχιστον τρία μέλη του διοικητικού συμβουλίου της απέτυχαν σε αυτό το τεστ ανεξαρτησίας.

Επιπλέον, πρέπει να γίνουν αλλαγές και στις προτεραιότητες του ορκωτού λογιστή. Ο ορκωτός λογιστής οφείλει να είναι, κατά κύριο λόγο, αφοσιωμένος στο διοικητικό συμβούλιο και τους μετόχους της εταιρείας. Κατά τη διάρκεια της θητείας μου στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, είχαμε την ευθύνη της πρόσληψης, και εάν ήταν αναγκαία της απόλυσης, ενός εξωτερικού ορκωτού ελεγκτή. Εν συνεχεία, η επιτροπή λογιστικού ελέγχου και όχι η διοίκηση της εταιρείας οφείλει να εγκρίνει εκ νέου τα συμβόλαια παροχής υπηρεσιών συμβούλου. Η έγκριση αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται σπανίως, και μόνον όταν η επιτροπή λογιστικού ελέγχου αποφασίσει ότι το συμβόλαιο παροχής υπηρεσιών συμβούλου εξυπηρετεί τα συμφέροντα των επενδυτών.

Πρέπει να δοθεί στην Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων – μια ιδιωτική οργάνωση που ορίζει τα λογιστικά κριτήρια και στηρίζεται από τις συνεισφορές των επιχειρήσεων – μεγαλύτερη ελευθερία στη χάραξη νέων και αυστηρότερων κανονισμών, όταν το απαιτούν οι συνθήκες. Η διαδικασία λήψης αποφάσεων για την καθιέρωση νέων κριτηρίων είναι χρονοβόρα. Θα ήταν, επίσης, ωφέλιμο, εάν η Επιτροπή αυτή απαλλάσσονταν από τις πιέσεις του Κογκρέσου, οι οποίες συχνά ασκούνται όταν ισχυρές εταιρείες επιδιώκουν την υπονόμηση νέων λογιστικών κανονισμών που, πιθανώς, να βλάπτουν τα κέρδη τους.

Εν κατακλείδι, η υπόθεση της Enron παρουσιάζει μια ευκαιρία επαναθεώρησης των μηχανισμών επίβλεψης και διατήρησης ισορροπιών στο χρηματοοικονομικό σύστημα της χώρας. Η αύξηση της διαφάνειας στις καταστάσεις των εταιρειών, η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των ορκωτών λογιστών των εισηγμένων εταιρειών, η λήξη των λογιστικών παιχνιδιών και η αποκάλυψη της σύγκρουσης των συμφερόντων που χαρακτηρίζει το επάγγελμα των αναλυτών μπορούν να συμβάλλουν στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις αγορές μας.».

* ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ (21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2001)

3.9 ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Η αντιμετώπιση του προβλήματος έρχεται από την κυβέρνηση με νέο νόμο. Ο νόμος αυτός εισάγει νέους κανόνες διαφάνειας για την εταιρική διακυβέρνηση των εισηγμένων στο ΧΑΑ Α.Ε. με στόχο την ουσιαστική αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Το σχετικό νομοθέτημα που επεξεργάζεται το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κομίζει νέες ρυθμίσεις για τον τρόπο λειτουργίας και λήψεως αποφάσεων των εταιρειών, ενώ αναθεωρεί και αναχρονιστικές διατάξεις που αποδείχθηκαν ανεπαρκείς για την προστασία των συμφερόντων των μετόχων και της αξιοπιστίας του Ελληνικού Χρηματιστηρίου. Μεταξύ των ρυθμίσεων που επιφέρει το κυκλοφορούμενο νομοσχέδιο οι σημαντικότερες αφορούν στην εξασφάλιση ικανής αντιπροσώπευσης της μειοψηφίας των μετόχων στο Δ.Σ., τον διαχωρισμό της ιδιότητας του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου των εταιρειών, καθώς και τη λειτουργία ισχυρής Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου, με εξουσίες που θα εξασφαλίσουν τη χρηστή Διοίκηση και το συμφέρον των μετόχων των εισαγμένων.

Όσον αφορά την Εταιρική Διακυβέρνηση αυτή αντιμετωπίζεται από το οικονομικό επιτελείο ως μια πρόκληση για να καλύψει η χώρα το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας και διαφάνειας λειτουργίας των ελληνικών επιχειρήσεων.

Εξάλλου, η ανάπτυξη του χρηματιστηρίου τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει σε διεύρυνση της μετοχικής βάσεως των εταιρειών που χάνουν τον προσωπικό και οικογενειακό τους χαρακτήρα. Η μεταρρύθμιση του πλαισίου λειτουργίας των εισηγμένων επιχειρήσεων

στοχεύει και στον «απεγκλωβισμό» των επενδυτών που απέχουν από την ελληνική αγορά επειδή θεωρούν ότι δεν υπάρχουν αναγκαίου κανόνες για διαφάνεια και προστασία των μικρομετόχων από «παιχνίδια» επιτήδειων (εσωτερική πληροφόρηση).

Μάλιστα, αναφέρεται και η περίπτωση του χρηματιστηρίου της Ιταλίας όπου οι εταιρείες κατατάσσονται ανάλογα με το βαθμό κάλυψης των προϋποθέσεων λειτουργίας που ορίζει η Εταιρική Διακυβέρνηση.

Με το νέο πλαίσιο επιχειρείται κατ' αρχήν η διάχυση της πληροφόρησης και πλήρης διαφάνεια για την πορεία της εταιρείας. Με ένα πλέγμα ελέγχων τίθενται εμπόδια σε όποιους τυχόν εξυφαίνουν σχέδια σε βάρος της μειοψηφίας των μετόχων – και δη των μικρομετόχων.

Ειδικότερα, στο προσχέδιο με τους κανόνες για την εταιρική Διακυβέρνηση που προετοίμασε η Ελληνική Κυβέρνηση, ορίζοντας τα εξής:

- Πρώτιστη υποχρέωση όλων των μελών του Δ.Σ κάθε εισηγμένης στο ΧΑΑ εταιρείας είναι η ενίσχυση της εσωτερικής αξίας και αποδοτικότητας των μετόχων και η ισότιμη προάσπιση των συμφερόντων όλων των μετόχων ανεξαρτήτως ποσοστού συμμετοχής τους στο μετοχικό κεφάλαιο.
- Ο ελάχιστος αριθμός μελών ενός Δ.Σ είναι 5 και ο μέγιστος 15. Ανάμεσά τους ορίζονται και «εκτελεστικά μέλη» τα οποία έχουν επιπρόσθετα το καθήκον παρακολούθησης και τήρησης των αποφάσεων και των εργασιών της εταιρείας. Στο έργο τους αυτό εποπτεύονται από τα μη εκτελεστικά μέλη, που αποτελούν και την πλειοψηφία του Δ.Σ.
- Η εποπτεία των μη εκτελεστικών μελών αφορά όλα τα εταιρικά ζητήματα και ιδίως στον εσωτερικό έλεγχο, στις αμοιβές και στο

διορισμό των διευθυντικών στελεχών κ.α. Με απόφαση του Δ.Σ ορίζονται οι τομείς ευθύνης ελέγχου για κάθε μέλος του.

- Η πλειοψηφία των μη εκτελεστικών μελών πρέπει να μην έχει σχέση εξάρτησης με την εταιρεία, άρα δεν μπορεί να απαρτίζεται από μέλη που:
α) έχουν επιχειρηματική ή άλλη σχέση με την εταιρεία ή με συνδεδεμένη με αυτήν επιχείρηση (προμηθευτής, βασικός πελάτης κ.λ.π.),
β) συμμετέχουν σε Δ.Σ ανταγωνιστικής εταιρείας, γ) διετέλεσαν την τελευταία τριετία πρόεδρος, διευθύνων σύμβουλος ή εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ, δ) έχουν συγγένεια μέχρι δευτέρου βαθμού με εκτελεστικά μέλη, διευθυντικά στελέχη ή μεγαλομέτοχο της εταιρείας, ε) κατέχουν πλειοψηφικό πακέτο άνω του 5% του μετοχικού κεφαλαίου της.

- Τα ανεξάρτητα – σύμφωνα με τα παραπάνω – μέλη μπορούν να υποβάλουν στη γενική συνέλευση ξεχωριστές αναφορές και εκθέσεις από αυτές του Δ.Σ, εφόσον κρίνουν αυτό απαραίτητο για την πληροφόρηση των μετόχων.

- Απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή επιχείρησης στο ΧΑΑ θα αποτελεί η ανάθεση και διενέργεια εσωτερικού ελέγχου από ειδική οργανωτική μονάδα της εταιρείας. Οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν υπάγονται ιεραρχικά σε καμιά άλλη υπηρεσιακή μονάδα, είναι ανεξάρτητοι και εποπτεύονται από το μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. Οι ελεγκτές δεν έχουν θέση μέλους στο Δ.Σ, ούτε συγγένεια με κανένα από αυτά. Για τη μονάδα εσωτερικού ελέγχου λαμβάνουν πλήρη και άμεση ενημέρωση η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το Δ.Σ του ΧΑΑ και το Υπουργείο Ανάπτυξης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν πρόσβαση σε οποιοδήποτε βιβλίο, έγγραφο ή αρχείο της εταιρείας.

- Ο Εσωτερικός Έλεγχος παρακολουθεί τις συναλλαγές των μετόχων – και δη των μετόχων που ελέγχουν ποσοστό άνω του 20% της εταιρείας. Επίσης, παρακολουθεί την πιστή τήρηση των ενημερωτικών δελτίων για

τα αντληθέντα από το ΧΑΑ κεφάλαια, ενώ ενημερώνει τακτικά το Δ.Σ και τη γενική συνέλευση της εταιρείας για τα ευρήματά του. Επιπλέον, συγκεντρώνει στοιχεία για τις προθέσεις των κύριων μετόχων για να διατηρήσουν ή μη τα ποσοστά τους, εφόσον δεσμεύονται σχετικά για αυτό.

Στις ήδη εισηγμένες εταιρείες δίδεται προθεσμία τουλάχιστον ενός έτους για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Για επίλογο της εργασίας μας επιλέξαμε την συνέντευξη του επιστημονικού συνεργάτη του Οικονομικού Παν/μίου Αθηνών δρ. Ιορδάνη Παπαδόπουλου που έδωσε στην Καθημερινή, και στη συνέχεια παραθέτουμε και την προσωπική μας άποψη.

« Λογιστική και ηθική είναι έννοιες ασυμβίβαστες...»

Το μέγεθος και οι επιπτώσεις του σκανδάλου Enron είναι τέτοια που άνοιξαν ξανά με τον εντονότερο τρόπο τη συζήτηση για τα ηθικά ζητήματα στο λογιστικό επάγγελμα. Στο ερώτημα αυτό ζητήσαμε να μας απαντήσει ο Δρ Ιορδάνης Παπαδόπουλος, επιστημονικός συνεργάτης του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος διδάσκει επιχειρηματική ηθική.

– Ποια είναι τα ερωτήματα στη σχέση λογιστικής και ηθικής μετά το σκάνδαλο Enron – Andersen; Έχει νόημα να απαιτούμε ηθική και υψηλό επαγγελματισμό στο λογιστικό επάγγελμα;

– Με την υπόθεση Enron μπορεί κανείς να προχωρήσει στο συμπέρασμα ότι λογιστική και ηθική, όπως επιχείρηση και ηθική, είναι έννοιες ασυμβίβαστες. Ωστόσο, πρέπει να δούμε το ζήτημα αντίθετα. Και μόνο ότι εγείρονται ζητήματα επαγγελματισμού, παραβατικότητας κ.λπ. δείχνει ότι η εφαρμογή της λογιστικής όχι μόνο δεν εξοβελίζει την ηθική, αλλά τη βάζει περισσότερο στο παιχνίδι.

Στην προσέγγισή μας θα πρέπει να κινηθούμε σε δύο επίπεδα: τη σύλληψη και την εφαρμογή των λογιστικών κανόνων. Οι λογιστικές τεχνικές θεωρούνται ως μια έγκυρη τεχνική παρουσίασης των μεγεθών μιας επιχείρησης. Ωστόσο, πρέπει κατ' αρχάς να τεθεί το ερώτημα αν η

επιστήμη και η εφαρμογή της λογιστικής είναι, όπως συνήθως προβάλλεται, ένα ουδέτερο κοινωνικό εργαλείο. Αν και θα αποφύγουμε να επεκταθούμε στο γενικότερο ερώτημα περί ουδετερότητας της επιστήμης, πρέπει να τονίσουμε ότι δεν πρέπει να αναζητούμε μόνο την καλύτερη τεχνική φόρμουλα στη λογιστική, δεν έχουμε ένα ουδέτερο εργαλείο στο χέρι μας το οποίο αν γίνει διαφανές θα μας δώσει αυτομάτως ένα πλαίσιο δίκαιης και διαφανούς παρουσίασης των μεγεθών μιας εταιρείας. Υπάρχουν, π.χ., συνέπειες που πρέπει να αποτιμηθούν στο σύνολο των φορέων που τίθενται σε διακινδύνευση από τη λειτουργία της επιχείρησης, με τη στενότερη ή την ευρύτερη έννοια (εργαζόμενοι, προμηθευτές, πελάτες, κοινότητα, περιβάλλον), αυτό που στην αγγλική ορολογία είναι γνωστό ως stakeholders.

Ωστόσο, σίγουρα χρειάζονται εργαλεία που να είναι όσο το δυνατόν επαρκέστερα και αντικειμενικότερα στη θεωρία και πράξη της λογιστικής. Παίρνοντας αυτό ως δεδομένο και προχωρώντας στο δεύτερο επίπεδο, την εφαρμογή της λογιστικής, τίθεται το ερώτημα αν μπορούμε ή δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε ένα μοντέλο ηθικών αποφάσεων, που να έχει εφαρμογή στην πραγματικότητα της λειτουργίας μιας επιχείρησης. Και σε αυτό το επίπεδο τα ηθικά διλήμματα – προβλήματα που σχετίζονται με τη λογιστική θα έπρεπε να ιδωθούν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο που αφορά την οικονομική και διοικητική διαχείριση, την ύπαρξη ή την ανυπαρξία εφαρμογής μοντέλων εταιρικής διακυβέρνησης, την εταιρική κουλτούρα εν γένει.

Ένα έτοιμο ηθικό μοντέλο ή μια έτοιμη ηθική θεωρία δεν υπάρχει. Τόσο στο επίπεδο της θεωρίας όσο και στην πράξη, θα πρέπει κάθε φορά να κάνουμε έναν διαφορετικό συνδυασμό ηθικών εννοήσεων, ηθικών αρχών, διότι κάθε φορά ένα ηθικό δίλημμα και ένα πρόβλημα είναι διαφορετικό απ' ό,τι ήταν σε μια προηγούμενη εμφάνιση ενός παρόμοιου

προβλήματος. Παρ' όλα αυτά, μπορούμε να έχουμε μια ανάλυση των ηθικών παραμέτρων και άρα των σχετικών αποφάσεων απαντώντας σε τέσσερα ερωτήματα: α) Ποιο είναι το πραγματικό διακύβευμα και ποιος θα υποστεί τις επιδράσεις, β) πώς θα επηρεάσει η απόφαση την ίδια την επιχείρηση, γ) ποιοι είναι οι εξωτερικοί παράγοντες (νομοθεσία, αρχές, ανταγωνιστές, αγορά κ.λπ.) και δ) τελικά, πώς θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε κάποιες ηθικές αρχές κατά περίπτωση διασφαλίζοντας τη δικαιοσύνη, τη λειτουργία εντός αποδεκτών ηθικών ορίων και τη μακροπρόθεσμη αξία για τους ιδιοκτήτες.

– Συνεπώς, το πρόβλημα είναι ευρύτερο από το θέμα της λογιστικής και πρέπει να επεκταθεί στη συνολικότερη συζήτηση για την επιχειρηματική ηθική.

– Πράγματι πρέπει να ενταχθεί στην ευρύτερη συζήτηση για την επιχειρηματική ηθική που διεθνώς είναι έντονη εδώ και τουλάχιστον δύο δεκαετίες, τόσο στο χώρο των πανεπιστημιακών όσο και στο χώρο των ίδιων των εταιρειών.

Στα πανεπιστήμια, στις οικονομικές σχολές ή τις σχολές διοίκησης επιχειρήσεων, για παράδειγμα, η επιχειρηματική ηθική αναπτύσσεται ως κλάδος της εφηρμοσμένης ηθικής φιλοσοφίας και κοινωνικής θεωρίας. Επιχειρεί να θεμελιώσει μια ανθρωπιστική, δίκαιη και ηθική σύλληψη της αποστολής, της λειτουργίας και των ευθυνών των επιχειρήσεων. Η απόπειρα περιλαμβάνει τη φιλοσοφική προσέγγιση της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας, τις σχέσεις μεταξύ των μετόχων και των stakeholders, έννοιας ιδιαίτερα σύγχρονης όπως εξηγήσαμε προηγουμένως, καθώς και το κατά πόσον πρέπει να παρεμβαίνει το κράτος και οι φορείς της δημόσιας εξουσίας στη ρύθμιση των σχέσεων αγοράς και κοινωνίας.

Στον κόσμο των επιχειρήσεων, στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, έγκυρες δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το 50% των διευθυντικών στελεχών συνειδητοποιεί και δηλώνει ανοικτά ότι κάθε μέρα βρίσκεται ενώπιον ηθικών διλημάτων. Η ίδια η αγορά εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία, και περισσότερο, προσπαθεί να βρει το βηματισμό της, να βρει πως μπορεί να λύσει τα διλήμματα που δημιουργούνται μέσα από την ίδια της τη λειτουργία. Ολοένα και περισσότερες μικρότερες ή μεγαλύτερες επιχειρήσεις ενσωματώνουν στην εταιρική τους κουλτούρα την έννοια της ευθύνης (accountability) – όρος ο οποίος θα έπρεπε να γίνει κατανοητός ως συνδυασμός της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της ηθικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς, των υπηρεσιών προς το καταναλωτικό κοινό, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εταιρικής διακυβέρνησης, των εργασιακών σχέσεων, της ανάπτυξης της κοινότητας, των διαδικασιών διά βίου εκπαίδευσης του στελεχικού δυναμικού των επιχειρήσεων. Παράλληλα, ιδρύονται και αναπτύσσονται μια σειρά από συλλογικούς φορείς για τέτοια ζητήματα όπως: The Institute for Global Ethics, Business Impact, Committee on Industrial Democracy, Social Investment Forum, The Ethics Officers Association κ.ά.

– **Μήπως τελικά η υπόθεση Enron – Andersen αποτελεί μια ευκαιρία για προώθηση αυτών των διαδικασιών;**

– Το σκάνδαλο Enron δεν θα πρέπει να αποτελέσει ένα εναρκτήριο λάκτισμα επιστροφής σε μια ρητορική, σε έναν γενικό λόγο δημόσιο περί επιστροφής σε έναν «ηθικό καπιταλισμό», που άλλωστε ίσως να μην υπήρξε ποτέ ιστορικά. Παρουσιάζεται δυνητικά στην κοινωνία και στην αγορά η ευκαιρία για περαιτέρω εμπέδωση μιας ηθικής και δημόσιας εταιρικής κουλτούρας, η οποία να αναγνωρίζει τις ευθύνες των επιχειρήσεων προς το ευρύτερο σύνολο των stakeholders.

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΜΑΣ ΑΠΟΨΗ :

Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας μας καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η δημιουργική λογιστική εφαρμόζεται σε όλο και περισσότερες επιχειρήσεις είναι δηλαδή το "Μακιγιάζ" των εταιριών.

Το υπάρχον οικονομικό σύστημα και ο αθέμιτος ανταγωνισμός οδηγούν τις επιχειρήσεις σε ενέργειες μη ηθικές όσον αφορά τους νόμους και τους κανόνες της λογιστικής επιστήμης . Οδηγούμαστε δηλαδή σε μια παραποίηση κανόνων και Standards της γενικής λογιστικής με αποτέλεσμα την αλλοίωση και την παραπλάνηση της πληροφορίας.

Βέβαια πρωταρχικό ρόλο σε όλα αυτά παίζει το καπιταλιστικό σύστημα όπου επικρατεί σε όλες τις δυτικές χώρες όπως και στην Ελλάδα.

Ο μεγάλος ανταγωνισμός που δημιουργεί το υπάρχον οικονομικό σύστημα οδηγεί τις επιχειρήσεις στην ανεύρεση όλο και περισσότερων πελατών . Γι' αυτό το λόγο οι επιχειρήσεις έχουν ανάγκη να "βελτιώνουν" τους ισολογισμούς τους έτσι ώστε να γίνονται πιο ελκυστικές στο επενδυτικό κοινό .

Ο ρόλος του κράτους σε αυτό το σύστημα είναι καθοριστικός αφού πρέπει να εποπτεύει και να καθοδηγεί τις επιχειρήσεις θεσπίζοντας νόμους και κανόνες . Παρόλα αυτά όμως το κράτος "σιωπά" και δεν βοηθάει στην αντιμετώπιση του προβλήματος αλλά πολλές φορές επωφελείται κιόλας της κατάστασης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Ελεγκτική**
Βασικές έννοιες και εφαρμογές
Θ. ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ
- **Πρακτικό εγχειρίδιον ΕΓΛΣ**
Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ
- **Ο ισολογισμός των ανώνυμων εταιριών και των εταιριών περιορισμένης ευθύνης.**
Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ
- **Οι προσδιορισμένες προς την 4^η οδηγία της Ε.Ο.Κ. νέες διατάξεις του δικαίου των εταιριών (Ν. 2190/1920 και Ν. 3190/1955) για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων.**
ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΓΡΗΓΟΡΑΚΟΥ
- **Η οικονομική εγκληματικότητα**
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Ι. ΖΗΣΙΑΔΗ
- **Accounting for growth**
TERRY SMITH
- **Νέο Ελληνικό Λεξικό**
ΕΜΜ. ΚΡΙΛΑΡΑ
- **Ο «Πανδέκτης» του λογιστή**
ΕΜΜ. Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ
- **Δημοσιεύματα**

